

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

I/2013
5. ročník

ROZHOVOR
SE STANISLAVEM
BALÍKEM

P-KONTO:
STRAŠÁK
NEBO NADĚJE?

VYHLÁŠENÍ SOUTĚŽE
ODBORNÝCH PRACÍ

vydává Exekutorská komora
České republiky

VYZKOUŠEJTE SI E-DRAŽBY ZDARMA

USNADNĚTE ŽIVOT SOBĚ I SVÝM KLIENTŮM

Dva měsíce k vyzkoušení pořádání E-DRAŽEB zcela ZDARMA.

Chcete dražit elektronicky nebo si chcete tento inovativní způsob dražení pouze vyzkoušet? Máte možnost. Zadejte nám své E-dražby a vyzkoušejte si nezávazně a zdarma, jak se draží elektronicky na portálu DRAZBY-EXEKUTORI.CZ, který samozřejmě splňuje veškeré právní nároky stanovené příslušnými zákony, stejně jako představy našich stávajících klientů z řad SE. Využití této akce Vás k ničemu nezavazuje. Vyzkoušejte si náš systém e-dražeb, potažmo rozsáhlé inzerce dražeb s napojením na další subjekty, klidně na všech Vašich aktuálních dražbách a ujistěte se, že Vám poskytneme přesně to, co hledáte (nabídka platí pouze pro nové klienty).

Jak na to a co Vás čeká?

- 1) Pošlete na krenkova@e-aukce.com dražební vyhlášku, případně znalecký posudek, foto.
- 2) My dražbu zveřejníme na portálu DRAZBY-EXEKUTORI.CZ (E-AUKCE.COM).
- 3) Uveřejnění dražby vám potvrdíme e-mailem.
- 4) V případě zájmu dražbu podpoříme inzercí na portálu E-AUKCE.COM, iHNed.cz, na realitním portálu a magazínu REALCITY.CZ nebo v [Konkursních Novinách](#) za zvýhodněnou cenu.

drazby-@xekutori.cz

Kontaktujte nás:

+420 774 868 037

+420 241 416 417

spravce@e-aukce.com

VEŠKERÉ STAROSTI S POŘÁDÁNÍM VAŠICH DRAŽEB NECHTE NA NÁS.

TA NAŠE POVAHA ČESKÁ ANEB ZRUŠENÍ EXEKUTORŮ NEHROZÍ

Mgr. Martin Hampel
advokátní koncipient,
bývalý právník Exekutorské komory ČR

V nedávné době se na sociálních sítích vytvořilo několik hnutí, jimž je exekutorský stav trnem v oku. Výsledkem byla petice adresovaná Ministerstvu spravedlnosti požadující omezení moci soukromých (sic!) exekutorů. Znepokojující? Kdeže. Tato petice totiž měla svou odvážnější předchůdkyni, která požadovala dokonce zrušení soukromých exekutorů. Když jsem však navštívil nejmenovaný petiční server, kde byla tato petice umístěna, neubráníl jsem se mírnému úsměvu nad prioritami průměrného českého občana s přístupem k internetu.

Petice za zrušení exekutorů byla založena dne 9. 12. 2011 a nasbírala toliko 6 942 podpisů. Dne 17. 10. 2012 byla na tomtéž serveru založena petice s názvem „Vyhoďte Bílka“ požadující odvolání „populárního“ trenéra české fotbalové reprezentace. Za nesrovnatelně kratší časový okamžik než protiexekutorský pamflet nasbírala tato petice úctyhodných 23 759 podpisů, tedy více než trojnásobek. Další peticí, která mne zaujala, byla petice za zachování hostince U Černého vola v Praze. Tato petice nasbírala 7 683 podpisů, tedy také více než „ta naše“, a to vezmeme v potaz, že se jednalo o regionální záležitost. Mohu-li to vzít za bernou minci při hodnocení priorit českého občana, nemohu než dojít k závěru, že zájem na zrušení exekutorů byl jednoznačně převálcován zájmem na zlepšení výkonu českých fotbalistů, na který by bylo možno svorně nadávat v oblíbené hospůdce u piva. Chléb (tekutý) a hry v praxi.

Kde hledat příčinu? V historických tradicích, na které nedáme dopustit? Možná. Pivo se v českých zemích pije už od nepaměti, a každá vesnice musela mít, kdyby nic jiného, dvě hlavní budovy: kostel a hospodu. Začátky fotbalu a exekucí (v moderním slova smyslu) v Čechách a na Moravě sice paradoxně dělí necelých dvacet let; fotbal se však v průběhu let stal masovou záležitostí, kdy se opulentně slavila vítězství, oplakávaly prohry, jitřily emoce – a létaly v něm čím dál tím neuvěřitelnější sumy peněz. V roce 1970 kvůli kvalifikačním zápasům na mistrovství světa mezi Hondurasem a Salvadorem dokonce vypukla válka.

Mohou se s něčím takovým rovnat exekuce a exekutoři? Vyloučeno.

Tím samozřejmě nechci naznačovat, že by se měly petiční snahy pomíjet, naopak jsem dalek tvrzení, že by snad jejich signatáři měli být pouhopouzí bláhoví horlivci, které není nutno brát vážně. Nicméně už dávno neplatí okřídlené úsloví, že vláda, která zdraží pivo, padne – to bychom tu museli mít rok co rok nový ministerský kabinet. Na petici takto kritického charakteru je však nejlépe reagovat jaksi vnitřně – zamyšlením nad tím, zda a co můžeme na své práci zlepšit. Obstojíme-li sami před sebou, obstojíme i před jinými.

Věřme tedy, že exekutorský stav ve zdraví přežije všechny petice, stejně jako milovníci našeho národního pokladu, mezi něž se neskrývaně řadím, ve zdraví přežili jeho konstantní zdražování.

OBSAH

ÚVODEM	6	Desetkrát o slušnosti a právu JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
	11	Přeji si shodu právnických profesí rozhovor s JUDr. et PhDr. Stanislavem Balíkem, soudcem Ústavního soudu ČR
	13	P-konto: strašák nebo naděje? JUDr. Stanislav Pazderka
ČLÁNKY	16	Smlouva o prodeji a nájmu podniku s dopady do praxe soudního exekutora prof. JUDr. Karel Marek, CSc., Mgr. Vladimíra Medková
	35	Kárná odpovědnost exekutorských kandidátů a koncipientů – část třetí Mgr. Ing. Antonín Toman
SOUTĚŽ	42	Vyhlášení soutěže odborných prací na téma „velká novela“ Mgr. David Hozman
	43	Postižení obchodního podílu povinného ve světle novely Mgr. Jan Rathouský
	49	Vymožené plnění v souvislosti s nárokem na odměnu soudního exekutora Mgr. Blanka Březinová
	52	Právní úprava spojování exekučních řízení Mgr. et Bc. Petra Konečná
	57	Velká novela exekučního řádu Mgr. Vojtěch Mihalík
ZE ZAHRANIČÍ	62	Světový kodex exekutora JUDr. Juraj Podkonický, Ph.D., Mgr. Eva Matušincová, Mgr. Lukáš Jirsa
JUDIKATURA	66	Z judikatury Nejvyššího soudu ČR rubriku připravila Mgr. Vladimíra Medková
ZPRÁVY Z KOMORY	70	Profesní profily nových soudních exekutorů JUDr. Jiří Janečka, Ph.D., Mgr. Zdeněk Ráček, Mgr. Zuzana Sobišková

Fotografie na titulní straně: Ústavní soud ČR

Obměna redakční rady

Redakční rada Komorních listů prochází personální rekonstrukcí. Na své členství rezignovala JUDr. Jana Tvrdková, bývalá prezidentka Exekutorské komory ČR a soudní exekutorka Exekutorského úřadu Praha 4. Těší nás, že nabídku zhostit se této funkce přijal JUDr. PhDr. Stanislav Balík, soudce Ústavního soudu ČR, jehož článek si můžete přečíst v tomto vydání v rubrice Úvodem. Mgr. Ondřeje Svobodu, exekutorského kandidáta Exekutorského úřadu Liberec, pak v redakční radě vystřídal prof. JUDr. Karel Marek, CSc., prorektor Akademie Sting a člen předsednictva Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR se sídlem v Praze.

Prezidium Exekutorské komory České republiky děkuje JUDr. Janě Tvrdkové za její nezměrnou aktivitu při vzniku časopisu a neocenitelný přínos pro jeho další vývoj, jakož i Mgr. Ondřeji Svobodovi za výbornou spolupráci a usilovnou činnost ve prospěch Komorních listů. Zároveň věří, že účast prof. JUDr. Marka, CSc., a JUDr. PhDr. Balíka zvýší šance na zařazení časopisu soudních exekutorů na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vedený Radou pro výzkum, vývoj a inovace.

ABSTRAKTY

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

Mgr. Vladimíra Medková

Smlouva o prodeji a nájmu podniku s dopady
do praxe soudního exekutora

Článek se věnuje smluvním institutům obchodního práva, smlouvě o prodeji a nájmu podniku, úpravě podstatných částí smluv, jejich účinkům, uvádí doporučení pro kontraktaci a budoucí právní úpravu. Zmíněno je pak to, kde se exekutor se smlouvami v průběhu exekučního řízení může setkat. Mimoto je stručně vymezen způsob provedení exekuce prodejem podniku a nová úprava postihu podniku podle novely procesních předpisů dopadajících na exekuční řízení s účinností od 1. 1. 2013.

Mgr. Ing. Antonín Toman

Kárná odpovědnost exekutorského kandidáta
a koncipienta – část třetí

Třetí část kárného romaneta, které bylo legislativními změnami přetato vedví, se zabývá chronologicky průběhem kárného řízení před kárným senátem kárné komise Exekutorské komory České republiky – od zahájení řízení až po výkon kárného opatření. Navazuje tak plynule na minulý příspěvek, jenž končil uvozujičím pojednáním o procesní části exekučního kárného práva, a nabízí čtenáři možnost poznat i organizační podhoubí kárné pravomoci naší stavovské samosprávy.

Mgr. Jan Rathouský

Postižení obchodního podílu
povinného ve světle novely

Cílem tohoto příspěvku je poukázat na problematiku postižení obchodního podílu společníka v různých obchodních společnostech upravenou v § 320a a násl. občanského soudního řádu, která je účinná od 1. ledna 2013. U daného institutu došlo k zakonvení řady novinek, neboť dosavadní úprava se ukázala jako nedostačující. Stěžejní část článku je zaměřena na zcela novou možnost u exekuce postižením obchodního podílu společníka, a to prodej obchodního podílu v dražbě. V neposlední řadě je zde shrnuta současná problematika obnovy účasti společníka v obchodní společnosti na základě usnesení o částečném zastavení exekuce.

Mgr. Blanka Březinová

Vymožené plnění v souvislosti s nárokem na
odměnu soudního exekutora

„Suum cuique tribuere“ (Každému, co jeho jest) – Odměna soudního exekutora a vznik nároku na ni je předmětem četných diskusí, stejně jako předmětem výkladové činnosti soudů v České republice. Cílem tohoto příspěvku je komplexní pohled na výklad pojmu vymožené (vymáhané) plnění práv v kontextu s aktuální judikaturou a zamyšlení se nad dopady a důsledky tohoto výkladu nejen pro soudní exekutory, ale i pro povinné. Zároveň je zde nastíněna nová zákonná úprava, jejíž platnost a účinnost se v souvislosti s přijatou novelou exekučního řádu předpokládá od ledna 2013.

Mgr. et Bc. Petra Konečná

Právní úprava spojování exekučních řízení

Dne 1. 1. 2013 nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu a exekučního řádu v podobě zákona č. 396/2012 Sb., která mimo jiné upravuje spojování exekučních řízení. Spojování čistě exekučních řízení až do účinnosti této novely nebylo upraveno. Použila se tak obecná právní úprava spojování (nalézacích) řízení upravená v ustanovení § 112 občanského soudního řádu. Tato obecná právní úprava se však začala jevit jako nedostačující. Došlo proto k vyčlenění, resp. k vytvoření samostatné úpravy spojování exekučních řízení, kterou však též nelze považovat za bezchybnou.

Mgr. Vojtěch Mihalík

Velká novela exekučního řádu

Článek se pokouší zpracovat některé vybrané otázky „velké novely“ občanského soudního řádu a exekučního řádu. Ústředním bodem jsou změny v zahájení výkonu rozhodnutí prováděného jak soudem, tak exekutorem. Po této obecné úvodní stati autor rozebírá dle jeho názoru moderní, zajímavé či přínosné, a případně naopak ty kontroverzní či problematické instituty, které novela zavádí. Konkrétně se jedná o předražek, dražbu pohledávek a exekuci pozastavením řidičského oprávnění. V závěru článku je pak krátce poukázáno na několik drobných změn, které autora zaujaly.

DESETKRÁT O SLUŠNOSTI A PRÁVU

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík

soudce Ústavního soudu ČR,
Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

1. Vstupní úvahy

Ceterum autem censeo historiam rei publicae et iuris educandam esse.

Svoji rozpravu si dovolím zahájit parafrází slov, která pronášel římský státník Marcus Porcius Cato starší (234-149 př. n. l.) v římském senátu tak dlouho, až tehdy na zničení Kartága skutečně došlo...

O tom, že výuka právních dějin v tradičním rozsahu a pojetí měla na právnických fakultách zůstat povinnou, mluvím a píši opakovaně.

V následujícím příspěvku pak budu prezentovat argumentaci ve prospěch tvrzení, že k tomu, aby právník mohl zůstat slušným člověkem, nezbytně potřebuje vedle čestnosti a pílě výbavu tvořenou znalostí právněteoretických oborů, širokým všeobecným vzděláním a životní moudrostí, získávanou počínaje dobrou výchovou v dětství a mládí postupně po celý život.

Dříve však, než začnu skládat mozaiku příkladů, dovolím si připomenout dokument, který se dle mého názoru k zvolenému tématu vztahuje.

2. Prohlášení pěti pražských právníků

„Od jisté doby je v záplavě zbytečných slov planě kritizujících stav práva slyšet také hlasy upřímně znepokojené pokřiveným obrazem práva a spravedlnosti. Ozývá-li se takové volání, měli by ho slyšet především právníci. Sami by měli říci, co dnes českému právnímu státu chybí, a hledat odpověď na otázku, proč.

Nejčastěji slyšíme, že to, co nám chybí, jsou dobré zákony. Nesdílíme tento všeobecný skepticismus, který je příliš často jen výmluvou nebo omluvou pro nedostatek vlastní invence, nebo nechť vidět možnost takového jednání, jaké vyžaduje spravedlivý výklad zákona. Již staří římscí právníci formulovali zásadu, podle které člověk může jednat správně i tehdy, když jsou zákony špatné. I když současné právní předpisy mají k dokonalosti da-

leko, nelze chyby i zlé úmysly v jednání lidí svalovat stále na nedostatky v legislativě. To, co nám především chybí, nejsou dobré zákony, ale dobrá vůle řídit se v daných právních předpisech duchem spravedlnosti.

Právo není beztvářá látka, která se může v závislosti na objednávce libovolně formovat. Počínání právníků, kteří používají právo a své vzdělání takovým způsobem, je jednou z příčin, proč představitelé moci právo přehlížejí a podceňují. Právo není a nesmí být nástrojem ekonomiky nebo politiky. Právo je nástroj spravedlnosti, ale je také víc než jen nástroj. Je v něm obsažena idea spravedlnosti. Nacházet nejen mezery v zákonech a klíčky v paragrafech, ale nacházet také tuto ideu a prosazovat ji je úkolem právníka vždy a v naší době zvláště. Podruhé se dovoláváme starých římských právníků, kteří pojímali právo jako vůli nacházet spravedlnost.

Právník nesmí jednat proti tomuto smyslu. Právní poradce a právní expert by měl svou aktivitu vždy usměrňovat nejen podle zadaného bezprostředního cíle, ale také z hlediska možných dopadů do sféry práv jiných osob. Právník ve státní správě by se neměl spokojit s mechanickým uplatňováním právních předpisů, zásad nebo příkazů, aniž by zvažoval jejich důsledky, a to nejen v rámci svého odboru či resortu. Advokát by neměl nespravedlivý požadavek zahalovat do vágního právníckého jazyka a soudce by neměl bezduchým pozitivistickým výkladem takový nárok přiznat. Jsou-li tyto zásady opuštěny, stává se snadno právo bezprávním.

Při zmatcích v právních předpisech a jejich výkladech v naší době není snadné hranici mezi právem a bezprávním vymezit. K tomu, aby tato hranice byla jasně poznatelná, je potřeba právě ona zmíněná vůle. Římský klasik Quintillianus říká, že právník musí být především čestný člověk. V době úpadku římské společnosti, kdy psal Quintillianus tato slova, většina právníků sledovala především prospěch svůj nebo cizí, a málo dbala na to, zda zájmy, které prosazuje, jsou spravedlivé. K takové většině nechceme patřit. To prohlašujeme bez patosu a domýšlivosti, s vědomím vlastní nedostatečnosti. S vědomím odpovědnosti ale dodáváme, že ona vůle ke spravedlnosti nechybí a že ji budeme uplatňovat.¹

Citovaný dokument podepsali v březnu 1995 tehdejší místopředsedkyně Obvodního soudu pro Prahu 1 Maria Sinevičová, první náměstek ministra spravedlnosti a místopředseda Legislativní rady vlády Cyril Svoboda, prezident Notářské komory Martin Foukal, člen kárné komise České advokátní komory Tomáš Holas a náhradník představenstva České advokátní komory Stanislav Balík.

Zůstává *Prohlášení pěti pražských právníků* aktuálním i dnes, nebo je pouhým historickým obrazem doby svého vzniku?

Odkud čerpat vzory, o nichž byla v úvodu zmínka?

Vystačíme si s vzory živých, nebo bude třeba paletu obohatit u učitelky života, historie?

3. Uč se, synu, moudrým býti...

Aloise Rašína (1867-1925) není třeba zvláště představovat. Pro tento příspěvek jsem za vzorový příklad zvolil výňatky z jeho korespondence.

Dopisy, které Alois Rašín adresoval svým synům, byly psány v době, kdy s ním probíhalo ve Vídni hlavní přelíčení před c. k. zeměbraneckým divisičním soudem, kdy posléze byl prvoinstančně odsouzen k trestu smrti provazem a konečně poté, kdy mu byl císařskou milostí trest smrti změněn v trest těžkého žaláře v trvání deseti let se zostřením trestu postem s temnou komorou jednou za čtvrt roku.²

Očekávali byste zlomeného člověka?

„V čem myslíš, že spočívá vlastenectví u příslušníků malého národa. Myslíš, že v tom, bijí-li se do prsou a volají ‚já jsem Čech a kdo je víc‘? Myslíš, že v tom, že jsou plni nadšení nad slavnou minulostí svého národa? Myslíš, že v tom, když hledají slabiny, chyby a nedostatky jiných národů?

Ne, můj drahý hochu. Jen tehdá, jestliže usilovně pracují, vzdělávají se, připravují se, aby každý z nich vydal za dva lidi velkého národa, aby svoji zvýšenou jakostí, svou vnitřní potencií nahradili v malém národě nedostatek mnohosti a budoucnost národa udělali slavnou,“ psal Alois Rašín svému synovi Ladislavu Rašínovi (1900-1945) dne 13. dubna 1916.³

„Jedno mne velmi mrzí: že nejsi rozumný, že nechápeš, jak je malicherné chtít smoking a od kusa hadru činit závislým chození do divadla. Je mi přímo nepochopitelné, že bys Ty, jinak bystrý a logicky soudící mladík, mohl býti tak, odpusť, hloupý, že bys neviděl, jak je naprosto nutno všechny potřeby zmenšiti, býti skromný a v odříkání viděti charakterovou sílu... Očekávám, že odložíš své sobectví, že přestaneš matinku trápit svými nesmyslnými požadavky, očekávám, že ... bez odmluvy a bez dlouhého dokazování přijmeš rozhodnutí matičina jako svatá, nezměnitelná a neodvolatelná,“ káral budoucího prvorepublikového advokáta Ladislava Rašína dne 24. září 1916.⁴

Tehdy ještě nikoliv sedmnáctiletému Ladislavu Rašínovi doporučoval otec dne 16. března 1917 *„čisti historické spisy, obzvláště novověkou historii, dále spisy přírodovědecké, ale soustavně, nový nějaký velký přírodopis, poněvač přírodní vědy*

¹ Srv. M. Sinevičová, C. Svoboda, M. Foukal, T. Holas, S. Balík, *Prohlášení pěti pražských právníků*, Ad notam č. 3/1995, str. 59.

² Podrobněji srv. Dr. Alois Rašín: *Listy z vězení*. Uspořádal, úvod a vysvětlivky připojil Dr. Ladislav Rašín. Vstupní poznámku napsal J. O. Novotný, Praha, Československý čtenář 1937, str. 9-14.

³ Srv. tamtéž, str. 134.

⁴ Srv. tamtéž, str. 225-226.

tvořiti musí dnes filosofický základ. Teprve potom bys mohl přistoupiti ke čtení filosofických spisů a počítí dějinami filosofie (třeba prof. Krejčího), v nichž dostane se přehled různých filosofických systémů a toho co je odlišuje. Ale na to máš času dost. Bez důkladného studia psychologie a logiky to stejně je málo platné. V češtině jsou pěkné spisy historické: prof. Pekaře Dějiny Rakouska, Rambaud Dějiny Ruska (vyšlo u Beauforta), Adolfa Srba Nové dějiny ústavní v Rakousku (jsou v knihovně) atd. Hlavní věc je, aby se také studium mimoškolské dalo soustavně a plánovitě.⁵

Jsou to jen skeptické úvahy, že vzdělanost upadá?

4. Černopuntíkář

Dne 12. prosince 1909 měl JUC. Antonín Zadák skládat poslední rigorosum v historickoprávní komisi – dnešními slovy řečeno – hvězdného složení, Emil Ott (1845-1924), Leopold Heyrovský (1852-1924), Josef Vančura (1870-1930) a Miroslav Stieber (1865-1934).

Každý, kdo učí na vysoké škole to zná.

Rodiče, kteří hledají cestu, jak intervenovat za své zletilé děti, mnohdy zahánějí vlastní strach z výsledku a nervozitu způsobem, za něž by se jejich děti, pokud by o této intervenci věděly, styděly...

Řešení se nabízí samo. Pomyslný černý puntík u jejich jména. Odtud „černopuntíkáři“...

Černý puntík si v mých očích vysloužil i místodržitelství rada K. Braun, který čtyři dny před zkouškou psal Emilu Ottovi, že jeho „rodina zajímá se zvláště o p. Zadáka“.⁶

Černopuntíkáři – jak vidno – byli a jsou.

Nechce se mi však věřit, že právě profesori Ott, Heyrovský, Vančura a Stieber by bývali přání dcerunky místodržitelství rady, podávané prostřednictvím jejího papá, vyhověli...

5. Scire leges...

*Scire leges non est verba earum tenere, sed vim ac potestatem. Sentence, která je připisována starořímskému právníkovi jménem Celsus.*⁷

Nejsem první, kdo si onoho následujícího případu všiml.

Aegnatus Maetennus zabil svoji ženu proto, že odpečetila přes jeho zákaz schránku klíčů od vinného sklepa.

Aegnatus Maetennus si podle mého názoru jistě byl vědom

toho, že ženám je pití vína zakázáno a že má právo nad životem a smrtí své manželky. Byl ostatně zproštěn...

Mezi ty, jejichž virtus byla a je obdivována, však Aegnatus Maetennus zaručeně počítán není...

Znalost práva je znalostí exkluzivní, ti, kdož jsou jí vybaveni, by však měli být zároveň důvěryhodní.

„Důvěry pak můžeme dosáhnout dvěma vlastnostmi: jestliže přesvědčíme lidi o své spravedlnosti a rozumné prozíravosti. Neboť důvěru chováme zejména k těm lidem, o nichž soudíme, že jsou bystřejší než my, o nichž věříme, že předvídají budoucí vývoj a že v rozhodném okamžiku budou s to najít východisko a rozhodnout se tak, jak to budou okolnosti vyžadovat. Především v tom spatřují lidé prospěšnou a skutečnou rozumnost.

Spravedlivým a věrným lidem, zkrátka poctivým mužům, se prokazuje důvěra tím, že je nikdo nepodezírá ze lsti a bezpráví. Takovým lidem svěřujeme bez rozpaků svůj život, své jmění, své děti. Z těchto dvou vlastností více přispívá k získání důvěry spravedlnost, poněvadž té si lidé váží i tenkrát, když není spojena s prozíravostí. Prozíravost bez spravedlnosti však nikterak nebudí důvěru. Neboť čím je člověk prohanější a chytřejší, tím více ho nenávidíme a tím je nám podezřelejší, ztratíme-li víru v jeho poctivost. Proto tedy spravedlnost spojená s bystrostí bude mít neomezenou možnost, aby člověku získala důvěru, spravedlnost bez prozíravosti může k tomu značně přispět, kdežto prozíravost bez spravedlnosti nedokáže v tomto směru nic,⁸ napsal římský právník, filosof a politik Marcus Tullius Cicero (106-43 př. n. l.) nejen pro svého syna Marca, jemuž spis *De officiis* dedikoval.

Cicero se však zabýval i dalšími etickými aspekty výkonu právníckého povolání.

„Zkrátka žaloby se ujmi jenom jednou, nebo aspoň ne často. Musí-li to někdo udělat častěji, nechť to dělá jenom v zájmu obce, jejíž nepřátele lze i častěji bez výtky stíhat. Ale i tu je třeba zachovávat míru, neboť je znakem krutého, ba téměř nelidského člověka, uvádět mnoho lidí svou žalobou v nebezpečí ztráty hrdla. Je to nebezpečné i pro žalobce samého; neboť můžeš utrpět na dobré pověsti, dáš-li příčinu k tomu, že bys mohl být nazván udavačem...

Největší slávu a přízeň lze si však získat obhajovacími řečmi, a to zvláště tehdy, přispěje-li na pomoc někomu, kdo je ohrožován a tísněn přesilou nějakého mocného člověka, jak jsem to já učinil dosti často; například jako mladý muž jsem hájil Sexta Roscia z Amerie proti moci samovládce Sully; tato řeč, jak víš, se dosud čte.⁹

⁵ Srv. tamtéž, str. 316.

⁶ Blíže srv. S. Balík, Osobní korespondence prof. Dr. Emila Otta – pramen k dějinám českého právníctví za kapitalismu, Práce z dějin Československé akademie věd, 2, 1987, str. 240.

⁷ Z latiny záměrně nepřekládám, abych toho, kdo ji nezná, přivedl k studiu vynikající sbírky právních vět a sentencí. Srv. J. Kincl, *Dicta et regulae iuris* aneb právnícké mudrosloví latinské, Praha, Univerzita Karlova 1990, str. 252.

⁸ Srv. Marcus Tullius Cicero o povinnostech, Antická knihovna, sv. 6, Praha, Svoboda 1970, str. 101-102.

⁹ Srv. tamtéž, str. 108.

6. Ceterum autem censeo...

Dalo se očekávat, že po ukázkách, jak by měla probíhat průprava na právnické povolání, se vrátím k úvodní tezi o povinné výuce právních dějin na právnických fakultách.

Nezůstanu však pouze u ní.

Jsem skálopevně přesvědčen, že mezi povinné předměty na těchto fakultách by měla být zařazena i právní etika.

Právní etika je totiž jedním z nejdůležitějších předmětů. Vystačí si začínající právník s pouhou znalostí náležitostí směnky a nalezením vzoru pro sepis směnečné žaloby?

Odpověď se pokusím najít na příkladu literárního příběhu rejdaře Morrela z Marseille:

*„Morrel otevřel dveře a pak je za synem zase zavřel. Prošel před-
síní, přistoupil k psacímu stolu, položil na jeho roh pistole a uká-
zal synovi prstem na otevřenou účetní knihu.*

*V knize byl zapsán přesný stav jeho jmění. Morrel měl za půl
hodiny zaplatit dvě stě osmdesát sedm tisíc pět set franků.*

*Celá jeho hotovost obnášela patnáct tisíc dvě stě padesát sedm
franků.*

„Čti,“ řekl.

Mladý muž dočetl a byl zničen.

*Morfeů neřekl slova: co by mohl dodat k neúprosnému ortelu číslíc!
„A podnikl jste všechno, otče, abyste předešel tomu neštěstí?“ řekl
mladý muž po chvíli.*

„Všechno,“ odpověděl Morrel.

„Nemáte dostat žádné peníze?“

„Žádné.“

„Vyčerpali jste všechny prostředky?“

„Všechny.“

*„Za půl hodiny je tedy naše jméno zneuctěno,“ řekl Maxmilián
temným hlasem.*

„Krev smyje zneuctění,“ řekl Morfeů.

„Máte pravdu, otče, chápu vás.“

Potom sáhl po pistolích ...“¹⁰

Jak známo, rejdaře nezachránil liknavý advokát protistrany, který nechal nárok promlčet, ale vděčný Edmond Dantès vystupující jako Simbad Námořník...

7. Belles lettres

Zdá se mi, že praktikistně pojatý systém právnického vzdělávání a pozapomínání či relativizace příkladů obdobných těm,

které jsem si pro tento referát seskupil, by mohly vést k postupnému vyprázdňování pojmů, jakými jsou například slušnost, bezúhonnost, důstojnost stavu, profesní slib a v neposlední řadě i spravedlnost.

Naštěstí se těchto témat opět chopila krásná literatura.

Z poslední doby lze citovat ze dvou knih, které lze bez nadsázky označit za učebnice právní etiky a právních dějin v beletristické formě.

Ukazuje se znovu a znovu, že ti, kdož mají hlubokou znalost věci, vystačí se stručným, pregnantním vyjádřením.

Podělme se o charakteristiky zdrojů pravidel profesní etiky z románu Arnošta Lustiga *Případ Marie Navarové*,

O jedné z hlavních postav advokátu Janu Novákovi spisovatel Lustig napsal:

*„Držel se zásady dědečka Emila z otcovy strany, že v životě platí
pravidlo nikoho nepodceňovat ani nepřeceňovat. Měl rád moudrost
starých Řeků, jak posuzovat člověka. Co si o sobě myslí a co si o něm
myslí ostatní. Co má, pokud to získal zákonnou cestou. Jak to viděli
Římané. Jejich právo. Přidával k tomu moudrosti nejstaršího
judaismu, že člověk je i to, jak daleko má od srdce do kapsy, a jak
dlouho vydrží se na někoho hněvat. Pokud k tomu přidal základní
heslo křesťanství, že odpuštění je most k porozumění a soužití lidí,
postačilo mu desatero se svým nezabiješ, a nebudeš křivě svědčit.“¹¹*

Druhou ukázkou z četby je charakteristika advokáta Petra Wirtha, hlavního hrdiny nejnovějšího románu *Wirth versus stát* z pera olomouckého advokáta a spisovatele Petra Rittera:

*„Vyhýbal se konfliktům, nesnášel je; věděl, že také proto je dobrý
advokát. Lidé, kteří za ním přicházeli, protože je drtily jejich
problémy, od něj žádali, aby je uhladil, odstranil jim je z cesty –
to mnohem víc, než že je zavede do soudních sporů, které třeba
jednou vyhrájí.“¹²*

8. De mortuis nil nisi bene

Znovu k právním dějinám a právní etice.

Součástí oboru právních dějin jsou i dějiny právnictví.

Pramenem pro bádání o dějinách právnictví jsou i nekrology zvěčněných osobností právnického světa.

Čtème nekrology.

Vede to kromě jiného i k jednoduché úvaze.

Lžou autoři nekrologů zesnulých právníků, vyzdvihují-li jejich

¹⁰ Srv. A. Dumas, Hrabě Monte Christo, I., Praha, Mladá fronta 1957, str. 250-251.

¹¹ Srv. A. Lustig, Případ Marie Navarové, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2010, str. 11-12.

¹² Srv. Petr Ritter, Wirth versus stát. Praha, Nakladatelství Andrej Šťastný 2010.

slavné skutky, charakter, statečné postoje, slušnost a smysl pro spravedlnost?

Pokud tomu tak není, lze psát oslavný nekrolog pouze tehdy, pokud si to zesnulý zaslouží.

Nestojí za to chovat se v profesním životě i v životě tak, aby autor budoucího hypotetického nekrologu měl o čem psát a nemusel lhát?

9. There are three kinds of lies...

Nyní krátce k doručování.

V dobách, kdy jsem byl podnikovým právníkem v OPBH¹³, tedy přibližně před čtvrt stoletím, vyslovil tehdejší předseda senátu Městského soudu v Praze Ladislav Šrámek zásadní právní větu: „Pošta je dnes všemocná.“

Je mravně za situace, kdy se tato právní věta nejeví být překonanou, upravovat procesní předpisy sofisticky tak, aby namísto úsilí o zajištění skutečného doručení soudních písemností především vznikla fikce doručení, umožňující posléze rozhodnout in absentia účastníka?

Nebylo by namísto hypertrofujícího „občanského doručovacího řádu“ případněji jednoduše dosáhnout toho, aby pošta doručovala na dvě směny, neboť zejména fyzické osoby je snáze zastihnout na jejich adrese v pozdním odpoledni či večer?

Jsou soudy určeny k tomu, aby nalézaly právo, nebo k vyřizování spisů v intencích slavné Disraeliho sentence, že „existují tři druhy lži: lži, zavrženíhodné lži a statistiky“?

10. Závěr

Dostáváme se k symbolicky desátému závěrečnému zamyšlení.

Na jakých základech tedy stojí vztah slušnost-právo?

Na úplném konci si dovolím „recyklovat“ přílehlavý citát ze Zákoníku gruzínského krále Vachtanga VI., o němž byla na zdejší fakultě zvláštní zmínka u příležitosti životního jubilea procesualisty Petra Hlavsy:

„Především Vám, králům a soudcům, jakož i každému muži zasedajícímu v soudním tribunálu, si odvažují vylíčit a připomenout toto: Vězte, zachovávejte a uchovávejte ve svých srdcích, že Bůh – Stvořitel nepožaduje po vás nic ušlechtilějšího než spravedlnost a že na nás zde dole svolává shora hněv za nespravedlnost...“¹⁴

Seznam literatury:

S. Balík (ml.), *Osobní korespondence prof. Dr. Emila Otta – pramen k dějinám českého právnictví za kapitalismu, Práce z dějin Československé akademie věd, 2, 1987.*

S. Balík, S. Balík ml., *Několik poznámek o procesních ustanoveních gruzínského Zákoníku Vachtanga VI., in: M. Hrušáková (ed.), Pocta Petru Hlavsovi. Sborník z příspěvků z konference, uspořádané dne 13. 3. 2009 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci u příležitosti 70. narozenin doc. JUDr. Petra Hlavsy, CSc. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci Právnická fakulta, Iuridicum Olomoucense, o. p. s. 2009, str. 7-13.*

Marcus Tullius Cicero o povinnostech, Antická knihovna, sv. 6, Praha, Svoboda 1970.

A. Dumas, Hrabě Monte Christo, I., Praha, Mladá fronta 1957.

J. Kincl, Dicta et regulae iuris aneb právníké mudrosloví latinské, Praha, Univerzita Karlova 1990.

A. Lustig, Případ Marie Navarové, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2010.

Plinius starší, Kapitoly o přírodě (Naturálie historia), Antická knihovna, sv. 19, Praha, Svoboda 1974.

Dr. Alois Rašín: Listy z vězení. Uspořádal, úvod a vysvětlivky připojil Dr. Ladislav Rašín. Vstupní poznámku napsal J. O. Novotný, Praha, Československý čtenář 1937.

P. Ritter, Wirth versus stát. Praha, Nakladatelství Andrej Šťastný 2010.

M. Sinevičová, C. Svoboda, M. Foukal, T. Holas, S. Balík, Prohlášení pěti pražských právníků, Ad notam č. 3/1995, str. 59.

¹³ OPBH – útvar právní, /tam jsou hoši nepochybně správní, /nedávno však jejich šéf/ rozlítl se jako lev:/Co chceš říci dojemného, /neplatiči nájemného?/Prachy žes nechal v hospodě, /cha, to odsoudí tě v pohodě./ Vše byly ovšem dohady, /pan doktor neměl doklady...//

¹⁴ Blíže srv. S. Balík, S. Balík ml., *Několik poznámek o procesních ustanoveních gruzínského Zákoníku Vachtanga VI., in: M. Hrušáková (ed.), Pocta Petru Hlavsovi. Sborník z příspěvků z konference, uspořádané dne 13. 3. 2009 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci u příležitosti 70. narozenin doc. JUDr. Petra Hlavsy, CSc. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci Právnická fakulta, Iuridicum Olomoucense, o. p. s. 2009, str. 7-13.*

PŘEJI SI SHODU PRÁVNICKÝCH PROFESÍ

ROZHOVOR
S JUDR. ET PHDR.
STANISLAVEM BALÍKEM,
SOUDCEM ÚSTAVNÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík (* 6. října 1956) je novým členem redakční rady Komorních listů. Soudcem Ústavního soudu byl jmenován 26. května 2004. Předtím byl podnikovým právníkem, od roku 1990 advokátem, v letech 2002-2003 předsedou České advokátní komory a zástupcem české advokacie v Radě evropských advokátních komor. Působí též na Právnických fakultách Západočeské univerzity, Masarykovy univerzity a Univerzity Palackého. Z jeho bohaté publikační činnosti jmenujme např. Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (2009), na nichž se podílel jako vedoucí autorského kolektivu a hlavní spoluautor, či s profesorem Stanislavem Balíkem st. opakovaně vydávané učebnice Právní dějiny mimoevropských zemí: stručný nástin (2011) či Právní dějiny evropských zemí a USA: stručný nástin (1910). Je nositelem stříbrné Randovy medaile.

připravila
Petra Báčová
tisková mluvčí Exekutorské komory

Z jakého důvodu jste přijal nabídku ke vstupu do redakční rady Komorních listů?

V posledním čtvrtstoletí se systematicky věnuji dějinám a současnosti právnických profesí. Jsem přesvědčen o tom, že tyto profese by neměly vést konkurenční boj, ale naopak by v zájmu svých klientů či účastníků jimi vedeného řízení měly korektně spolupracovat. Z tohoto důvodu pokládám za zcela přirozené, že budu, ač jsem „kmenové“ advokátem a nyní soudcem Ústavního soudu, spolupracovat s exekutorským komorním časopisem, a to právě proto, abych se i zde na „smíření“ právnických povolání spolupodílel.

Co pokládáte za pojítka mezi příslušníky různých právnických profesí?

Na první pohled by se mohlo zdát, že ono společné je hlavně v tom, že soudní exekutoři, advokáti, soudci, státní zástupci a notáři museli před vstupem do své profese vystudovat obor právo, projít povinnou praxí a složit profesní zkoušku. Podstatné je však podle mého názoru více to, že všichni složili před zahájením činnosti slib. Svým studentům dávám obvykle na seminářích uhádnout, ke které profesi se váže vybraný text slibu. Ukazuje se, že je to hádanka velmi složitá, podobnost je totiž téměř stoprocentní. Z toho plyne, že společným jmenovatelem je profesní etika.

Lze spojit pojmy exekuce a etika?

Samozřejmě, že ano. Vnímám nesouhlasně současný zkreslený jednostranný mediální obraz exekutora jako vydřiducha a spolupachatele lichvářova a pokládám tento apriorní přístup za nespravedlivý. Z dějin i současnosti advokacie by bylo možné jmenovat nespočetně příkladů, kdy byl advokát ztotožňován se svým klientem a z tohoto důvodu nenáviděn či pronásledován. Také soudce je v obdobné situaci, jeho obliba je v zásadě pouze poloviční, protože jej chválí pouze ti, kteří spor vyhráli, zatímco neúspěšný nezřídka svádějí svůj neúspěch právě na něj. Což si, v případě exekutora, nemůže dlužník, respektive povinný, za to, že je proti němu vedena exekuce, především sám? Nemám rád „nálepkování“ typu „všem advokátům jde jen o peníze“, „všichni soudci jsou neschopní a zkorumpovaní“ či „exekutoři jsou lumpové“. Jde přece o to, že v každé profesi působí osobnosti, které svoje povolání vykonávají lege artis a dodržují etická pravidla daná pro jejich profesi. Již v dobách svého předsednictví v České advokátní komoře jsem proklamoval to, aby se profese nestavěly proti sobě, ale aby se spojili ti, kteří v různých povoláních ctí profesní etiku, proti těm, kteří ji naopak průřezově mezi profesemi odmítají respektovat.

Je etika vymahatelná?

Římský básník Horatius je autorem sentence: „Odi profanum vulgus et arceo.“ Překládám si ji tak, že je třeba se ostentativně stranit lidem, kteří se nechovají slušně. Dodržování etických pravidel je pak vynutitelné v rámci kárného řízení, v němž by měla jít falešná solidarita stranou.

Zmínil jste konkurenci mezi profesemi. Mohl byste přiblížit Váš názor na toto téma?

Nedávno jsem znovu četl spis blovického notáře a historika notářství Václava Šedivy Notářství dle práva rakouského se stručnými dějinami notářství vůbec z roku 1895. Autor uvádí, že k tomu, aby stát mohl „svým občanům náležitě právem posluhovati“, musí zřídit „tři spolu související, navzájem se doplňující, avšak neslučitelné ústavy právní ... soudcovství, advokátství a notářství“. Dodám, že dalším z těchto ústavů je dnes soudní exekutorství. Za nesprávné pokládám to, když jedna profese usiluje nesystémově a pouze z pekuniárních důvodů o převzetí agendy, která jí nepatří. Nepovažuji za šťastné, že

advokáti ověřují pravost podpisu, nelíbilo se mi, že notářství bylo v době pouťorové zestátněno a proměněno na specializovaný soud, jistě pak není složité odhadnout můj názor na to, aby soudní exekutoři mohli sepsat listinu s předběžným souhlasem k vykonatelnosti. Snah o zrušení některé profese a předání její agendy profesi blízké byla v historii celá řada, pokud se to zdařilo, vždy to mělo neblahé důsledky.

Jaké je podle Vás postavení soudce v současné české společnosti?

Pokud jde o obecnou justici, některé věci se daří, jiné nikoliv. Nelíbí se mi, že téměř jediné, co je mediálně sledováno, je rychlost soudního řízení. Ne každé rychlé rozhodnutí je spravedlivé. Dvakrát měř, jednou řež. Soudce, štvaný nesmyslným čárkovým systémem, v mnoha případech nesoudí, ale „vyřizuje“ spis. Mnozí žurnalisté zapomínají na svoji profesní etiku a skandalizují příslušníky právnických profesí bez znalosti věci a někdy i záměrně zkresleně a nepravdivě. Soudce není stroj, a pokud si skutečně přejeme, aby vrcholem soudní soustavy byl Nejvyšší počítáč České republiky, pak běda nám.

Co soudíte o právním vědomí občanů? Mají Češi úctu k právu?

V dobách totalitního režimu, kdy se psané právo přičilo přirozenoprávnímu pojetí, se je mnozí naučili obházet. Je škoda, že se této dovednosti nezbavili po zásadní změně poměrů. Znalost práva je při permanentní „legislativní smršti“ zákonitě narušena, zásada, že soud zná právo, je dnes bohapustou teorií. Kéž by konečně legislativní grafomani zanechali budování svých domnělých piedestalů a ponechali chvíli právo nerušené k aplikaci.

Jaká je Vaše motivace k výuce na vysokých školách? Smím znát Váš názor na vzdělávání v oblasti finanční a právní gramotnosti?

Snažím se využít toho, že mohu studenty nejen vzdělávat, ale též alespoň trochu vychovávat. Usiluji o zachování předmětů, které pokládám za důležité, jako jsou právní dějiny, teorie práva, právní etika, právní filosofie či srovnávací právní věda. Oponuji krátkozrakým pragmatikům, kteří vidí hlavní smysl studia ve výuce platného práva, které je natolik nestálé, že se občas neví, podle jaké podoby právního předpisu se má zkoušet. Ukotvení v oblasti finanční gramotnosti a účtů k právu je třeba uskutečnit již u dětí a mladé generace co nejdříve. Je otázkou, zda rodiče, kteří žijí na dluh, jsou pro děti dobrým příkladem...

Jste optimista?

Určitě. Škarohlídi jsou ze zásady destruktivní, a právník, aby byl prospěšný, musí mít chuť do života, odvalu a smysl pro humor.

Přeji tedy, aby Vám tento postoj vydržel a aby byl co nejvíce nakažlivý vůči lidem ve Vašem okolí. Velice děkuji za milý rozhovor.

P-KONTO: STRAŠÁK NEBO NADĚJE?

JUDr. Stanislav Pazderka

člen prezidia Exekutorské komory ČR,
soudní exekutor Exekutorského úřadu Písek

1. Jedna majetková hodnota, dva exekuční způsoby

České procesní právo přísně rozlišuje mezi jednotlivými způsoby exekuce a v podstatě vůbec nepředpokládá, že by se tyto způsoby mohly vzájemně prolínat. Implicitně se předpokládá, různé věci, resp. různé majetkové hodnoty (pohledávky, mzdu, jiné příjmy) lze postihovat jen jinými exekučními způsoby.

Platí však uvedený princip bezvýjimečně? Výslovně se nevyklučuje, aby jedna a tatáž věc (resp. jiná majetková hodnota) byla postižena jinými exekučními způsoby.

Typickým případem takového nepravého souběhu může být mzda (resp. jiný příjem), jakožto peněžitě plnění a plnění peněžitě hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci. Zákoník práce poměrně narativně upravuje způsob vyplácení (§ 143 zákoníku práce). Po zjištění, že povinný vykonává závislou práci na základě pracovní či obdobné smlouvy, může být vydán exekuční příkaz k nařízení a provádění srážek ze mzdy. Po jeho doručení zaměstnavatel provádí v zákonem stanoveném rozsahu srážky. V případě, že zaměstnanec uzavřel se zaměstnavatelem dohodu podle § 143 odst. 1 zákoníku práce, je zaměstnavatel povinen mzdu odesílat na účet, který určí zaměstnanec. Zaměstnavatel tak provede exekuční srážku a nezabavitelnou část mzdy vyplatí povinnému na určený účet.

Odděleně od toho lze jiným exekučním způsobem postihnout pohledávku povinného z titulu uzavřené smlouvy o běžném účtu s peněžním ústavem, a to postupem podle § 303 a násl. OSŘ, tedy příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. (Obiter dictum budiž poznamenáno, že účet určený podle § 143 zákoníku práce nemusí být nutně ve vlastnictví zaměstnance, resp. tento zaměstnanec nemusí být veden jako jeho majitel.)

Zbytek mzdy po odečtení srážek představuje nepostižitelnou část mzdy. Pokud tato částka dojde na účet, jehož majitelem je povinný a na tomto účtu je vedena exekuce, podléhá tento způsob odlišnému zákonnému režimu. Z nezabavitelné části mzdy se po dojití na účet stává pohledávka povinného, jakožto majitele účtu, proti peněžnímu ústavu.

Pravidla pro nakládání s takovou pohledávkou, resp. omezení zákazů nakládat s takovou pohledávkou se však definují jinak,

než je tomu u srážek ze mzdy. Na žádost povinného se připouští, aby se exekuční zákazy netýkaly jednorázově částky do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce. Pokud nezabavitelná část mzdy dochází na účet povinného i v dalších měsících, není již tato část z exekuce vůbec vyjmuta.

2. Německá úprava ochranného konta

S účinností od 1. 7. 2010 byl novelizován německý civilní soudní řád (Zivilprozessordnung, ve zkratce označován jako ZPO). Do úpravy postihování pohledávek týkajících se bankovních účtů bylo vloženo nové ustanovení § 850k označené jako Pfändungsschutzkonto. V literatuře je tento institut běžně označován jako „P-konto“. Doslovně (a nepřesně) by se tento instrument dal přeložit jako „účet ochrany před exekucí“.

Legislativní úpravě P-konta předcházelo rozhodnutí Spolkového soudního dvora z 20. 12. 2006, které řešilo problematiku postihování sociálních dávek při současném obstavení dlužníkovy bankovního konta. Novela ZPO na tuto problematiku reagovala tak, že do procesního práva promítla následující princip: **po celou dobu trvání exekučního řízení má dlužník právo na to, aby stanovená část jeho příjmů nepodléhala zabavení a mohla být využita na pravidelně se opakující platby, které jsou z účtu prováděny.**

Dlužník má právo na to, aby do konce každého kalendářního měsíce mohl na účtu disponovat zůstatkem ve výši stanovené zákonem, přičemž tato částka nepodléhá exekuci (je nezabavitelná). Tyto částky jsou v německém procesním předpisu definovány jako pevně nastavené denní, týdenní nebo měsíční limity (1028,89 EUR měsíčně). Pokud má dlužník vyživovací povinnost, zákon tyto částky zvyšuje (§ 850c odst. 1 ZPO).

Jedná se jistou obdobu nezabavitelných částek definovaných v § 278 OSŘ a nařízení vlády č. 595/2006 Sb. Na rozdíl od české úpravy vykazuje německý systém dva základní rozdíly:

1. nezabavitelné částky jsou definovány přímo v zákoně jako fixní a nemusejí se tudíž vypočítávat,
2. německému exekučnímu soudu je dána pravomoc tyto částky k návrhu účastníka řízení změnit a určit je odlišně od fixních zákonných částek (§ 850k odst. 4 ZPO).

Pokud dlužník nemá na účtu v režimu P-konta v příslušném kalendářním měsíci dostatečný zůstatek ve výši nezabavitelné částky, náleží mu tento nezabavitelný zůstatek (resp. rozdíl toho, co v příslušném kalendářním měsíci nevybral) dodatečně v následujícím kalendářním měsíci. „Nespotřebované“ nezabavitelné částky se sčítají.

Banka je vůči dlužníkovi povinna „k plnění ze zůstatku nepostiženého obstavením podle § 850k odst. 1 a 3 v rámci smluvně dohodnutého“. Jinými slovy: s tím, co na účtu v režimu P-konta zůstane osvobozeno od exekuce, může povinný volně nakládat, resp. nakládat tak, jak si dohodl s bankou. Může tedy takové prostředky vybrat v hotovosti, resp. po bance požadovat, aby provedla příkaz k bezhotovostní platbě či trvalý příkaz (např. k hrazení pravidelných plateb spojených s bydlením).

Zůstatky na účtu v režimu P-konta, která přesahují nezabavitelné zákonné či soudem určené limity, jsou exekučně zabaveny a slouží ke krytí vymáhaných dluhů.

3. Postup při zřízení a vedení P-konta

Dlužník, který má v bance zřízen na základě smlouvy běžný účet, může tuto banku kdykoliv požádat, aby tento účet byl veden v režimu P-konta. Pokud je účet již exekučně obstaven, provede se přeměna na P-konto čtvrtý pracovní den po obdržení žádosti.

Pro přeměnu (konverzi) na P-konto musí žadatel splňovat následující podmínky:

- a. žadatel musí být veden jako výlučný vlastník účtu (nepřipouští se přeměna společného účtu),
- b. žadatelem může být pouze fyzická osoba,
- c. žádost o konverzi účtu na P-konto může být podána pouze pro jeden účet a u jedné banky,
- d. žadatel nesmí mít v režimu P-konta veden jiný běžný účet.

Konvertován může být pouze existující účet, zákon nezakládá právo dlužníka, aby mu banka zřídila nový účet přímo v režimu P-konta. Jinými slovy: právní nárok na otevření účtu není zákonem stanoven. Dlužník zároveň musí uvést, že není vlastníkem jiného účtu, který by byl veden v režimu P-konta.

Údaje o přeměně běžného účtu do režimu P-konta se centrálně povinně shromažďují a banky při přeměně ověřují správnost dlužníkových tvrzení. Tyto údaje se povinně hlásí organizaci SCHUFA (Schutzgemeinschaft für allgemeine Kreditsicherung), což je akciová společnost se sídlem ve Wiesbadenu, kterou vlastní banky, popř. další poskytovatelé bankovních služeb. SCHUFA shromažďuje údaje o úvěrech a poskytuje zpětně bankám informace k žádostem o úvěr, resp. platebních schopnostech dlužníků.

Pokud by se ukázalo, že dlužník v rozporu s § 850k odst. 8 ZPO má v režimu P-konta vedeno více běžných účtů, má věřitel právo požádat exekuční soud, aby v tomto režimu ponechal pouze jediný účet. Doručením rozhodnutí všem bankám, které vedou dlužníkovy účty, dochází k tomu, že se tato P-konta rekonvertují zpět na běžné účty s výjimkou jediného účtu, který je v rozhodnutí výslovně uveden.

Rekonverze z P-konta zpět na běžný účet není zákonem výslovně upravena, předpokládá se, že se tak může stát kdykoliv na základě dlužníkovy žádosti.

4. Náklady na P-úctu

Civilní řád výslovně neupravuje náklady spojené s vedením účtu v režimu P-konta, byť Právní výbor Spolkového sněmu v důvodové zprávě uvedl, že by vedení P-konta nemělo být dražší než poplatky účtované na běžném účtu.

Rozsudkem ze dne 13. listopadu 2012 (rozhodnutí Az. XI ZR 500/11 a XI ZR 145/12) Spolkový soudní dvůr potvrdil rozhodnutí nižších instancí ohledně zákazu účtování dodatečných bankovních poplatků souvisejících s vedením účtu v režimu P-konta. Soud uvedl, že P-konto je pouze sekundárním smluvním závazkem konvenční smlouvy o běžném účtu. Vedení účtu v režimu P-konta představuje podle soudu službu ve smyslu § 850k odst. 7 věta 2 ZPO, kterou banka plní svoji zákonnou povinnost a která neodůvodňuje účtování vyšších nákladů. Podobné rozhodnutí vydal i Vrchní zemský soud v Brémách (OLG Bremen), který v rozsudku ze dne 23. března 2012, spis. zn. Po 2 U 130/11 uvedl, že „P-konto nesmí být dražší než běžný účet“.

5. Princip fungování účtu v režimu P-konta

Exekuce na běžný bankovní účet vedený v režimu P-konta představuje nový hybridní exekuční způsob, který kombinuje dva stávající vymáhací způsoby – srážky ze mzdy a exekuci příkázáním pohledávky z účtu.

Přeměna (konverze) běžného účtu do režimu P-konta je závislá pouze na dlužníkově vůli, ke konverzi nemůže být nijak nucen. Pokud dlužník o konverzi nepožádá, stávající exekuční způsoby zůstávají zachovány. Povinný se tím vystavuje tomu, že současně může být zabavována jeho mzda i jeho běžný účet u banky.

Pokud k přeměně účtu do režimu P-konta dojde, nezabavitelná částka je nově zohledňována bankou v rámci tohoto způsobu exekuce. Odpadá tak povinnost zaměstnavateli či plátcům jiných příjmů (nebo poddlužníkovi), aby výpočet srážky mzdy prováděl již při její výplatě. Odesílá-li zaměstnavatel mzdu na účet vedený v režimu P-konta, srážky ze mzdy prostě neprovádí.

6. Východiska pro případnou českou úpravu

Zavedení exekuce na účet v režimu P-konta by na straně plátců mzdy či jiných příjmů (včetně orgánů vyplácejících sociální dávky či důchody) vedlo k výrazné redukci exekuční agendy a nákladů s tím spojených.

Plátcům mzdy (důchodu) by totiž vznikla pouze povinnost celou čistou mzdu odesílat na zaměstnancův účet vedený v režimu P-konta, aniž by musel řešit výši srážky a její pořadí. Zaměstnavatel by se dále nemusel zabývat případným střetem exekucí, změnou zaměstnavatele v průběhu měsíce, přechodem do režimu výplaty nemocenských dávek, popř. souběhem více zaměstnavatelů.

Pro povinného by představovala exekuce účtu v režimu P-konta sociální i právní jistotu, že bude moci nejen disponovat každým měsíc částkou nepodléhající exekuci, ale že tyto dispozice může uskutečňovat i efektivně, tedy např. že může ze svého účtu i nadále provádět pravidelné platby sloužící k uspokojení jeho základních životních potřeb (platba záloh na elektřinu, vodu, nájem, stravné etc.).

7. Případné procesní změny

V rovinně procesního práva by zákonodárce musel nastavit některé procesní normy odlišně od stávající procesní úpravy srážek ze mzdy a exekuce příkázáním pohledávky z účtu.

Výslovně by musela být upravena povinnost provádět odpočet nezabavitelných částek nikoliv u plátce mzdy, ale u peněžního ústavu. V případě vedení exekuce v režimu P-konta by bylo vyloučeno vést odděleně exekuci srážkami ze mzdy či jiných příjmů (popř. i jiné peněžité pohledávky) a taková rozhodnutí by nebylo možné po dobu existence exekučního řízení na účet v režimu P-konta samostatně provádět.

Exekuce na účet v režimu P-konta by nemohla být časově limitována, jak je tomu doposud. Bance by zároveň muselo být uloženo, aby zůstatky podléhající exekuci byly v pravidelných intervalech odesílány ve prospěch jednotlivých exekucí.

Nově by musel být upraven střet více exekucí na jeden účet v režimu P-konta a zohledněno, zda jsou vymáhány pohledávky přednostní, či nepřednostní.

Samostatnou kapitolu pak představuje reforma výpočtu srážek ze mzdy podle § 279 OSŘ a nař. vl. 595/2006 Sb. Stávající stav se jeví jako velice komplikovaný a nesrozumitelný, když výši srážky nelze ani určit bez znalosti výše čisté mzdy. Zcela neorganicky a chaoticky navíc zákonodárce rozlišuje mezi nezabavitelnou částkou při srážce ze mzdy (§ 278 OSŘ), nezabavitelnou částkou při exekuci příkázáním pohledávky z účtu (§ 304b) a mezi pohledávkami, které nepodléhají (úplně nebo částečně) výkonu rozhodnutí (§ 317 až § 319 OSŘ). Každou z těchto položek definuje odlišně, byť ve své podstatě představují pouze příjem povinného. Při exekuci na účet v režimu P-konta by tato ustanovení přestala být používána.

Samostatnou kapitolou organizačně technickou představuje problematika předávání, sdělování a spravování informací o tom, že dlužník má veden účet v režimu P-konta, a náklady spojené s fungováním P-konta.

8. Závěrem

Zavedení exekuce ve formě příkázání pohledávky na účet vedený v režimu obdobném německé úpravě P-konta by mohlo představovat kvalitativní posun při vymáhání a zjednodušení exekučního řízení.

Na straně jedné by mohl být jednoznačně určen a definován sociální standard dlužníka v exekučním řízení a garantována jeho základní lidská práva.

Na druhé straně by účet v režimu P-konta vedl ke sjednocení a zjednodušení exekučních způsobů. Informace o dlužníkových exekucích by byly trvale soustředěny na jednom místě a navázány na jediný bankovní účet. Výrazně by se tak např. zjednodušil postup při předávání informací při změně plátce mzdy.

SMLOUVA O PRODEJI A NÁJMU PODNIKU S DOPADY DO PRAXE SOUDNÍHO EXEKUTORA

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

prorektor Akademie Sting,
člen redakční rady Komorních listů

Mgr. Vladimíra Medková

exekutorská kandidátka
Exekutorského úřadu Liberec
JUDr. Soni Karasové

Článek se věnuje smluvním institutům obchodního práva, smlouvě o prodeji a nájmu podniku, úpravě podstatných částí smluv, jejich účinkům, uvádí doporučení pro kontraktaci a budoucí právní úpravu. Zmíněno je pak to, kde se exekutor se smlouvami v průběhu exekučního řízení může setkat. Mimo to je stručně vymezen způsob provedení exekuce prodejem podniku a nová úprava postihu podniku podle novely procesních předpisů dopadajících na exekuční řízení s účinností od 1. 1. 2013.

Smlouva o nájmu podniku byla do obchodního zákoníku doplněna novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. s účinností k 1. 1. 2001. Touto novelou doznal změny i zákonný text o smlouvě o prodeji podniku. Tato právní úprava byla pak dočtena i následujícími novelami (zejména tzv. technickou novelou provedenou zákonem č. 501/2001 Sb.).

Novelizace se snaží řešit některé problémové otázky, podněty z praxe však signalizují potřebu věnovat se této tematice průběžně, neboť posouzení si stále zaslouží řada okruhů této právní úpravy.

V exekučním právu byl doposud možný postih podniku jeho prodejem, tento způsob provedení exekuce se samozřejmě liší od prodeje podniku realizovaného smluvně. Se smlouvami o prodeji podniku se v exekučním řízení setkáváme hlavně tam, kde vzniká potřeba převodní úkon zneplatnit, nebo tam, kde je navrhováno řešení exekuce tzv. prodejem majetku povinného z volné ruky. Správu podniku, kde bychom se mohli setkat rovněž s nájmem podniku, bude možno realizovat na základě novely procesních předpisů upravujících exekuční řízení.

1. Smlouva o prodeji podniku

Smlouva o prodeji podniku se dnes stala v českém smluvním obchodním právu standardně realizovaným smluvním typem; při jejím uzavírání je však nutno postupovat velmi kvalifikovaně a nepovrchně.

Právní úprava (ustanovení § 476 až 488a obchodního zákoníku) smlouvy o prodeji podniku má vzhledem k jiným smlou-

vám uvedeným v obchodním zákoníku relativně dosti kogentních ustanovení (viz § 263 obchodního zákoníku), která nelze změnit dohodou smluvních stran (jedná se o § 476, 477, 478, 479 odst. 2, 480, 483 odst. 3, 488, 488a); přitom musí daná smlouva odpovídat základnímu ustanovení (tj. ustanovení § 476 obchodního zákoníku; toto základní ustanovení jsme vzhledem ke kogentnímu ustanovení § 269 odst. 1 obchodního zákoníku považovali za kogentní, resp. zprostředkovaně kogentní, již před harmonizační novelou obchodního zákoníku, dnes je kogentnost zřejmá z ustanovení § 263 odst. 2).

Pro tuto smlouvu se vyžaduje písemná forma stanovená v § 476 odst. 2 obchodního zákoníku. Stanovení písemné formy pro uzavření smlouvy je též kogentní (před harmonizační novelou jsme § 476 odst. 2 považovali za zprostředkovaně kogentní, a to vzhledem ke kogentnímu ustanovení § 272 obchodního zákoníku); dnes je kogentnost tohoto ustanovení rovněž určena v § 263 odst. 2. Kogentní jsou přitom všechna ustanovení, která předepisují povinnou písemnou formu právního úkonu (viz § 263 odst. 2). To platí pro sepsání zápisu podle ustanovení § 483 odst. 1 obchodního zákoníku.

1.1. Základní ustanovení

Smlouvou o prodeji podniku se podle § 476 obchodního zákoníku **prodávající zavazuje odevzdat kupujícímu podnik a převést na něj vlastnické právo k podniku a kupující se zavazuje převzít závazky prodávajícího související s podnikem a zaplatit kupní cenu.**

Sama cena podstatnou částí smlouvy není. Podstatnou částí je jen závazek k úhradě ceny. Sjednání ceny je však velmi potřebné.

Podstatnými částmi smlouvy – kromě přesného označení smluvních stran – jsou:

- **závazek prodávajícího odevzdat kupujícímu podnik,**
- **závazek prodávajícího převést na kupujícího vlastnické právo k podniku,**
- **přesné určení podniku,**
- **závazek kupujícího převzít závazky prodávajícího související s podnikem,**
- **závazek kupujícího zaplatit kupní cenu.**

Na otázku, co je považováno za podnik, odpovídá ustanovení § 5 obchodního zákoníku.

Harmonizační novela se přitom nedotkla ustanovení § 5 odst. 1, které určuje, že podnikem se pro účely obchodního zákoníku rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.

Naopak ustanovení § 5 odst. 2 bylo harmonizační novelou změněno a nyní stanoví: **Podnik je věc hromadná.** Na jeho právní poměry se použijí ustanovení o věcech v právním smyslu. Tím není dotčena působnost zvláštních právních předpisů vztahujících se k nemovitým věcem, předmětům průmyslového a jiného duševního vlastnictví, motorovým vozidlům apod., pokud jsou součástí podniku.

Aby se jednalo o smlouvu o prodeji podniku, musí být podle smlouvy odevzdán celý podnik (event. u smlouvy o prodeji části podniku jeho část podle § 487). V tomto smyslu rozhodl rovněž Nejvyšší soud České republiky rozhodnutím R 30/97. Podle tohoto rozhodnutí je v ustanovení § 476 odst. 1 stanoven typ smlouvy o prodeji podniku a jsou v něm uvedeny podstatné části této smlouvy, které musí smlouva obsahovat, aby šlo o tento smluvní typ a vztahovala se na ni příslušná ustanovení jej upravující (z tohoto rozhodnutí lze vycházet, i když Základní ustanovení doznalo změny).

Při uzavírání smlouvy doporučujeme v jejím textu stanovit, že i jakékoli dodatky ke smlouvě, resp. změny smlouvy musí mít písemnou formu (aby vzhledem k textu ustanovení § 272 odst. 2 obchodního zákoníku nevznikly žádné pochybnosti).

Stále platí, že de lege ferenda lze ustanovení § 272 obchodního zákoníku ze zákona vypustit, čímž by podle našeho mínění došlo ke zlepšení situace. Použila by se potom totiž podle § 1 odst. 2 obchodního zákoníku úprava občanskoprávní a smlouva v písemné formě by mohla být měněna jen písemně. Příp. by bylo možno dosavadní text § 272 odst. 2 obchodního zákoníku upravit tak, aby se vztahoval jen na situace, kdy si písemnou formu strany zvolily (kdy nebyla zákonem předepsána).

Připomínáme, že budou-li součástí podniku – k němuž se bude Smlouva o prodeji podniku uzavírat – nemovitosti (a to bude začasť), musí být projevy účastníků zřejmě na téže listině (vzhledem ke kogentnímu ustanovení § 46 odst. 2 občanského zákoníku použitému podle § 1 odst. 2 obchodního zákoníku). Nemovitosti budou přesně specifikovány včetně údajů podle katastru nemovitostí.

Kromě **přesného označení smluvních stran a přesného určení předmětu plnění – podniku jsou podstatnými část-**

mi smlouvy závazek prodávajícího odevzdat kupujícímu podnik a převést na něj vlastnické právo k podniku, závazek kupujícího převzít závazky prodávajícího související s podnikem a závazek kupujícího zaplatit kupní cenu.

Skutečnost, že v obchodním zákoníku existuje smluvní typ smlouvy o prodeji podniku, však podle současné právní úpravy nemůže smluvním stranám bránit – bude-li taková jejich vůle – aby daný případ řešily i jiným způsobem, např. uzavřením většího počtu dílčích smluv nebo volbou smlouvy nepojmenované, pokud by nechtěly či nemohly dostát podstatným částem smlouvy.

V konkrétním případě by smlouva (či smlouvy) nemusela zahrnovat celý podnik. Pak by se převádělo jen to, co bylo sjednáno předmětem plnění smlouvy či smluv. Při respektování zásady smluvní volnosti obchodního zákoníku není podle našeho názoru smluvním stranám předepsáno, že musí v konkrétním případě použít tento smluvní typ. Nesmí však postupovat v rozporu s jinými právními ustanoveními a ani je obcházet či postupovat v rozporu s dobrými mravy.

Pokud je však předmětem plnění podnik, považujeme uzavření smlouvy o prodeji podniku za vhodnější. Při poměrně složité kontraktaci je totiž racionální využít ustanovení obchodního zákoníku uvedené v textu tohoto smluvního typu.

Co tvoří podnik (respektive prodávanou část podniku) a co je předmětem prodeje, by mělo být ze smlouvy zřejmé. Podstatnou částí smlouvy je závazek k zaplacení kupní ceny; základní ustanovení však neurčuje sjednání ceny. Stanovení ceny, respektive způsobu jejího dodatečného určení ve smlouvě, je však po našem soudu potřebné; ustanovení § 482 obchodního zákoníku přitom podle svého znění spíše předpokládá, jak je cena stanovena, než aby z textu plynulo, že ji přímo stanoví.

Při specifikování podniku včetně závazků se často bude odkazovat na jiný dokument, eventuálně na přílohu smlouvy. Zde lze doporučit přesné specifikování závazků (kromě bagatelních), včetně ručitelských, a signování dokumentu – přílohy – smluvními stranami.

Souhlasíme však s názorem, že smlouva o prodeji podniku bude – při uvedení podstatných částí smlouvy – platně uzavřena i tehdy, pokud bude alespoň přesně individualizován podnik nebo jeho část, jež je předmětem prodeje, i když specifikování závazků nebude provedeno.

„Závazek převést vlastnické právo k podniku jako celku, jako hromadné věci, nelze ztotožňovat s vlastním převodem vlast-

nického práva k věcem, které tvoří součást podniku. Toto vlastnické právo podle kogentního ustanovení § 483 odst. 3 obchodního zákoníku přechází na kupujícího dnem účinnosti smlouvy, jde-li o věci movité...“¹

Půjde-li o převod nemovitostí, a to je častý případ, musí být respektováno určené kogentní pravidlo: „Vlastnické právo k nemovitosti přechází z prodávajícího na kupujícího vkladem do katastru nemovitostí.“ (viz § 483 odst. 3)

Obecně platí, že ke smlouvě, na jejímž základě dochází k převodu podniku nebo jeho části, musí být udělen **souhlas společníků nebo valné hromady společnosti** a dodržena příslušná zákonná ustanovení (§ 67a obchodního zákoníku). Jde o zajištění ochrany společníků i věřitelů při zajištění dostatečných informací k přijetí rozhodnutí společníků.

Zákon o podnikání na kapitálovém trhu č. 256/2004 Sb. přitom stanoví případy, kdy je k uzavření smlouvy o převodu podniku nebo smlouvy o převodu části podniku třeba povolení České národní banky.

Pokud se jednalo o prodej podniku v rámci tzv. velké privatizace, byl pro tuto situaci stanoven postup zákonem č. 92/1991 Sb. v novelizovaném znění.

Pokud se jedná o zpeněžení podniku (nebo části podniku) insolvenčním správcem, jedinou smlouvou, je třeba postupovat podle zvláštní úpravy stanovené insolvenčním zákonem, tj. zákonem č. 182/2006 Sb., v úplném znění, který je účinný k 1. lednu 2008.

1.2. Práva a závazky

Podle ustanovení § 477 obchodního zákoníku **přecházejí na kupujícího všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje**. Přechod pohledávek se jinak řídí ustanovením o postoupení pohledávek.

K přechodu závazku se nevyžaduje souhlas věřitele, **prodávající však ručí za splnění převedených závazků kupujícím**. Kupující je přitom povinen bez zbytečného odkladu oznámit věřitelům převzetí závazků a prodávající dlužníkům přechod pohledávek na kupujícího.² Ustanovení § 477 obchodního zákoníku je ustanovení kogentní.

K tomuto ustanovení obchodního zákoníku se přitom v praxi objevovala velmi často diskuse o právním nástupnictví u práv

¹ Štenglová, I.; Plíva, S.; Tomsa, M.: Obchodní zákoník, Komentář, C. H. Beck, 6. vydání 2001, s. 1292 a v dalších vydáních tohoto komentáře.

² K těmto otázkám viz např. Dědič, J.: K některým problémům ze smluv o prodeji podniku, Právní praxe, 1993, č. 2, s. 105; Kopáč, L.; Švestka, J.: Smlouva o prodeji podniku a právní nástupnictví u smlouvy o nájmu nebytových prostor, Právní rozhledy, 1994, č. 1, s. 8 a násl.; Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 291 a násl.

z nájemní smlouvy týkající se nebytových prostor. Tato otázka již byla posouzena v odborné literatuře (viz citovanou literaturu Kopáč, L. – Švestka, J.), podle našeho mínění se správným závěrem: „Po uzavření smlouvy nastává pouze změna v osobě nájemce, jímž se namísto prodávajícího stává kupující. Obsah smlouvy se však nemění. Na kupujícího přecházejí podle ustanovení § 477 odst. 1 obchodního zákoníku práva nájemce, tj. zejména právo užívat nebytový prostor a závazek platit nájemné.“

Ustanovení o postoupení pohledávek, o kterých mluví § 477 obchodního zákoníku, jsou přitom totožná s ustanoveními občanského zákoníku (§ 524 až 530 občanského zákoníku).

K postoupení pohledávky je podle této obecné občanskoprávní úpravy třeba jen souhlasu postupitele a postupníka (dosavadního a nového věřitele, tj. oprávněného), zatímco souhlasu dlužníka, tj. povinného, není třeba. K souhlasu postupitele a postupníka zde dochází uzavřením smlouvy o prodeji podniku. Postoupení pohledávky je však postupitel – u smlouvy o prodeji podniku prodávající – povinen bez zbytečného odkladu oznámit dlužníku. Dohoda (smlouva) o postoupení musí mít písemnou formu, což je u smlouvy o prodeji podniku splněno.

Občanskoprávní ustanovení § 525 odst. 2 občanského zákoníku přitom určuje, že nelze postoupit pohledávku, jestliže by postoupení odporovalo dohodě s dlužníkem. Taková dohoda např. na dodávku zboží by mohla být pro pohledávku za dlužníkem – v konkrétní kupní smlouvě. Podle našeho názoru však i taková pohledávka přejde se vším, co slouží provozování podniku, na kupujícího, který kupuje podnik, neboť se převádí celý podnik.

Přitom se diskutuje o možnosti dohody určující, že všechny pohledávky se nemusí zahrnout do prodeje a postoupit (neboť se zákonný text týká práv a závazků, „na které se prodej vztahuje“). Doporučujeme však při kontraktaci vycházet z toho, že „přecházejí všechna práva a závazky“. Při jiném postupu bychom totiž museli dokázat vyřešit další otázku – na která práva a závazky se prodej vztahovat musí, a na která nikoli. Jeví se přitom (viz dřívější i dnešní text Základního ustanovení), že se vztahuje na všechna práva a závazky.

Přestože zákon mluví o tom, že na kupujícího přecházejí všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje, bylo již judikováno (s odvoláním na daňové předpisy), že však **nepřecházejí závazky k zaplacení daní; argumentuje se tím, že daňové povinnosti nejsou přenosné**. Tuto otázku by bylo zřejmě třeba de lege ferenda výslovně řešit.

Převzetí dluhu je rovněž obecně upraveno občanským zákoníkem (§ 531 a § 532 občanského zákoníku). I pro převzetí dluhu platí podmínka, která je u smlouvy o prodeji podniku splněna, že je obecně třeba písemné formy. Podle občanského zákoníku obecně platí, že k převzetí musí dát věřitel souhlas.

Pro smlouvu o prodeji podniku však – jak obchodní zákoník uvádí – se k převodu závazku souhlas věřitele nevyžaduje. Pokud by však měl věřitel obavy o plnění závazku novým vlastníkem podniku, snaží se dikce obchodního zákoníku zmírnit tyto obavy a důsledky, příp. nesolvence kupujícího ručením prodávajícího. Jak však ukazují poznatky z praxe, existují i prodeje podniků, kdy nastávají situace, za nichž není věřitel dostatečně chráněn.³

Text § 477 odst. 4 obchodního zákoníku o kogentní **oznamovací povinnosti kupujícího věřitelům a prodávajícího dlužníkům** pak vychází z obecných pravidel občanského zákoníku a navazuje na ně.

V praxi (i v teorii – viz pozn. č. 1) vyvstala potřeba řešit otázky, zda při prodeji podniku, jehož součástí jsou i listinné cenné papíry, u kterých je třeba indosace, je indosament nutný. Podle stanoviska Nejvyššího soudu ČR R 62/2003 indosament v takovém případě nutný není.

Praxe též řeší otázku ručení prodávajícího v situaci, kdy kupující podnik dále prodal. Podle našeho názoru nelze z textu § 477 odst. 3 („prodávající však ručí za splnění převedených závazků za kupujícím“) dovodit, že ručení se vztahuje i na dalšího kupujícího. Ručení zůstává za prvního kupujícího. Z textu však nelze ani dovodit, že by toto ručení bylo dalším prodejem omezeno, netrvalo či zaniklo.

K problematice ručení bylo vydáno usnesení Vrchního soudu v Praze ze 17. 3. 2003 (viz literatura citovaná v pozn. 2 jako poslední), sp. zn. 1 Ko 77/2003, které uvádí, že z ustanovení § 477 odst. 3 obchodního zákoníku nelze dovodit závěr, že dalším prodejem podniku zaniká ručení původního prodávajícího. Podle tohoto stanoviska tedy ručení trvá. Ručení původního prodávajícího se však nevztahuje na závazky, které vznikly až po prodeji podniku.

Podle insolvenčního zákona zpeněžením dlužníkovy podniku jedinou smlouvou přecházejí na nabyvatele práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům dlužníkovy podniku, s výjimkou pracovněprávních pohledávek dlužníkových zaměstnanců vzniklých do účinnosti smlouvy. Jiné závazky na nabyvatele nepřecházejí.

³ Helešicová, J.: K postavení věřitele, Právní rádce, 1999, č. 5, s. 34.

Nestanoví-li insolvenční zákon jinak, použijí se na smlouvu uzavíranou ke zpeněžení podniku obdobně příslušná ustanovení obchodního zákoníku o prodeji podniku; za splnění těch závazků, které přešly na nabyvatele, prodávající neručí (viz § 291 insolvenčního zákona).

1.3. Podání odporu

Ustanovení § 478 obchodního zákoníku určuje, že **zhorší-li se nepochybně prodejem podniku dobytost pohledávky věřitele, může se věřitel domáhat podáním odporu** u soudu do 60 dnů ode dne, kdy se dověděl o prodeji podniku, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy prodej byl zapsán do obchodního rejstříku (§ 488 odst. 1), aby soud určil, že vůči němu je převod závazku prodávajícího na kupujícího neúčinný.

Odpor je však možno podat jen za stanovených věcných (zhorší-li se nepochybně prodejem podniku dobytost pohledávky) a časových podmínek.

Není-li prodávající zapsán v obchodním rejstříku, může být podán odpor u soudu do 60 dnů ode dne, kdy se věřitel dozví o prodeji podniku, nejpozději však do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy (§ 478 odst. 2).

Jestliže věřitel úspěšně uplatní právo podle odstavce 1 nebo 2 § 478 obchodního zákoníku, je prodávající povinen vůči němu splnit závazek v době splatnosti a je oprávněn požadovat od kupujícího poskytnuté plnění s příslušenstvím.

Ustanovení § 478 obchodního zákoníku je kogentní. Pro podání odporu je třeba dodržet subjektivní lhůtu (60 dnů od vědomosti) i objektivní lhůtu (šest měsíců od stanovené skutečnosti). Pokud je odpor úspěšně uplatněn, je smlouva o prodeji podniku v rozsahu pohledávky vůči věřiteli neúčinná. To se však nedotýká účinnosti smlouvy obecně. Jde o speciální úpravu odporovatelnosti.

Odporovatelnost je dnes upravena též v občanském zákoníku v § 42a, zvláštní úprava je rovněž v zákonu o konkursu a vyrovnání. (Přítom zákon o konkursu a vyrovnání chce ochránit věřitele a určuje přímo neúčinnost některých právních úkonů. To však může působit i vznik problémů.)

Ustanovení § 478 pro smlouvu o prodeji podniku lze použít, jestliže **ke zhoršení postavení věřitele dojde prodejem podniku**. Uplatnění odporovatelnosti podle ustanovení § 478 obchodního zákoníku nevyklučuje přitom uplatnění odporovatelnosti podle občanského zákoníku, které je zaměřeno na poněkud jinak formulované skutkové podstaty.

Převzetí závazků má být věřitelům podle ustanovení § 477 odst. 4 obchodního zákoníku oznámeno. Pokud by tato oznamovací povinnost nebyla splněna a právo odporovat by zaniklo v důsledku tohoto protiprávního jednání, lze případně uplatňovat odpovědnost za škodu z tohoto protiprávního jednání.

1.4. Průmyslová práva a práva duševního vlastnictví

Další navazující ustanovení § 479 odst. 1 obchodního zákoníku určuje, že na kupujícího **přecházejí všechna práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, jež se týkají podnikatelské činnosti prodávajícího podniku**.

Je-li pro nabytí nebo zachování těchto práv rozhodné uskutečnění určité podnikatelské činnosti, započítává se do této činnosti nabyvatele uskutečněné po prodeji podniku i činnost uskutečněná při provozu podniku před jeho prodejem.

Podle § 479 odst. 2 obchodního zákoníku však k přechodu práva podle § 479 odst. 1 nedochází, jestliže by to odporovalo smlouvě o poskytnutí výkonu práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví nebo povaze těchto práv.

S tímto ustanovením souvisí zejména právní úprava podle zákona o ochranných známkách, zákona o označení původu, patentového zákona a zákona o ochraně topografií polovodičových výrobků.⁴

V praxi přitom mimo jiné vznikly i pochybnosti při přechodu práv označení původu o jeho případném výlučném či nevýlučném užívání. U označení původu je ovšem třeba si uvědomit, že i když práva označení původu přecházejí na kupujícího, může mít tato práva i jiná osoba.

Tomu odpovídá i rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví: „Podle ustanovení ... zákona ... o ochraně označení původu, je

⁴ Viz např. Brandýs, J.: Ještě k převodu či přechodu ochranných známek, Průmyslové vlastnictví, 1993, č. 4, s. 133; Kopáč, L.: Obchodní kontrakty, II. díl, Praha, Prospektrum 1994, s. 454.

přípustné zapsat do rejstříku označení původu dalšího uživatele, jehož výrobky vyhovují podmínkám stanoveným pro již zapsané označení původu. Funkcí označení původu... – na rozdíl např. od ochranné známky – není zakotvit ve vědomí spotřebitelské veřejnosti vztah výrobku k určitému podnikatelskému subjektu, ale naopak ke všem podnikatelům z téže zeměpisné oblasti, jejichž výrobky vyhovují podmínkám pro již zapsané označení původu...⁵

Ustanovení § 479 odst. 1 je dispozitivní, naproti tomu ustanovení § 479 odst. 2 je kogentní.

Dispozitivní ustanovení § 479 odst. 1 obchodního zákoníku upravuje, že na kupujícího přecházejí všechna zde uvedená práva.

Kogentně je v § 479 odst. 2 stanoveno, kdy k přechodu práva vyplývajícího z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví nedochází.

Přechod práva k datu účinnosti smlouvy by např. bylo třeba zvážit a zřejmě by převodu bránilo, pokud by byla dříve prodávajícím uzavřená výhradní „licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví“ s právem opce (ve prospěch nabyvatele) na poměrně dlouhou dobu určitou bez ujednání výpovědi. Individuálně by se přitom posuzovaly takové smlouvy, které by mohly být spekulativní.

1.5. Pracovněprávní vztahy

Ustanovení § 480 obchodního zákoníku řeší návazně i pracovněprávní otázky. **Práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům podniku přecházejí z prodávajícího na kupujícího.**⁶ Toto kogentní ustanovení by – zdá se – nemělo být sporné.

V praxi se však mimo jiné vyskytly případy, kdy podnikatelé provozovali zařízení, jejichž vlastníky (vlastníky funkčně rozhodujícího zařízení) byly jiné osoby. Provozování v takových případech zpravidla zabezpečoval specializovaný útvar (závod) podnikatele. Podnikatele přitom nemusí k provozování vázat žádná povinnost stanovená právním předpisem.

Pokud se podnikatel rozhodne – z jakýchkoli, např. ekonomických důvodů – provozování ukončit, nastává otázka, jak danou

situaci řešit. Přikláníme se – podle konkrétních podmínek – k použití smlouvy o prodeji podniku (týkající se „části“ podniku), pokud činnost bude provádět jiný subjekt, než k ukončení činnosti bez vztahu k jiným podnikatelům spojenou s ukončením pracovního poměru zaměstnanců tohoto útvaru výpovědí.

Z ustanovení § 480 vyplývá, že subjektem pracovních smluv se stává místo prodávajícího kupující, který je nyní zaměstnavatelem zaměstnanců. Pokud byli zaměstnanci věřiteli prodávajícího, jsou jejich pohledávky po účinnosti prodeje pohledávkami za kupujícími; prodávající však za jejich uspokojení ručí (viz § 477 odst. 3).

Jak jsme již uvedli, jde-li o zpeněžení – prodej podniku insolvenčním správcem jedinou smlouvou, pak přecházejí na nabyvatele práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů dlužníkovra podniku s výjimkou pracovněprávních pohledávek dlužníkových zaměstnanců vzniklých do účinnosti smlouvy (viz § 291 insolvenčního zákona).

1.6. Práva na označení

Navazující ustanovení právní úpravy smlouvy o prodeji podniku – ustanovení § 481 obchodního zákoníku⁷ (řešící problematiku „obchodního jména“) bylo harmonizační novelou z obchodního zákoníku vypuštěno.

Dnes (po harmonizační novele) je otázka „převodu firmy“ řešena zejména v ustanovení § 11 odst. 1 a odst. 4 obchodního zákoníku.⁸

Dřívější právní úprava⁹ určovala v § 481 odst. 1, že pokud nevyplývalo ze smlouvy něco jiného, přecházelo na kupujícího i oprávnění užívat obchodní jméno spojené s prodávajícím podnikem, ledaže by to bylo v rozporu se zákonem nebo s právem třetí osoby. Tomuto převodu nebránila změna označení právní formy osoby oprávněné k podnikání.

Dnešní ustanovení § 11 odst. 1 určuje: Kdo zdědí podnik nebo jej nabude smlouvou, může podnikat pod dosavadní firmou s nástupnickým dodatkem, jen má-li k tomu výslovný souhlas zůstavitele nebo dědiců nebo právního předchůdce.

⁵ V současné době je v platnosti jiný zákon o označení původu, než který platil v době vydání rozhodnutí. To však na podstatě práva na označení původu v tomto směru nic nemění.

⁶ K tomu viz mj. Jouza, L.: Chcete koupit podnik?, Moderní řízení, 1993, č. 7, s. 83 a násl.

⁷ K dřívější právní úpravě této otázky viz Eliáš, K. a kol.: Kurs obchodního práva, Obchodní závazky, Cenné papíry, Praha, C. H. Beck 1996, s. 230; Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha - Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 320 a násl.; Tomsa, M.- Macek, J.: Převod obchodního jména při změně majitele podniku, Hospodářské noviny z 1. prosince 1993, s. 13.

⁸ K nové právní úpravě obchodní firmy a souvisejícím otázkám viz Pelikánová, I.: Dodatky k obchodnímu jménu, Právní zpravodaj č. 3/2001, s. 3.

⁹ Dřívější právní úpravu uvádíme pro event. potřebu posouzení dříve uzavřených smluv.

Půjde-li o smlouvu o prodeji podniku, bylo by zřejmě vhodné vyjádřit tento souhlas přímo ve smlouvě (i když by mohl být vyjádřen i jinak). Bez výslovného souhlasu však podnikání pod dosavadní firmou nebude možné.

Přitom § 11 odst. 4 stanoví, že převod firmy bez současného převodu podniku je nepřipustný. Převod firmy je však možný i při převodu části podniku, bude-li podnikatel zbývající část provozovat pod jinou firmou nebo tato část zanikne likvidací. Omezení v otázkách označení stanoví i zvláštní zákony. Např. obchodní firma nesmí obsahovat slovo „burza“, jestliže se nejedná o burzu nebo komoditní burzu podle zákona. Rovněž slovo „banka“ nebo „spořitelna“ nesmí používat libovolná osoba, ale smí je užívat pouze právnická osoba, které bylo uděleno povolení působit jako banka, pokud není zřejmé ze souvislosti, v níž se slovo „banka“ nebo „spořitelna“ používá, že se tato osoba nezabývá činností uvedenou v zákoně o bankách.

1.7. Cena

Ustanovení upravující smluvní typ smlouvy o prodeji podniku se věnují i cenové problematice (v § 482 obchodního zákoníku). Má se za to, že **kupní cena je stanovena na základě údajů o souhrnu věcí, práv a závazků uvedených v účetní evidenci prodávajícího podniku ke dni uzavření smlouvy a na základě dalších hodnot uvedených ve smlouvě, pokud nejsou zahrnuty do účetní evidence.**

Má-li nabýt smlouva účinnosti k pozdějšímu datu, mění se výše kupní ceny s přihlédnutím ke zvýšení nebo snížení jmění, k němuž došlo v mezidobí.¹⁰

Stanovení kupní ceny je při uzavírání smlouvy významnou otázkou. Ustanovení § 482 obchodního zákoníku je přitom dispozitivní. Vzhledem k tomu, že jsou v textu tohoto ustanovení použita slova „má se za to“, jde o vyvratitelnou domněnku zákonem stanovenou. Ustanovení určuje, jak je cena stanovena, nebudou-li ovšem (posléze uvedenému dáváme přednost) způsob určení ceny nebo její výše přímo sjednány ve smlouvě.

Ke stanovení ceny je vhodné dodat to, co již bylo uvedeno pod č. 1097 (z r. 1923) ve sbírce Vážný¹¹ v odůvodnění rozhodnutí: „Hodnota podniku v jeho celistvosti záleží nejen v materiálním

obsahu inventáře obchodu, tedy v zařízení a ve zboží, nýbrž i v oněch imateriálních momentech, které tvoří jeho hodnotu jako prostředku výtěžného a záleží v tom, že je obchodní místnost v důsledku svého trvání, výhodné polohy a svého dobrého jména vyhledávána zákazníky. Souhrnem těchto výtěžkových možností, známostí, zavedení obchodu na určitém místě, určitého kruhu zákaznictva nabývá obchod (závod, podnik) zvýšené hodnoty jako zdroj výtěžku. Při smluvním sjednávání ceny je třeba vzít v úvahu i tyto otázky.“

I když je tvorba cen zásadně věcí dohody kontrahujících subjektů, nemůže jít o tzv. divokou cenu a je třeba vycházet ze zásady poctivého obchodního styku.

Obecně se zdůrazňuje, že stanovení ceny je jednou z nejobtížnějších otázek při prodeji podniku a pozornost je třeba věnovat i okamžiku, ke kterému se cena stanoví. K oceňování je možno volit různé metody empirické i matematické (např. kapitalizace zisku).¹²

1.8. Předání a převzetí

Ke dni účinnosti smlouvy je podle ustanovení § 483 obchodního zákoníku **povinen prodávající předat a kupující převzít věci zahrnuté do prodeje.** O převzetí se sepíše zápis podepsaný oběma stranami (odst. 1).

Převzetím věcí **přechází nebezpečí škody** na těchto věcech z prodávajícího na kupujícího (odst. 2).

Vlastnické právo k věcem, jež jsou zahrnuty do prodeje, přechází z prodávajícího na kupujícího účinností smlouvy. Vlastnické právo k nemovitostem přechází vkladem do katastru nemovitostí. Ustanovení § 444 až 446 platí obdobně (§ 483 odst. 3 obchodního zákoníku).¹³

Přitom návrh vkladu do katastru nemovitostí je možno podle nálezu Ústavního soudu sv. IV č. 96 podat v časově neomezené lhůtě, neboť ani uplynutí času nemůže nic změnit na vázanosti účastníků smlouvy projevy jejich vůle.

Uzavřením smlouvy vznikl kupujícímu obligační nárok na převedení vlastnického práva k nemovitostem a prodávajícímu

¹⁰ K tomu viz Dědič, J.: K některým problémům ze smluv o prodeji podniku, Právní praxe, 1993, č. 2, s. 104; Eliáš, K.: Obchodní zákoník, Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví B. Hořínkové a J. Tuláčka 1998, s. 526-528; Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 481-482.

¹¹ Citace ze sbírky Vážný uvádíme podle Eliáš, K.: Obchodní zákoník, 2. přepracované a rozšířené vydání, Linde Praha, 1998, s. 1059.

¹² Viz zákon o cenách, v němž bylo oceňování podniku věnováno ustanovení § 24; z literatury viz např. Lochmanová, L.: Smlouva o prodeji podniku, Právní rádce č. 6/2005, příloha, s. IV-V.

¹³ K těmto otázkám viz Baudyš, P.: Význam zápisů v katastru nemovitostí, Právní rádce, 1996, č. 3, s. 20; Kuba, B.: Katastr a správní poplatky, Daňová a hospodářská kartotéka, 1995, č. 24, s. 399; Olivová, K.: Vklad práva k nemovitostem do katastru nemovitostí, Právo a podnikání, 1996, č. 4, s. 11; Pelikánová, I. a kol.: Obchodní právo, II. díl, Praha, CODEX 1993, s. 264 a násl., ve 2. přepracovaném vydání 1998, s. 350 a násl.; Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 326-332.

rovněž obligační nárok na zaplacení dohodnuté kupní ceny. Zaplatí-li tedy kupující prodávajícímu kupní cenu, splní svou závazkovou povinnost z uzavřené smlouvy, lhotejno v jakém stadiu se nachází věcněprávní aspekt věci.

K přechodu vlastnického práva – kromě nemovitostí – dochází podle zákona účinností smlouvy a ke dni účinnosti smlouvy je povinen prodávající předat a kupující převzít věci zahrnuté do prodeje. Vzhledem k tomu, že mnohdy nebude fakticky možno věci předat a převzít v jeden den a že okamžik předání a převzetí je možno dohodnout jinak, budou existovat případy, kdy přechod vlastnického práva a převzetí věcí spojené s nebezpečím škody na věcech, nebudou spadat vjedno.

Odborná literatura (viz citovaná komentářová literatura I. Pelikánové) si všímá, že text prvního odstavce se omezuje pouze na věci zahrnuté do prodeje, nikoli na jiné složky podniku. To znamená, že podle zákona by nebyl podnik předáván jako celek. Vzhledem k dispozitivnosti odstavce 1 a odstavce 2 lze tuto otázku vhodně smluvně upravit. To se týká i ustanovení § 485, podle něhož mají být v zápisu uvedeny chybějící a vadné věci, také zde je možno smluvně se dohodnout širěji – nikoli jen o uvedení „chybějících a vadných věcí“.

Při uzavírání smlouvy musí strany též zvážit, zda by při uzavření smlouvy o prodeji podniku eventuálně mohlo dojít k dotčení ustanovení o ochraně hospodářské soutěže podle zvláštního zákona, a případně postupovat podle tohoto zvláštního zákona.

V kogentním odst. 3 § 483 se první věta týká věcí movitých. Druhá věta (novelizovaná do dnešní podoby zákonem č. 264/1992 Sb.) pojednává o nemovitostech. Třetí věta konstatuje, že ustanovení § 444 až 446 platí obdobně.

Přitom podle současného znění § 133 odst. 3 občanského zákoníku však vlastnické právo k nemovitostem, které nejsou předmětem evidence v katastru, převáděným na základě smlouvy přechází okamžikem účinnosti této smlouvy. V současné době se v katastru neevidují drobné stavby.

1.9. Upozorňovací povinnost

Podle ustanovení § 484 obchodního zákoníku je prodávající povinen nejpozději v zápise sepsaném podle § 483 odst. 1 **upozornit kupujícího na všechny vady převáděných věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot**, o kterých ví nebo musí vědět, jinak odpovídá za škody, kterým bylo možno tímto upozorněním zabránit.

Toto ustanovení je dispozitivní a vztahuje se na všechny vady podniku. Při posuzování vadnosti věcí se zřejmě přihlédne k povaze vad, ke „schopnosti sloužit provozu podniku“ a k době jejich používání podle účetních záznamů. Pojem „musí vědět“ je třeba vykládat s přihlédnutím k okolnostem případu podle objektivního kritéria.

Ustanovení § 484 neřeší odpovědnost za vady (tu řeší § 486); jde o zvláštní úpravu odpovědnosti za škodu pro případ nesplnění stanovené upozorňovací povinnosti. Upozornění je zde liberačním důvodem. Pokud by však prodávající o vadách nevěděl, ani o nich vědět nemusel, nevznikla by ani upozorňovací povinnost.

1.10. Chybějící věci a vadné věci

V **zápise o převzetí věcí** sepsaném podle § 483 odst. 1 se **uveřejní** podle § 485 obchodního zákoníku **chybějící věci a vadné věci**.

Za chybějící se považují věci, které prodávající nepředal kupujícímu, ačkoliv tyto věci podle účetní evidence a smlouvy mají být součástí jmění prodávajícího podniku.

Při posuzování vadnosti věcí se přihlédne k jejich schopnosti sloužit provozu podniku a k době jejich používání podle účetních záznamů.

Ustanovení § 485 je dispozitivní. Vymezení „chybějících a vadných věcí“ souvisí s vymezením předmětu plnění, který by měl být podle dispozitivního § 482 vymezen účetní evidencí a smlouvou.

Protože mohou vznikat určité pochybnosti, lze jen podpořit stanovisko I. Pelikánové, která za řešení považuje přesnou dohodu smluvních stran, případně sjednání rozhodčí doložky, která by umožnila rychlejší řešení případných sporů.¹⁴

1.11. Odpovědnost za vady

Kupující má podle § 486 obchodního zákoníku právo na **přiměřenou slevu z kupní ceny** odpovídající chybějícím nebo vadným věcem. Jestliže chybějící věci nebo zjistitelné vady věci nebyly zachyceny v zápisu podle § 483 odst. 1, nemůže být právo na slevu přiznáno v soudním řízení, ledaže prodávající o nich věděl v době předání věci.

U vad zjistitelných až při provozu podniku nastávají tyto účinky, jestliže tyto vady kupující neoznámí prodávajícímu bez zbytečného odkladu poté, kdy je zjistil nebo při odborné péči mohl zjistit, nejpozději však po uplynutí šesti měsíců ode dne účinnosti smlouvy (§ 482). Ustanovení § 428 odst. 2 a § 439 platí obdobně (viz odst. 1 § 486).

Kupující je současně oprávněn **odstoupit od smlouvy**, jestliže podnik není způsobilý pro provoz stanovený ve smlouvě a vady včas oznámené jsou neodstranitelné nebo je prodávající neodstraní v dodatečně přiměřené lhůtě, kterou mu kupující stanoví. Ustanovení § 441 platí přiměřeně (viz odst. 2 § 486).

Kupující může i uplatnit nárok na slevu z kupní ceny ohledně závazků, jež na něho přešly a nebyly zachyceny v účetní evidenci v době účinnosti smlouvy (§ 482), ledaže o nich kupující v době uzavření smlouvy věděl (viz odst. 3 § 486).

Pro **právní vady** prodávajícího podniku platí pak obdobně § 433 až 435. Nepřejde-li vlastnické právo k nemovitosti tvořící součást podniku na kupujícího a prodávající neodstraní tuto vadu v dodatečně přiměřené lhůtě, kterou mu kupující určí, může kupující od smlouvy odstoupit (viz odst. 4 § 486).

Ustanovení odst. 5 § 486 současně určuje, že práva podle předchozích odstavců se nedotýkají nároků na náhradu škody. Ustanovení § 440 platí obdobně.

V publikaci Barešová, E. – Baudyš, P.¹⁵ je citováno z KS Plzeň pod sp. zn. 15 Ca 446/94 z 31. 10. 1995 k odstoupení od smlouvy o prodeji podniku:

Právním titulem pro vklad vlastnického práva je v řízení o vkladu smlouva. Zápis záznamem pouze eviduje již existující věcná práva, jeho účinky jsou ryze evidenční. Odstoupení od smlouvy

je jednostranným právním úkonem. Právní následky odstoupení upravuje § 349 odst. 1 obchodního zákoníku. Stanoví, že odstoupením od smlouvy smlouva zaniká. Právní následky odstoupení od smlouvy nastávají v okamžiku, kdy projev vůle strany oprávněně odstoupit od smlouvy je doručen straně druhé. Podle § 349 odst. 1 obchodního zákoníku nelze po této době účinky odstoupení od smlouvy odvolat nebo měnit bez souhlasu druhé strany. Podle § 351 odst. 1 obchodního zákoníku odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti stran; z toho plyne, že zánik práv nastává ze zákona. Katastrální úřad má v tomto případě povinnost zánik práv v katastru pouze vyznačit, resp. evidovat záznamem s tím, že jeho úkon bude mít význam pouze pro evidenci vztahů k nemovitostem, nikoliv právotvorný. Pokud by katastrální úřad po odstoupení od smlouvy provedl vklad výmazu vlastnického práva, překročil by rámec pravomoci a takovéto rozhodnutí by bylo nicotným právním aktem.

Celé ustanovení § 486 obchodního zákoníku je přitom dispoziitivní. Na přiměřenou slevu z kupní ceny, odpovídající chybějícím nebo vadným věcem, má kupující podle odst. 1 právo.

Jestliže však chybějící věci nebo zjistitelné vady věci nebyly uvedeny v zápisu o převzetí, nemůže být právo na slevu přiznáno v soudním řízení, ledaže prodávající o nich věděl v době předání věci. Kromě vad, o kterých prodávající ví, se může jednat i o vady zjistitelné až při provozu podniku.

U vad zjistitelných až při provozu podniku nastávají stejné účinky jako u prvé uvedené kategorie vad, jestliže tyto vady kupující neoznámí prodávajícímu bez zbytečného odkladu poté, kdy je zjistil nebo při odborné péči mohl zjistit, nejpozději však po uplynutí šesti měsíců ode dne účinnosti smlouvy.

Jde o odpovědnost za vady, jež je obdobná odpovědnosti za vady při porušení kupní smlouvy. Proávající však neodpovídá jen za vady hmotných věcí, ale za všechny vady, tj. za vady všech složek podniku i za vady podniku jako celku. Podle zákona se zde postupuje obdobně jako u příslušného ustanovení kupní smlouvy (§ 428 odst. 2 obchodního zákoníku).

Současně je pro případnou slevu z ceny rovněž stanoven obdobný postup jako u kupní smlouvy (s odkazem na § 439 obchodního zákoníku).

V souvislosti s odstoupením od smlouvy o prodeji podniku se v praxi řeší i otázky týkající se převedených pohledávek a závazků. I zde se vyskytují různé názory. Při řešení této problematiky se ztotožňujeme se stanoviskem, které zastává L. Kopáč a J. Švestka¹⁶, že při odstoupení od smlouvy o prodeji podniku pozbývá tento převod účinnosti. Věřitelem převedených pohledávek a dlužníkem převedených závazků se stává znovu

¹⁴ Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 333-334.

¹⁵ Barešová, E. – Baudyš, P.: Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, komentář, Praha, C. H. BECK 1996, s. 268.

¹⁶ K těmto otázkám viz Kopáč, L.; Švestka, J.: K některým následkům odstoupení od smlouvy o prodeji podniku, Právní rozhledy 1997, č. 2, s. 66-67; Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 334-338.

prodávající podniku. Poněvadž však odstoupení od smlouvy podle obchodního zákoníku nemá zpětné účinky, nejsou ani dotčeny právní následky inkasa převedených pohledávek kupujícím podniku a vyplacení závazků, které bylo uskutečněno před odstoupením od smlouvy. Zpětný převod se týká pouze pohledávek a závazků, které existovaly v době prodeje podniku a existují ještě v době doručení právního úkonu odstoupení od smlouvy.

U smlouvy o prodeji podniku, od které bylo odstoupeno, se provede vypořádání mezi prodávajícím a kupujícím podle příslušné úpravy o odstoupení od smlouvy, tj. podle ustanovení § 351 obchodního zákoníku.

Právo odstoupit od smlouvy podle odstavce 2 § 486 vzniká za splnění podmínek:

- podnik není způsobilý pro provoz stanovený ve smlouvě (nejde o nezpůsobilost obecně, ale jen o nezpůsobilost pro provoz stanovený ve smlouvě);
- vady včas oznámené jsou neodstranitelné nebo je prodávající neodstraní v dodatečně přiměřené lhůtě.

Zatímco text odstavce 1 § 486 vůbec **nepřiznává právo na odstranění vad**, text odstavce 2 § 486 s případným **odstraněním vad** počítá, ale zřejmě jen pro vady, které činí podnik nezpůsobilým provozu stanovenému ve smlouvě. Ustanovení § 441 zde přitom neplatí obdobně, ale jen přiměřeně.

Podle ustanovení § 486 odst. 3 může kupující u smlouvy o prodeji podniku uplatnit nárok na slevu z kupní ceny ohledně závazků, jež na něho přešly a nebyly zachyceny v účetní evidenci v době účinnosti smlouvy, ledaže o nich kupující v době uzavření smlouvy věděl. Pokud totiž na kupujícího přejdou závazky neuvedené v účetní evidenci, má podnik nižší hodnotu, než je uvedená ve smlouvě. Velikost slevy by měla odpovídat těmto závazkům.

1.12. Část podniku

Ustanovení § 477 až 486 platí i pro smlouvy, jimiž se prodává část podniku tvořící samostatnou organizační složku (viz § 487 obchodního zákoníku).

Vzhledem k probíhajícím diskusím v praxi i k těmto otázkám považujeme za prospěšné stanovisko uveřejněné v časopisu (v souvislosti s privatizací) Právní praxe v podnikání č. 4/1997, s. 21: Při převodu podniku v majetku státu na jiné osoby podle zákona č. 92/1991 Sb. dochází vždy zároveň s prodejem pod-

niku také k přechodu práv a povinností ze závazkových vztahů na nového nabyvatele, a to v celém rozsahu.

Je-li takto převáděna pouze část podniku, dojde k převodu práv a povinností z těchto závazkových vztahů, které se částí podniku týkaly, které souvisely s hospodářskou činností této části podniku.

Ustanovení § 487 obchodního zákoníku není ve výčtu v ustanovení § 263, jde tedy o ustanovení dispozitivní. Přitom odkazuje i na kogentní ustanovení § 477, 478, 479 odst. 2, 480, 483 odst. 3. Tato kogentní ustanovení je třeba podle našeho názoru respektovat jako kogentní i pro prodej části podniku.

To, co bylo řečeno pro prodej podniku, platí také pro smlouvy, jimiž se prodává část podniku tvořící samostatnou organizační složku.¹⁷

Organizační složkou nemusí být vždy složka zapsaná do obchodního rejstříku, vodítkem určení organizační složky mohou být vnitřní předpisy. Při prodeji části podniku by však takovou organizační složku nemělo případně tvořit účelové různorodé seskupení nesouvisejících jednotlivostí vytvořené před uzavřením smlouvy.

Lze doporučit, aby ve smlouvě o prodeji části podniku byl pokud možno co nejpřesněji specifikován majetek a závazky, které se smlouvou převádějí na kupujícího. Je však třeba alespoň přesně individualizovat část podniku.

Domníváme se pak, že se na základě kogentního ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) vztahuje na prodej části podniku i § 476, který je kogentní, a to v rozsahu prodeje části podniku.

Při prodeji části podniku je nutno použít i kogentní ustanovení § 488, které určuje, že prodá-li podnik osoba zapsaná v obchodním rejstříku, navrhne provedení zápisu o prodeji podniku nebo jeho části v tomto rejstříku.

1.13. Zápis do obchodního rejstříku

Podle § 488 obchodního zákoníku může právnická osoba, jež prodala podnik tvořící její jmění, ukončit svou likvidaci a být vymazána z obchodního rejstříku teprve po uplynutí jednoho roku po tomto prodeji, jestliže v této době nebylo zahájeno soudní řízení podle § 478, nebo později, když byly zajištěny nebo uspokojeny nároky, jež byly v tomto řízení úspěšně uplatněny.¹⁸

¹⁷ K tomu viz mj. Eliáš, K. a kol.: Kurs obchodního práva, Obchodní závazky, Cenné papíry, Praha, C. H. BECK 1996, s. 228; Stuna, S.: Smlouva o prodeji podniku, Českomoravský Profit, 1994, č. 25, s. 10.

¹⁸ K těmto otázkám viz zejména Dědič, J.: K některým problémům ze smluv o prodeji podniku, Právní praxe, 1993, č. 2, s. 105.

Pokud jde o zpeněžení podniku podle jediné smlouvy insolvenčním správcem, pak ke zrušení konkursu viz úpravu v insolvenčním zákonu (§ 308-313 insolvenčního zákona).

Ustanovení § 488 je kogentní. Jak je zřejmé, smlouva o prodeji podniku není zvláštním způsobem zrušení obchodní společnosti nebo družstva.

Smlouva o prodeji podniku, jak v této souvislosti uvádí J. Dědič v citované literatuře, se nedotýká právní subjektivity podnikatele ani nelikviduje jeho obchodní majetek, pouze se mění předmět tohoto majetku.¹⁹ Ten, kdo včas zápis nenavrhne, porušuje zákonnou povinnost a mohl by (při splnění zákonných předpokladů) odpovídat za škodu.

Bylo-li zahájeno uvedené soudní řízení, neuplatní se roční lhůta, ale ukončení likvidace nesmí nastat dříve, než budou zajištěny nebo uspokojeny úspěšně uplatněné nároky.

Harmonizační novela doplnila do zákonného textu nový § 488a. Ten stanoví, že pro smlouvu o prodeji podniku platí obdobně § 672a. Toto (rovněž harmonizační novelou nově doplněné ustanovení) upravuje tzv. konkurenční doložky v rámci zákonné úpravy Smlouvy o obchodním zastoupení.²⁰ Šlo o případ z těch, kdy se ve III. části obchodního zákoníku odkazuje dispozitivním ustanovením na platnost ustanovení kogentního. Tzv. technickou novelou (zák. č. 501/2001 Sb.) byl § 488a zařazen mezi kogentní (viz § 263). Přitom byla doplněna věta: Konkurenční doložkou může být omezena činnost prodávajícího.

1.14. Poznámky ke smlouvě o prodeji podniku

Závěrem je možno uvést některé další dílčí náměty de lege ferenda. Ke zvážení uvádíme možný námět na doplnění znění obchodního zákoníku pro případ prodeje podniku s nemovitostmi o výslovný text, že projevy účastníků musí být na téže listině (i když je obecná úprava v ustanovení § 46 odst. 2 občanského zákoníku).

Také je možnost k jednotlivým ustanovením využít řady námětů našich autorů.²¹

De lege ferenda je možno i zvážit, zda by mělo být výslovně uvedeno, které závazky (např. závazky k placení daní) nepřecházejí spolu s podnikem na kupujícího. Případně je možno doplnit, že závazky nepřecházejí, pokud tak stanoví zákon; což by bylo mimo jiné v souladu s úpravou provedenou insolvenčním zákonem.

¹⁹ Viz též Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 4. díl, Praha, Linde Praha – Právnícké a ekonomické nakladatelství B. Hořínkové a J. Tuláčka 1997, s. 340-342.

²⁰ Blíže viz mj. Marek, K.: Smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení in Obchodněprávní smlouvy, 5. vydání, MU Brno 2004, 320 s. a z literatury tam uvedené.

²¹ Viz např. citovaný komentář k obchodnímu zákoníku z pera prof. I. Pelikánové.

Smlouvy o prodeji podniku (i všech dalších pojmenovaných smluv v obchodním zákoníku, které mají předepsanou písemnou formu), se pak týká námět k vypuštění, příp. ke změně ustanovení § 272 obchodního zákoníku.

Pro praxi pak doporučujeme, aby nemovitosti, které jsou součástí podniku, byly uvedeny a specifikovány v samostatném článku smlouvy o prodeji podniku. Je třeba uvedení potřebných a obvyklých náležitostí (včetně práv, která na nich váznou), jež by se jinak uváděly u kupní smlouvy na nemovitosti. Usnadní to komunikaci s pracovníky katastrálních úřadů a vyplývá to i z § 5 odst. 2 obchodního zákoníku.

Z obdobných důvodů pak ve vztahu k průmyslovému vlastnictví doporučujeme v samostatném článku smlouvy specifikovat i jednotlivá průmyslová práva a potřebné údaje.

Z ryze praktických důvodů je též vhodné (např. v podobě přílohy ke smlouvě) uvést i přehled vedených soudních sporů (bez sporů o peněžité bagatelní částky) s uvedením té případné skutečnosti, že je druhá strana sporu v likvidaci či konkursním řízení.

Při zpeněžování podniku insolvenčním správcem preferujeme prodej podniku jednou smlouvou, a tím jeho zachování jako celku, je-li to vzhledem k daným podmínkám možné.

De lege ferenda doporučujeme ponechání tohoto smluvního typu v obchodním zákoníku.

1.15. K exekuci prodejem podniku

Prodej podniku je upraven v části šesté o.s.ř. v § 338f až § 338zq, zčásti se úprava odkazuje na postup při dražbě nemovitých a movitých věcí. Exekuční řád upravuje především nuance odchylovající se od úpravy v o.s.ř., zdůrazňuje, že exekutor k prodeji podniku či jeho části přistoupí, pokud bude doloženo vlastnictví podniku či jeho části povinným. V praxi se budeme při zkoumání případného vlastnictví podniku zaměřovat především na fyzické osoby podnikající nebo na osoby právnické, které budou vlastníky podniku či jeho části. Případně se můžeme setkat s povinnými, kteří podnik nabyli v rámci dědictví.

Při zkoumání vlastnictví podniku či jeho části povinným je třeba mít na mysli, co v právním slova smyslu podnik a jeho vlastnictví představuje. Podnik je vymezen jako věc hromadná, soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty,

kteří patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Podnik je tedy brán jako jedna celistvá věc, jako celek je postihován. Při vydání exekučního příkazu, který fakticky nařizuje způsob provedení exekuce, nejsou jednotlivé věci, práva a jiné majetkové hodnoty náležející k podniku či ty, které podle své povahy mají k provozování podniku sloužit, ještě specifikovány, to se děje až v další fázi řízení; co konkrétně tvoří podnik, zjišťuje ustanovený správce.

Před nařízením prodeje podniku, resp. vydáním příslušného příkazu soudního exekutora je třeba osvědčit vlastnictví povinného k podniku, to se bude dít v případě povinných evidovaných v obchodním rejstříku či registru živnostenského podnikání na základě výpisu z těchto rejstříků (srov. např. 20 Cdo 58/2007). Pokud povinný není evidován v žádném rejstříku, lze vycházet především ze smlouvy o prodeji podniku, můžeme se však setkat i s rozhodnutími soudu o určení vlastnictví či rozhodnutími o vypořádání společného jmění, spoluvlastnictví, vypořádání dědictví, ze kterých lze vlastnictví zjistit. Vlastnictví je osvědčeno rovněž na základě veřejných listin sepsaných úředními osobami.²²

K realizaci prodeje podniku vydá soudní exekutor exekuční příkaz, ve kterém bude ustanoven správce podniku. Pro soudního exekutora a jeho zaměstnance platí zákaz účasti v dražbě obdobně jako pro soudce a zaměstnance soudů. Zvláštní úprava v exekučním řádu zahrnuje zařazení nákladů exekuce samé do první věřitelské skupiny podle ust. § 338z odst. 1 písm. a) o. s.ř. a vymezení obvyklé ceny podniku určené podle z. č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku. Jinak se postup soudního exekutora řídí přiměřeně podle ustanovení občanského soudního řádu (§ 71 ex. řádu), soudní exekutor je v postavení soudu prvního stupně, pokud exekuční řád některý z úkonů provedení prodeje podniku nesvěřuje přímo soudu (§ 52 odst. 2 ex. řádu).²³

Nařízením prodeje podniku, tedy vydáním příslušného exekučního příkazu, dochází k odkladu provedení (přerušení provedení exekuce v daném rozsahu) již vydaných příkazů znějících prodejem movitých či nemovitých věcí patřících k podniku, rovněž provedení příkázáním k podniku patřících jiných pohledávek než z účtu je odloženo. Oprávnění z těchto exekucí nemusí své pohledávky přihlašovat a není podstatné, zda vymáhané pohledávky patří či nepatří k podniku.

Neprovede se rovněž prodej movitých či nemovitých věcí náležejících k podniku, provedení exekuce příkázáním jiné pohledávky patřící k podniku než z účtu, kde provedení bylo na-

řizeno, tedy exekuční příkaz byl vydán až po nařízení prodeje podniku. Takové pohledávky musí oprávnění z přerušených exekucí přihlásit a musí patřit k podniku. Pokud uvedené pohledávky nebyly uspokojeny při rozvrhu, po skončení prodeje podniku se v těchto řízeních pokračuje.

Souběh provedení exekucí prodejem podniku ošetřuje z. č. 119/2001 Sb., tato právní úprava dopadá na postup soudů, soudních exekutorů, správců daně a orgánů veřejné správy pro případ, že exekucemi nařízenými těmito institucemi jsou souběžně postiženy tytéž věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Postihují-li exekuce souběžně stejný podnik, provede se ta, která byla nejdříve nařízena, pořadí nařízení exekuce se řídí dnem, kdy bylo rejstříkovému soudu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem podniku, doručen příkaz vydaný soudním exekutorem či správcem daně. Ostatní exekuce se přerušují, ať už byl postih věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku proveden před vydáním exekučního příkazu na prodej podniku, či posléze, skupiny oprávněných z přerušených exekucí se liší v tom, zda jejich pohledávky k případnému uspokojování z rozdělované podstaty musí patřit k podniku a zda musí být přihlašovány.

Pro posouzení, zda je podnik či jeho část ve vlastnictví povinného, je rozhodný stav v době zahájení řízení, toto je upraveno v ust. § 338g odst. 1 o.s.ř. Máme za to, že exekuční řád neobsahuje speciální úpravu, která by vylučovala, aby i v exekučním řízení bylo rozhodujícím okamžikem podání návrhu na nařízení exekuce, k době zahájení řízení podáním návrhu jsou pak zkoumány listiny rozhodné pro postih podniku. Tímto výkladem nevzniká nerovnost mezi postavením oprávněného ve výkonu rozhodnutí a v exekučním řízení. Pokud se však přikloníme k tomu, že exekuční řízení je na rozdíl od výkonu rozhodnutí ovládáno tím, že o způsobech provedení rozhoduje exekutor, a tedy návrh na nařízení exekuce vůbec není relevantní pro určení způsobu provedení, pak by vlastnictví mělo být zkoumáno až k okamžiku vydání exekučního příkazu.

Pro posouzení vlastnictví podniku za účelem jeho postihu v případech převodů podniku bude rozhodné, kdy nastaly účinky převodu. V případě prodeje podniku je třeba vycházet z toho, že účinky převodu se nepojí se zápisem do obchodního rejstříku, neboť povaha tohoto zápisu je pouze deklaratorní. Postih podniku se tam může dotknout práv třetích osob, zvláště když za rozhodující pro postih bude brán stav v době podání návrhu na nařízení exekuce. Třetí osoby se pak postihu mohou bránit podáním vylučovací žaloby (srov. obdobně při provedení exekuce prodejem nemovitostí NS 21 Cdo 2125/99). Při rozhodování o vylučovací žalobě je však rozhodným stavem

²² K osvědčování vlastnictví namísto jeho prokazování v Bureš, J., Drápal, L. Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád II. Komentář 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, na s. 2856.

²³ K postavení soudního exekutora zejména ve vztahu ke správci podniku podrobně v Kasíková, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, na s. 294-299.

doba, kdy je o žalobě rozhodováno, věřitel se však může převodnímu úkonu bránit poukazováním na jeho neplatnost, úkonu může rovněž vzájemným návrhem odporovat.

Exekuční příkaz znějící na prodej podniku dopadá na věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které slouží k provozování podniku nebo též vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Rozhodující ve vztahu k těmto věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám je stav v době příklepu.

Z exekuce prodejem podniku jsou pak vyloučeny banky, byty a nebytové prostory, domy s byty a nebytovými prostory, u nichž do katastru nemovitostí nebylo vloženo prohlášení vlastníka a k výlučnému nabytí mají právo osoby vymezené v § 23 a 24 z. č. 72/1994 Sb., zákona o vlastnictví bytů, tj. nemovitosti ve vlastnictví či spoluvlastnictví družstva. Naopak prodejem lze podnik postihnout, i když jednotlivé movité věci sloužící k jeho provozu by samostatně nebylo možné postihnout, například proto, že je povinný nezbytně nutně potřebuje ke své podnikatelské činnosti. Obecně pak platí, že výluky stanovené pro movité věci v § 321 a 322 o.s.ř. se při prodeji podniku neuplatní.

Exekučním příkazem nařizujícím prodej podniku je ustanoven správce podniku, povinnému je uložen zejména zákaz převádění podniku či jeho části či jiné zatěžování po doručení příkazu, povinnost oznámit předkupní právo k podniku, k jeho části, rovněž k věcem, právům a jiným hodnotám náležejícím k podniku a povinnost umožnit správci vstup do prostor podniku a nahlížení do účetní evidence a dalších písemností. Doručuje se přímým účastníkům řízení, manželovi povinného, správci a rejstříkovému soudu. Po právní moci usnesení o nařízení exekuce a příkazu se doručuje exekuční příkaz, doručí se rovněž osobám s předkupním právem, zástavním či zadržovacím právem, která se váží k podniku.

Správce je zpravidla stanovena fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost zapsaná v seznamu insolvenčních správců, který vede Ministerstvo spravedlnosti ČR. V případě odmítnutí výkonu funkce posuzuje soudní exekutor důvodnost odmítnutí. Správce vykonává funkci s odbornou péčí a odpovídá za škodu způsobenou zaviněným porušením povinností uložených zákonem či soudním exekutorem, v případě veřejné obchodní společnosti se lze náhrady škody domoci jak proti společnosti, tak proti společníkům. Proti ustanovení správce lze vznášet námitky podjatosti, o kterých rozhodne soudní exekutor.

Správce podniku činí vhodná opatření k zajištění a zvýšení hodnoty majetku podniku; bankovní instituce vedoucí účty povinného s prostředky sloužícími k provozu podniku vyzvou o tom, že s prostředky může povinný nakládat jen za souhlasu správce, dlužníkům povinného může určit, aby plnili na účet povinného zřízeným správcem, v případě nemovitého majetku je o prodeji podniku uvědomen příslušný katastrální úřad s tím, že bez souhlasu povinného nesmí povinný převést nemovitost na třetí osoby, zatížit je či s nimi jinak nakládat.

Souhlas s úkony povinného musí být udělen písemně, úkony provedené bez souhlasu jsou ze zákona neplatné (§ 338k odst. 2 o.s.ř.). Má-li povinný za to, že správce odmítl udělit souhlas k úkonu, který je potřebný k řádnému provozování podniku, může soudnímu exekutorovi navrhnout, aby usnesením souhlas nahradil (§ 338k odst. 5 o.s.ř.). Soudní exekutor při tomto způsobu provedení exekuce dohlíží na plnění povinností správce, od správce tak může žádat zprávu o jeho činnosti, nahlížet sám do listin správce či povinného či provádět jiná zjišťování, ukládat správci, aby nedostatky ve své činnosti odstranil. Za porušení povinností lze správci uložit pořádkovou pokutu, pro neplnění povinností, ale i z jiných vážných důvodů, může být přistoupeno ke zproštění funkce a ustanovení správce nového.

Správce je oprávněn zastupovat povinného i bez jeho souhlasu ve sporech a jiných řízeních, která se týkají podniku. Jeho postavení odpovídá zástupci na základě procesní plné moci, jiné osoby takto zastupovat povinného nemohou, trvá-li zastupování správcem. To se samozřejmě netýká samotného exekučního řízení, (k tomu srov. Vrchního soudu v Praze sp. zn. 11 Cmo 451/2005).

Po právní moci usnesení o nařízení exekuce a exekučního příkazu je správci uloženo, aby zjistil z účetní evidence, jaké věci, práva a jiné majetkové hodnoty a jaké závazky slouží k provozování podniku nebo vzhledem k povaze mají sloužit, provedl soupis věcí, práv, jiných majetkových hodnot a závazků vážících se k podniku, na tomto základě má správce podat zprávu o ceně podniku, není-li to možné, správce k určení ceny podniku přibere znalce. Podle zprávy o ceně je formou usnesení určena cena podniku, cena jednotlivých věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku a cena závazků. Zjištěná cena podniku odpovídá čistému jmění podniku, nepřihlíží se přitom k peněžním prostředkům v hotovosti a prostředkům uloženým na účtu patřících k podniku. K nařízení dražby je přistoupeno po právní moci usnesení o ceně, dražební vyhláška obsahuje i upozornění na možnou změnu ceny věcí, práv, jiných majetkových hodnot patřících k podniku, výše prostředků v hotovosti a na účtu, ceny závazků a výše peněžních závazků, zjištěné ceny podniku a výše nejnižšího podání, dojde-li ke zvýšení či snížení jmění podniku. O změně okolností informuje soudního exekutora správce před dražbou. Dále dražební vyhláška zahrnuje upozornění pro věřitele, že mohou nejpozději ve lhůtě 5 dní před dražbou přihlásit své vymahatelné pohledávky či pohledávky zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, postoupením pohledávky, převodem práva, než pro které je exekuce nařízena, pokud patří k podniku, a upozornění, že neuspokojené závazky patřící k podniku přechází na vydražitele. Nejnižší podání se stanoví ve výši poloviny ceny věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, nejvýše ve výši dvou třetin zjištěné ceny podniku.

Podání vylučovací žaloby k prodávanému podniku brání provedení dražby, naopak dotýká-li se vylučovací žaloba pouze vyloučení jednotlivých věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot patřících k podniku, nemusí být dražební jednání v zá-

vislosti na okolnostech případu odročeno, při dražbě však soudní exekutor upozorní dražitele na sporné věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty.

Podnik přechází do majetku vydražitele, vydražitel se stává vlastníkem věcí, vstupuje do práv a závazků patřících k podniku ke dni vydání usnesení o příklepu, za podmínky nabytí právní moci usnesení o příklepu a doplacení nejvyššího podání. Pokud při první dražbě nedojde k vydražení, je přikročeno k dražbě další, pro niž se stanoví nejnižší podání ve výši jedné čtvrtiny ceny věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, nejvýše pak ve výši třetiny zjištěné ceny podniku.

Po vydražení je pokračováno rozvrhovou fází řízení, jednotlivé pohledávky jsou uspokojovány v rámci osmi věřitelských skupin. Do první spadají náklady exekuce, do druhé pohledávky odměny správce a jeho hotových výdajů. Do třetí skupiny náleží pohledávka vydražitele za podstatou, a to tam, kde výše peněžitých závazků patřících k podniku spolu s pohledávkami oprávněného a dalších přihlášených věřitelů nepatřících k podniku, a které přesto mají být uhrazeny z podstaty, nepřesahuje rozdělovanou podstatu, a to ve výši tohoto rozdílu, a dále tam, kde pohledávky oprávněného a přihlášených věřitelů uspokojované z podstaty tuto nepřesahují, a to ve výši tohoto rozdílu. Čtvrtou skupiny představují pohledávky zajištěné zadržovacím právem. Do páté skupiny spadá pohledávka oprávněného, pohledávky zajištěné zástavním právem, postoupením pohledávky nebo převodem práva. Do šesté skupiny náleží pohledávky nedoplatků na výživném, do sedmé pohledávky daní, poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Do poslední, osmé skupiny jsou zařazeny tzv. ostatní pohledávky. V rámci skupin, pokud věřitele nelze uspokojit zcela, je určující pořadí pohledávek, kritéria jsou obdobná jako při provedení prodeje nemovitosti, v případě věřitelů, jejichž řízení byla nařízením prodeje podniku přerušena, je rozhodující pořadí, která mají ve svých řízeních. V rozvrhovém jednání pak soudní exekutor rozhoduje pouze o pohledávkách, na něž připadá alespoň částečné uspokojení z podstaty. K vyplacení dochází po právní moci rozvrhového usnesení, i před samotným vyplacením je zkoumána okolnost zahájení insolvenčního řízení u povinného, pokud by i v případě pravomocného rozvrhového usnesení před vyplacením částek z rozvrhu došlo k zahájení insolvenčního řízení, bylo by po odečtu nákladů exekuce nutno vyplatit výtěžek dražby do insolvenčního řízení. Je zde vydáváno zvláštní usnesení s účinky usnesení rozvrhového, podle kterého lze z výtěžku dražby odpočítat pouze náklady exekuce, zbytek výtěžku je vydáván insolvenčnímu správci (§ 46 odst. 6 ex. řádu, srov. 20 Co 471/2004).

Správa podniku končí schválením konečné zprávy správce o správě podniku, na základě schválení dochází ke zproštění funkce.

Do majetku vydražitele spolu s podnikem přechází věci, práva a jiné majetkové hodnoty sloužící k provozu podniku nebo ty, které dle své povahy mají k provozu podniku sloužit, přechází

rovněž práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, která se týkají podnikatelské činnosti podniku, pokud to neodporuje smlouvě o poskytnutí těchto práv nebo samotné povaze těchto práv. Přechází rovněž práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů zaměstnanců a závazky neuspokojené v rozvrhu, které náleží k podniku, a to včetně jejich zajištění. Pouze u závazků uspokojených při rozvrhu zajištění zaniká. Vydražitel i bez souhlasu věřitele nastupuje na místo povinného, k přechodu dluhů a jiných závazků se tak souhlas věřitele nepožaduje. Nájemní a podnájemní smlouvy, které povinný uzavřel jako nájemce nebo pronajímatel, může vydražitel vypovědět ve lhůtě stanovené zákonem či smlouvou, ovšem i z jiných důvodů, než zákon nebo dohoda stanoví. Pokud nebyly v rozvrhu uspokojeny pohledávky věřitelů z přerušovaných řízení pro prodej movitých věcí, nemovitostí a příkazání jiné peněžité pohledávky, v řízeních se po skončení prodeje podniku pokračuje. Na místo povinného vstupuje vydražitel podniku do řízení, kde má být uspokojována pohledávka patřící k podniku.

O vydražení podniku je informován rejstříkový soud, případně i orgán vedoucí jiný rejstřík, v němž byl zapsán povinný. Zvláště se o vydražení vyrozumívá příslušný katastrální úřad, zahrnoval-li podnik i nemovitosti, rovněž se uvede, která zástavní práva zanikají a která i nadále proti vydražiteli působí. Způsob nabytí podniku patří mezi originární způsoby nabytí věci. Povinný neodpovídá za vady věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot patřících k vydraženému podniku. Věřitelé, jejichž pohledávka přešla na vydražitele, pak nemají právo namítat zhoršení dobytnosti pohledávky.

Prodej podniku nebude realizován a exekuce bude zastavena v případě, že cena věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku spolu s prostředky v hotovosti a uložených na účtu, které náleží k podniku, nepřesahuje výši splatných peněžitých závazků patřících k podniku, pohledávek oprávněného a věřitelů, které nepatří k podniku, předpokládané náklady prodeje, odměnu správce a náhradu hotových výdajů nebo je přesahuje jen nepatrně. Toto zjištění může vyloučit z prvotní zprávy správce, situace však může nastat rovněž před dražbou samou. I při zastavení exekuce podává správce konečnou zprávu o své činnosti, v usnesení o zastavení je rozhodováno o odměně správce a hotových výdajích, náhrada je pak podle důvodu zastavení ukládána povinnému nebo společně a nerozdílně stíhá povinnost nést náhradu oprávněného a věřitele přihlášených pohledávek. Je-li podnik předlužen, situace je řešitelná jedině insolvenčním řízením. To, zda nastala situace pro zastavení exekuce pro předlužení podniku, je zkoumáno po celou dobu řízení. Po právní moci usnesení o zastavení exekuce z důvodu předlužení podniku vzniká povinnému, nemá-li ještě jiný podnik, povinnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení. V úpravě insolvenčního zákona (§ 98 odst. 1 ins. zák.) platné od 1. 1. 2012 dopadá tato povinnost na dlužníky – právnické osoby nebo fyzické osoby podnikající.

Provedení prodeje podniku se může týkat pouze části podniku tvořící samostatnou organizační složku, správa části podniku se pak vztahuje i na úkony podniku týkající se prodávané organizační složky.

Předmětem prodeje může být rovněž podíl povinného jako spolumajitele podniku, ostatní spolumajitelé jsou pak obesíláni dražební vyhláškou a náleží jim právo proti vyhlášce se odvolat. I povinný jako spolumajitel podniku je povinen s ustanoveným správcem spolupracovat, na spolumajitele povinného pak dopadají opatření zavedená správcem, ani oni nesmí činit úkony bez písemného souhlasu správce.²⁴ Spolumajiteli povinného bude udělen příklep, jestliže s jinými dražiteli učiní stejné nejvyšší podání. Proti usnesení o příklepu má spolumajitel povinného právo se odvolat v případě, že nebyl obeslán dražební vyhláškou.

V novelizovaném znění předchází rozhodnutí o prodeji podniku vydání exekučního příkazu na postih podniku, příp. jeho části či spoluvlastnického podílu s ustanovením správce. V okamžiku, kdy již bude možné exekuci provést, tedy v době, kdy již uplynula 30denní lhůta dle výzvy ke splnění povinnosti, nastala právní moc rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce podaného ve lhůtě, došlo k zápisu doložky provedení exekuce do rejstříku zahájených exekucí a exekuční příkaz nabytí právní moci (§ 47 odst. 2 ex. řádu v novelizovaném znění), bude správci uloženo vypracování předběžné zprávy o stavu podniku, na jejímž podkladě bude rozhodnuto o tom, zda je vhodné postih podniku vést jeho správou či prodejem v dražbě. Po právní moci usnesení, kterým bylo rozhodnuto o pokračování formou prodeje, bude správci uloženo, aby podal zprávu o ceně podniku. Při oceňování se použije cena obvyklá, ve zprávě bude uvedeno, jaké věci, práva a jiné majetkové hodnoty patří k podniku a jakou mají cenu, v jaké výši jsou v podniku peněžní prostředky v hotovosti či uložené na účtech, jaké závazky k podniku patří, v jaké ceně, jaké peněžité závazky patří k podniku a kolik činí, kolik představuje čisté jmění podniku. Zpráva se zasílá účastníkům k vyjádření. Posléze bude rozhodnuto o ceně podniku. Nová úprava se uplatní ve všech řízeních, kde byl nově vydán exekuční příkaz postihující podnik, v případě, že před účinností doposud nebyl vydán příkaz znějící na prodej podniku nebo byl zrušen. V exekučním řízení jako v řízení vedeném soudním exekutorem se tedy vychází z toho, že určující pro provedení exekuce je až exekuční příkaz soudního exekutora, nikoliv návrh oprávněného, proto jsou přechodná ustanovení novely procesních předpisů vykládána tak, že jejich užití záleží nikoliv na době zahájení exekuce podáním návrhu, ale na době vydání příkazu.²⁵

1.16. Smlouva o prodeji podniku v exekučním řízení

Se smlouvou o prodeji podniku se lze setkat v případech, kdy dochází k převodu podniku na třetí osoby, přičemž takový převod je z hlediska exekuce nežádoucí, neboť zkracuje majetek povinného. V exekučním řízení bude zkoumáno vlastnictví povinného, a to, kdy k případnému převodu došlo. Převod pak bude typicky zjištěn z evidence obchodního rejstříku či jiného rejstříku, kde je povinný registrován. Zápis v obchodním rejstříku má však pouze deklaratorní povahu, bude proto nutno vždy zkoumat samotnou smlouvu o prodeji podniku, máme-li zjistit, kdy nastaly účinky převodu a jaké jsou tedy dopady na exekuční řízení.

Zcela mimo dosah exekučního postihu zůstane podnik převedený před zahájením exekuce, ledaže bude exekuce prodejem prováděna na základě úspěšné žaloby o odporovatelnosti převodního úkonu. Naopak o postižitelnosti lze uvažovat tam, kde účinky převodu nastaly až po zahájení exekučního řízení podáním návrhu na nařízení exekuce, neboť toto byla doba rozhodná pro postih. Nabyvatel se však bude moci bránit provedení exekuce vylučovací žalobou, oprávněný z exekuční věci bude muset v řízení prokázat neplatnost úkonu nebo vzájemným návrhem úkonu odporovat. V případě, že bude prodej podniku proveden v době po doručení usnesení o nařízení exekuce, uplatní se již tzv. generální inhibitorium jako obecný zákaz nakládat s majetkem po dobu exekučního řízení uložený povinnému. Neplatnosti převodního úkonu se však bude třeba dovolat, může tak činit exekutor, oprávněný i přihlášený věřitelé, a to i příslušným exekučním příkazem. Po doručení exekučního příkazu pro prodej podniku povinnému by byl smluvní prodej podniku neplatným právním úkonem ze zákona, aniž by bylo třeba se neplatnosti dovolávat. V případě, že prostředky za prodej ještě nebyly vyplaceny dlužníkovi, lze kupujícímu přikázat, aby plnil na základě tzv. přikázání jiné pohledávky v příslušném rozsahu kupní cenu do exekuce povinného. Bude-li tímto exekuce skončena, neplatnost úkonu se tak zhojí.

Smluvní prodej podniku lze i přes exekuční řízení realizovat na základě písemného souhlasu exekutora, oprávněného a všech přihlášených věřitelů, dojde-li tak k úhradě vymáhané pohledávky včetně nákladů exekuce. Volnému prodeji pak nesmí bránit jiná exekuce postihující podnik. Prodej musí být uskutečněn nejméně za obvyklou cenu zjištěnou znaleckým posudkem, cena musí být splatná při podpisu smlouvy k rukám soudního exekutora. Jedná se tedy o zvláštní řešení exekuce zakotvené v § 44a odst. 4 ex. řádu, se kterým přichází povinný a které řeší exekuci v plném rozsahu.

²⁴ K možnosti spoluvlastníka domáhat se nahrazení souhlasu správce rozhodnutím soudu v Tripes, A. Exekuce v soudní praxi 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, na s. 625.

²⁵ Zde vycházíme z přednášky JUDr. Martiny Kasíkové, Ph.D., soudkyně Krajského soudu v Praze, podané na školení Justiční akademie k novele procesních předpisů, které se konalo ve 5.-6. 11. 2012 v Kroměříži.

2. Smlouva o nájmu podniku

Tzv. druhá velká novela (harmonizační novela) obchodního zákoníku řadí smlouvu o nájmu podniku mezi tzv. typové (absolutní) obchody (do výčtu § 261 odst. 3 obchodního zákoníku). Přitom vkládá do obchodního zákoníku nová ustanovení § 488b až 488i věnovaná této smlouvě. Ustanovení § 488b (ustanovení § 488b podle § 263 odst. 2 z titulu, že se jedná o základní ustanovení) až 488e jsou přitom kogentní (uvedená v § 263).

Ustanovení § 263 odst. 2 obchodního zákoníku určuje, že ta ustanovení, pro která je předepsaná písemná forma, jsou též kogentní. To platí pro zápis licence do příslušných rejstříků (viz poslední větu § 488g odst. 1) a zápis o převzetí věcí (viz poslední větu § 488g odst. 2). Zápisy jsou totiž písemným úkonem. Uvedené platí i o zápisech podle ustanovení § 488g odst. 3, tj. o zápisech zániku licence a zápisech o předání věcí při skončení nájmu.

2.1. Základní ustanovení

Základní ustanovení tohoto smluvního typu tvoří § 488b, který se člení do čtyř odstavců.

Smlouvou o nájmu podniku se:

- **pronajímatel zavazuje přenechat svůj podnik nájemci, aby jej samostatně provozoval a řídil na vlastní náklad a nebezpečí a aby z něj pobíral užitek.**
- **nájemce zavazuje zaplatit pronajímateli nájemné (§ 488b odst. 1).**

Jde o podstatné části smlouvy.

Ustanovení § 488b odst. 2 určuje, že ve smlouvě musí být **dohodnuta výše nájemného nebo způsob jejího určení**.

Vedle dostatečného vymezení podniku je tedy výše nájemného nebo způsob jejího určení rovněž podstatnou částí smlouvy.

Smlouva o nájmu podniku musí mít písemnou formu (§ 488b odst. 3). O otázkách písemné formy této smlouvy platí to, co pro smlouvu o prodeji podniku. Je třeba současně respektovat i ustanovení § 67a obchodního zákoníku.

Harmonizační novelou bylo stanoveno, že smlouva o nájmu podniku nabývá účinnosti zveřejněním podle § 33 odst. 1 obchodního zákoníku (§ 488b odst. 4).

Tzv. technickou novelou došlo k úpravě znění § 488b odst. 4 takto: **Smlouva o nájmu podniku nemůže nabýt účinnosti přede dnem zveřejnění** podle § 33 odst. 1. Tento text lze považovat za vhodnější, neboť je možno event. dohodnout dobu účinnosti pozdější.

Z textu ustanovení § 488b odst. 4 obchodního zákoníku plyne, že pronájem podniku se zapisuje (obdobně jako prodej podniku) do obchodního rejstříku. Smlouva o nájmu podniku nebo jeho části se ukládá do sbírky listin (viz ustanovení § 38i odst. 1 písm. i); to platí i pro oznámení o prodloužení doby nájmu podle ustanovení § 488f odst. 1 i pro případné listiny prokazující zánik nájmu.

Citované ustanovení § 33 odst. 1 bylo harmonizační novelou rovněž novelizováno a poté novelizováno opět a dnes má obsah, který řeší jinou problematiku než zveřejňování zápisů.

Dnes otázku zveřejnění upravuje § 27 odst. 4 obchodního zákoníku: Rejstříkový soud zveřejní zápis do obchodního rejstříku, jeho změnu či výmaz, jakož i uložení listiny do sbírky listin bez zbytečného odkladu po zápisu, ledaže právní předpis ukládá tuto povinnost někomu jinému.

V navazujícím ustanovení § 488c odst. 1 je upraveno, že podnik nelze přenechat do podnájmu.

2.2. Nájem podniku a nájemce

Navrhovatelé textu zřejmě nechtěli do obchodního zákoníku přepsat (z racionálních důvodů) shodný text z právní úpravy nájemní smlouvy z občanského zákoníku (z jejích obecných ustanovení). Volili proto jiné řešení, které pro smlouvu o nájmu podniku určuje v ustanovení § 488c odst. 2: Nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro nájem podniku § 663, § 665 odst. 1, § 667 a § 670 občanského zákoníku. Tzv. technickou novelou byl pak § 663 nahrazen § 664.

„Ustanovení odstavce 2 může vyvolávat určité pochybnosti o jeho významu pro vztah úpravy smlouvy o nájmu podniku k ustanovením občanského zákoníku o nájemní smlouvě.“²⁶ V souladu s citovaným komentářem (Štenglová, I.; Plíva, S.; Tomsa, M.) **se příkláníme k názoru, že vyjmenování konkrétních ustanovení občanského zákoníku nevylučuje použití (podle § 1 odst. 2 obchodního zákoníku) i jiných obecných ustanovení občanského zákoníku o nájemní smlouvě (pokud obchodní zákoník danou otázku neupravuje).**

²⁶ Štenglová, I.; Plíva, S.; Tomsa, M.: Obchodní zákoník, Komentář, C. H. Beck, 6. vydání, 2001, s. 1311 a v dalších vydáních tohoto komentáře.

Uvedením ustanovení občanského zákoníku v kogentním § 488c je zajištěno, že vyjmenovaná ustanovení smluvní strany nemohou dohodou vyloučit.²⁷

Nájemcem přitom může být jen podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku, který má příslušné podnikatelské oprávnění, jinak je smlouva neplatná (§ 488d). Podmínky stanovené v ustanovení § 488d jsou kumulativní a musí být splněny v okamžiku uzavření smlouvy.

Lze dovodit, že zápis v obchodním rejstříku se bude provádět u nájemce; u pronajímatele se zápis bude provádět jen tehdy, jde-li o osobu do obchodního rejstříku zapsanou.

Pronajímatelem však osoba do obchodního rejstříku zapsaná být nemusí; nemusí to být ani podnikatel (nezáleží na tom, jak podnik nabyt, může ho například zdědit).

2.3. Práva a povinnosti smluvních stran

Nájemce je povinen:

- **provozovat podnik s odbornou péčí a**
- **bez souhlasu pronajímatele není oprávněn měnit předmět podnikání provozovaný v pronajatém podniku (§ 488e odst. 1).**

Nedomníváme se, že by z tohoto ustanovení vyplývala povinnost podnik nepřetržitě provozovat. Po našem soudu spočívá uložená povinnost v tom, že nájemce při provozu podniku je povinen odbornou péčí vyvíjet.

Práva a závazky, které náležejí k pronajatému podniku, přecházejí účinností smlouvy o nájmu podniku na nájemce. Na tom nemohou smluvní strany, podle našeho názoru, nic měnit, a to ani u některých práv a závazků.

To platí i pro práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů. Zákonodárce považuje za důležité výslovně uvést práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů a neuvádí závazky ze smluv o nájmu nebytových prostor, zatímco v § 488e odst. 4 považuje za vhodné řešit režim těchto dvou skupin závazků shodně, a závazky ze smluv o nájmu nebytových prostor tedy přímo uvádí (viz níže).

Ustanovení § 477 odst. 2 až 4 (ustanovení o přecházení pohledávek a závazků z úpravy o smlouvě o prodeji podniku) platí obdobně. **Pronajímatel ručí za závazky, které náležejí k pronajatému podniku a vznikly před účinností smlouvy.**

Nájemce provozuje pronajatý podnik pod svou firmou (§ 488e odst. 2). Firmu pronajímatele tedy nelze použít.

Dále je určeno v § 488e odst. 3, že se věřitel může domáhat, aby soud prohlásil všechny závazky pronajímatele, které náležejí k pronajatému podniku, za splatné k účinnosti smlouvy o nájmu podniku, jestliže je nájmem podniku ohroženo jejich plnění.

Toto ustanovení se jeví z pohledu dlužníka jako velmi přísné (protože bude splatnost takových závazků k účinnosti smlouvy, mohl by se tak zřejmě dlužník dostávat do prodlení). Není-li toto právo uplatněno do tří měsíců od účinnosti smlouvy o nájmu podniku, zaniká. Lhůta pro uplatnění práva věřitelem je velmi krátká a prekluzivní.

Navazující ustanovení § 488e odst. 4 řeší práva a závazky z pracovněprávních vztahů trvajících ke dni skončení nájmu a z trvajících smluv o nájmu nebytových prostor a „ostatních závazků“ (jiných závazků než uvedených pracovněprávních a ze smluv o nájmu nebytových prostor).

Práva a závazky z pracovněprávních vztahů trvajících ke dni skončení nájmu a z trvajících smluv o nájmu nebytových prostor přecházejí na pronajímatele.

Ostatní závazky související s pronajatým podnikem se stávají splatnými. Tyto závazky tedy na pronajímatele nepřecházejí a ani zde není stanoveno případné pronajímatelovo ručení.

Ustanovení (kogentní) o splatnosti ostatních závazků se zde může nájemci jevit dosti rigorózní. Zatímco po vzniku nájemní smlouvy je možno domáhat se splatnosti závazků soudně, zde je splatnost stanovena přímo ze zákona.

2.4. Doba nájmu

Ustanovení § 488f je věnováno době nájmu. První odstavec se věnuje smlouvě uzavřené na dobu určitou. **Není-li dohodnuto něco jiného, prodlužuje se nájem o dobu, na kterou byla uzavřena smlouva o nájmu podniku, a to i opakovaně, jestliže po uplynutí doby, na kterou byla uzavřena smlouva o nájmu podniku, obě strany pokračují v jejím plnění (odst. 1 § 488f).**

Jestliže byla smlouva o nájmu podniku uzavřena na dobu neurčitou, lze ji vypovědět nejpozději šest měsíců před uplynutím účetního období k poslednímu dni účetního období, nestanoví-li smlouva jinou výpovědní lhůtu (odst. 2 § 488f).

Možnost výpovědi nelze smluvně vyloučit, lze však dohodnout jinou délku výpovědní lhůty. Lze přitom zřejmě dohodnout

²⁷ Tamtéž.

jinak i běh (skončení běhu) výpovědní lhůty, než ve vztahu k poslednímu dni účetního období.

Ustanovení o výpovědi však nevylučuje ukončení smluvního vztahu jinými obecnými způsoby.

2.5. Další oprávnění smluvních stran

Na základě smlouvy o nájmu podniku vzniká nájemci oprávnění užívat označení, know-how a předměty průmyslového vlastnictví náležející pronajímateli a související s pronajatým podnikem v rozsahu, ve kterém je toho třeba pro řádné provozování podniku, a to po dobu trvání nájmu. Úhrada za užívání je součástí nájemného.

Ustanovení zvláštních právních předpisů o licenční smlouvě a zápisu licence do příslušných rejstříků nejsou dotčena (§ 488g odst. 1). Přestože ustanovení § 488g odst. 1 obchodního zákoníku není uvedeno mezi kogentními ustanoveními, ustanovení poslední věty odst. 1 nelze, vzhledem ke zvláštním předpisům, dohodou smluvních stran měnit. Výše uvedené oprávnění „užívat“ má nájemce jen po dobu nájmu.

Lze předpokládat, že začasť budou této otázce věnována konkrétní smluvní ujednání. Přitom tam, kde půjde o předměty průmyslového vlastnictví, bude se uzavírat licenční smlouva, a to buď samostatně (v návaznosti na smlouvu o nájmu podniku), anebo v rámci smluvního řešení nájmu podniku. Úhrada za užívání – vzhledem k dispozitivnosti tohoto ustanovení – však může být dohodnuta samostatně, nikoli v rámci nájemného.

Účinností smlouvy o nájmu podniku nebo jeho části **přechází vlastnické právo ke zboží na skladě, k materiálu určenému ke zpracování, k náhradním dílům a jiným věcem určeným podle druhu, které se spotřebovávají nebo zpracovávají v souvislosti s provozem podniku, nebo které slouží k obytnu, na nájemce.**

K přechodu vlastnictví však dojde jenom tehdy, dohodnou-li strany přiměřenou úplatu za tyto věci v rámci nájemného nebo mimo nájemné. Strany jsou povinny sepsat zápis o převzetí těchto věcí, ve kterém bude uveden jejich soupis (§ 488g odst. 2). Půjde o problematiku věcí podle druhu, jejichž řešení by nemělo být smluvně opomenuto ani podceněno při praktickém provádění inventury, kvalifikované přejímky a sepisování zápisů.

Oprávnění podle § 488g odst. 1 zaniká skončením nájmu, popřípadě zápisem zániku licence do příslušné evidence na základě zániku nájmu. **Vlastnictví k předmětům** uvedeným

v § 488g odst. 2 **přechází okamžikem skončení nájmu na pronajímatele.**

Strany jsou povinny sepsat zápis o předání těchto věcí pronajímateli a pronajímatel je povinen uhradit cenu věcí na základě zvláštní dohody (§ 488g odst. 3). U věcí podle druhu se přitom bude začasť jednat o jiné množství těchto věcí. Platí zde tedy to, co jsme připomenuli výše k textu § 488g odst. 2. Text ustanovení § 488g odst. 3 je tedy jinak formulován než § 488g odst. 2. Formulace v odst. 3 by nasvědčovala přechodu vlastnictví ze zákona. Z poslední věty tohoto odstavce lze však dovodit, že převod vlastnictví je zde zřejmě podmíněn (sepsáním zápisu a uzavřením zvláštní dohody o úhradě).²⁸

Předposlední ustanovení – § 488h – tohoto smluvního typu odkazuje: Pro nájem podniku nebo jeho části platí obdobně ustanovení § 672a (v ustanovení § 672a obchodního zákoníku jsou přitom upraveny tzv. konkurenční doložky pro smlouvu o obchodním zastoupení). Technická novela pak doplnila zákonný text novou větou: Na dobu trvání nájmu může být konkurenční doložkou omezena činnost pronajímatele; po skončení nájmu může být konkurenční doložkou omezena činnost nájemce.

Podle úpravy § 672a je možno ve smlouvě o obchodním zastoupení písemně dohodnout, že obchodní zástupce nesmí po stanovenou dobu, nejdéle však 2 roky po ukončení smlouvy, na stanoveném území nebo vůči stanovenému okruhu osob na tomto území vykonávat na vlastní nebo na cizí účet činnost, která byla předmětem obchodního zastoupení, nebo jinou činnost, která by měla soutěžní povahu vůči podnikání zastoupeného. Konkurenční doložka odporující těmto uvedeným podmínkám je neplatná.

V případě pochybností může soud konkurenční doložku, která by omezovala zástupce více, než kolik vyžaduje potřebná míra ochrany zastoupeného, omezit nebo prohlásit za neplatnou.²⁹

2.6. Část podniku

Poslední dispozitivní ustanovení, tj. § 488i obchodního zákoníku, zní: Pro smlouvy, jimiž se pronajímá část podniku tvořící samostatnou organizační složku, platí obdobně ustanovení § 488b až 488g. Některá citovaná ustanovení jsou ovšem kogentní. Opakuje se zde tedy známý problém vztahu dispozitivních a kogentních ustanovení (obdobná situace je i u ustanovení § 487 z právní úpravy smlouvy o prodeji podniku).

Jeví se, že § 488i a § 487 měly být koncipovány např. ve dvou odstavcích tak, aby se dispozitivním ustanovením odkazovalo na ustanovení dispozitivní a ustanovením kogentním na použitá ustanovení kogentních. Kogentnost ustanovení, na které se

²⁸ Štenglová, I.; Plíva, S.; Tomsa, M.: Obchodní zákoník, Komentář,

C. H. Beck, 6. vydání, 2001, s. 1319 a v dalších vydáních tohoto komentáře.

²⁹ Blíže viz literaturu v pozn. 24.

odkazuje, je třeba, podle našeho soudu, i u nájmu části podniku respektovat.

O vymezení části podniku platí to, co je uváděno o části podniku v pojednáních o smlouvě o prodeji podniku. Část podniku je třeba přesně určit.

2.7. Poznámky ke smlouvě o nájmu podniku

Zařazení smluvního typu Smlouvy o nájmu podniku do obchodního zákoníku bylo možno přivítat. Přestože bývaly tyto smlouvy v praxi realizovány, vznikaly pochybnosti, jak je provádět³⁰ a zda byly v souladu s právním řádem. Tyto pochybnosti jsou dnes liché.

Podle části sedmé zákona č. 370/2000 (účinného k 1. 1. 2001), a to podle jeho čl. VIII bodu 11, je stanoveno, že byla-li přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona uzavřena smlouva o nájmu podniku nebo jeho části, jsou účastníci smlouvy povinni přizpůsobit ji požadavkům tohoto zákona, podat návrh na zápis do obchodního rejstříku a uložit smlouvu do sbírky listin do jednoho roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Smlouva o nájmu podniku nebo jeho části musí být schválena valnou hromadou podle tohoto zákona do jednoho roku ode dne účinnosti tohoto zákona, jinak zaniká.

Závěrem je možno jen upozornit, že právní úprava je poměrně stručná a konkrétní smluvní řešení by ani tady nemělo být provedeno jen povrchním způsobem.³¹ Lze přitom využít některé náměty uvedené ke kontraktaci smlouvy o prodeji podniku i náměty orientované přímo na smlouvu o nájmu podniku.³²

Je přitom třeba mít na zřeteli, že podnik bude ve stavu kontraktace v jiné detailní konzistenci než při ukončení nájmu (viz např. dynamiku jednotek věcí podle druhu, který podnik mj. tvoří, tj. dynamiku počtu jednotek vstupních surovin, rozpracovaného zboží, náradí atd.). V průběhu nájmu se může měnit obrat, výše zisku, počet a struktura zaměstnanců, může se modifikovat okruh dodavatelů a odběratelů, může se modifikovat i sortiment modelů výrobků i cílové trhy.

2.8. Smlouva o nájmu podniku v exekučním řízení a správa podniku podle novely procesních předpisů

V současné praxi lze ze smluv o nájmu podniku těžit na základě příkázání pohledávky povinného do exekuce, nájemci tak vzniká povinnost až do výše vymáhaného plnění včetně nákladů exekuce plnit namísto povinnému do jeho exekuce.

Příkázání pohledávky z nájmu dopadá i na nájemné splatné v budoucnu. Byť by byl příjem z nájmu podniku příjmem dlužníka – fyzické osoby podnikající, nelze právě proto, že dlužník již neprovozuje podnik hodnotit, tento příjem jako příjem z podnikání a omezit exekvovatelnou výši na 2/5, jak pro takové příjmy vymezuje ust. § 318 o.s.ř. Obdobně jako u smluv o prodeji by bylo na místě případně zneplatnit uzavření nájemní smlouvy tam, kde uzavření poškozuje podnik povinného; je-li však nájem podniku zdrojem příjmů, bude spíše vítán.

Účinky pronájmu podniku nastávají zápisem do obchodního rejstříku, nájem tedy bude možno zjistit především nahlédnutím do rejstříku.

Novela procesních předpisů přináší mimo prodeje podniku rovněž možnost jeho správy, příjmy, která správa přináší, pak budou řešit exekuci. V rámci správy podniku se bezpochyby může uplatnit i nájem podniku samého či jeho části, dopadat může rovněž na podíl povinného. O tom, jakým způsobem bude podnik postihnut, rozhoduje soudní exekutor především na základě zprávy správce. Tedy exekuční příkaz bude znít na postih podniku, přitom až podle předběžné zprávy správce a dalších rozhodných skutečností a vyjádření účastníků k předběžné zprávě bude rozhodnuto o tom, zda je pro uspokojení vymáhané pohledávky včetně nákladů vhodnější pokračovat správou podniku nebo prodejem v dražbě.

V praxi lze očekávat stále poměrně malou četnost využívání postihu podniku, ať již jeho prodejem, či správou. Bez zákonného řešení zůstává souběh exekucí postihem podniku formou správy, nabízí se proto využití analogie s formou prodeje podniku a správy nemovitosti. Platí tedy, že správu bude vykonávat ten orgán, který exekuci nejdříve nařídil, přičemž přerušování by mělo dopadat i na řízení, která by postihovala věci, práva a jiné majetkové hodnoty patřící k podniku, správa sama však prodeji podniku v jiné exekuci bránit nebude.

Seznam literatury:

- Barešová, E. - Baudyš, P.: *Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, komentář*, Praha, C. H. BECK 1996.
 Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*, 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.
 Eliáš, K.: *Obchodní zákoník, 2. přepracované a rozšířené vydání*, Linde Praha, 1998.
 Kasíková, M. a kol.: *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
 Marek, K.: *Smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení in Obchodněprávní smlouvy*, 5. vydání, MU Brno 2004.
 Pelikánová, I. a kol.: *Obchodní právo, II. díl*, Praha, CODEX 1993, s. 264 a násl., ve 2. přepracovaném vydání 1998.
 Tripes, A.: *Exekuce v soudní praxi* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.

³⁰ Švejda, M.; Žabenská, S.: Problematika nájmu podniku, Bulletin advokacie, 3/1999.

³¹ Viz Tobeš, Z.: Smlouva o nájmu podniku, Právní rádce č. 10/2001, s. 29-31.

³² Reschová, K.: Smlouva o nájmu podniku, Právní rádce č. 7/2005, příloha, s. I-VII.

KÁRNÁ ODPOVĚDNOST EXEKUTORSKÉHO KANDIDÁTA A KONCIPIENTA – ČÁST TŘETÍ

Mgr. et Bc. Antonín Toman
právník Exekutorské komory ČR

„Jak může člověk vůbec být vinen. Jsme zde
přece všichni lidé, jeden jako druhý.“
(Proces – Franz Kafka)

Autor tohoto seriálového exposé o disciplinární odpovědnosti školenců soudního exekutora přislíbil v závěru druhé části okomentovat celé kárné řízení chronologicky od zahájení řízení, vymezení jeho subjektů až do vydání kárného rozhodnutí a jeho výkon. Tato část organicky navazuje na výklady o exekučním kárném právu hmotném a obecnou procesní část. Izolovaně může posloužit také jako „*praktická rukověť kárně obviněného*“, který se dopředu může na rozdíl od Josefa K. v nadepsaném románu v ucelené podobě seznámit s procesními pravidly, předmětem kárné žaloby i možnými postupy kárného orgánu. Tím se pro něj kárné řízení stává předvídatelným, což mu umožňuje skutečnou a přímou obhajobu; předvídatelnost je přitom nejen pojmovým znakem právního státu, ale i vyspělého stavovského zřízení.

Zahájení kárného řízení

Jak již bylo zmíněno v minulém příspěvku, kárné řízení je až po svém zahájení ovládáno zásadou vyšetřovací. Samotná skutečnost, zda kárné řízení bude zahájeno, či nikoliv však nespočívá na volné úvaze kárného orgánu, ale je vždy v dispozici kárného žalobce. Kárný žalobce může iniciovat disciplinární řízení svým návrhem, který se podle § 117 odst. 1 exekučního řádu nazývá kárnou žalobou. Kárnou žalobu je podle odst. 2 tohoto ustanovení oprávněn podat ministr spravedlnosti, předseda revizní komise a předseda kontrolní komise EK ČR ve věcech působnosti těchto komisí,¹ předsedové krajského a okresního soudu proti kandidátovi či koncipientovi, jejichž zaměstnava-

¹ Vzhledem k působnosti revizní komise vymezené v § 113 exekučního řádu je věcná legitimace předsedy revizní komise k podání kárné žaloby na svěřence soudního exekutora prakticky vyloučena.

tel má sídlo v obvodu tohoto soudu, a konečně i předseda exekučního soudu. Kárnou žalobu adresovanou do sídla Komory² je třeba podat předsedovi kárné komise, přičemž okamžikem zahájení kárného řízení je podle § 8 odst. 1 kárného řádu doručení kárné žaloby Komorě³. Poté předseda kárné komise založí podle § 45 odst. 1 kárného řádu kárný spis, za jehož vedení však odpovídá dále předseda kárného senátu, tj. určený soudce jmenovaný jedním ze tří členů kárného senátu předsedou kárné komise pro každé zahájené řízení, kterému je poté spis s kárnou žalobou předán. Rozhodnutí předsedy kárné komise č. j. KK 01/12 – org., kterým byl stanoven rozvrh práce, došlo k administrativnímu zjednodušení procesu ad hoc jmenování členů kárných senátů a zvýšení transparentnosti tím, že například je agenda rozdělována v souladu s pravidly uvedenými v tomto rozhodnutí. Tím je omezena případná libovůle předsedy kárné komise při jmenování ve prospěch účastníků kárného řízení a urychlen proces mezi zahájením kárného řízení a faktickým převzetím kárného spisu příslušným předsedou kárného senátu.

Subjekty kárného řízení

Základními nositeli procesních práv a povinností v kárném řízení jsou účastníci kárného řízení a kárný orgán.

- Účastníky kárného řízení jsou kárný žalobce a kárně obviněný⁴, tedy exekutorský kandidát nebo koncipient, proti němuž bylo kárné řízení zahájeno. Kárný řád systematicky řadí v ustanovení § 3 kárného řádu mezi účastníky řízení také zástupce⁵ kárně obviněného z řad exekutorů nebo advokátů⁶ a zástupce kárného žalobce zplnomocněného k zastupování v kárném řízení, ačkoliv jimi dle názoru teoretického vymezení nejsou. Subjektem kárného (trestního) řízení jsou totiž pouze osoby mající a vykonávající vliv na průběh řízení vlastním jménem.⁷ Tento názor lze rovněž podpořit tím, že

institut opatrovníka, tj. zástupce ustanoveného rozhodnutím kárného senátu, na stejné místo zařazen není; dokonce jej kárný řád ani neupravuje podrobněji, pouze exekuční řád v ust. § 117b odst. 2 stanoví, že „*kárně obviněnému, který není zastoupen, ustanoví kárný senát opatrovníka, jestliže to vyžaduje ochrana jeho zájmů, zejména byl-li stížen duševní poruchou nebo chorobou, která mu brání náležitě se hájit. Opatrovníkem ustanoví kárný senát exekutora nebo advokáta s jejich souhlasem*“.

- Faktickým vykonavatelem vrchnostenské veřejné správy v oblasti rozhodování o vině kárně obviněného a ukládání kárných opatření je podle § 117a odst. 1 exekučního řádu ve spojení s § 4 kárného řádu předsedou kontrolní komise ustanoven (jmenován)⁸ tříčlenný kárný senát podle § 114 odst. 4 exekučního řádu, nikoliv snad kárná komise, která je orgánem Komory.⁹ Kárný senát se skládá ze dvou členů kárné komise z řad devíti soudců, které podle § 8 písm. d) exekučního řádu jmenuje ministr spravedlnosti, a jednoho člena komise z řad tří exekutorů, které podle § 110 odst. 7 písm. a) exekučního řádu jmenuje sněm exekutorů. Funkční období členů komise je podle § 109 odst. 6 exekučního řádu tříleté, zatímco jmenování členem kárného senátu je vždy pro každou konkrétní věc. Doposud nebyla řešena situace, kdy během zahájeného kárného řízení skončí členům kárného senátu funkční období v kárné komisi nebo jsou z této funkce člena odvoláni. V takovém případě bývalý člen kárné komise nesplňuje zákonné podmínky pro výkon funkce člena kárného orgánu a na jeho místo musí být bezodkladně jmenován (resp. zvolen) člen nový, což by mohlo vést k nutnosti opakovat dokazování, navrhne-li to některý z účastníků kárného řízení podle § 5 odst. 3 kárného řádu. Stejná situace nastane i v případě, zanikne-li funkce člena kárného senátu z důvodu zániku či pozastavení výkonu exekutorského úřadu (jde-li o exekutora), zániku či dočasného zproštění výkonu funkce soud-

² Od 1. ledna 2013 v listinné podobě na adresu: Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4.

³ Tj. v případě, že by podání kárného žalobce bylo doručeno na brněnskou pobočku Komory (a ne do pražského sídla Komory), je nutné považovat tímto dnem kárné řízení za zahájené.

⁴ V praxi se používá také označení „kárně žalovaný“, jelikož se jedná o osobu, vůči které směřuje kárná žaloba, a nikoliv o osobu, již bylo sděleno obvinění jako v trestním řízení.

⁵ Kárný řád poté nicméně používá (např. §§ 18, 22, 37, 41) pro zástupce kárně obviněného pojem obhájce, aniž by jeho postavení blíže vymezoval. Je proto nutné přijmout výklad, že obhájcem se míní právě zástupce kárně obviněného.

⁶ A contrario je tedy kárně obviněný omezen ve volbě svého zástupce pouze na advokáta či exekutora, zatímco kárný žalobce nikoliv. Rozdílné zacházení v oblasti zastupování před kárným senátem nemá dle názoru autora žádné opodstatnění.

⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. Trestní právo procesní. 4. aktualizované a přepracované vyd. Praha: Linde, 2006, s. 85 an.

⁸ Zákon tedy svěřuje pravomoc jmenovat předsedu a ostatní členy kárného senátu zásadně předsedovi kárné komise. Je však nutné upozornit, že v případě zániku funkce některého z členů kárného senátu (např. odvoláním pro závažné porušení svých povinností nebo ohrožení důvěry v řádné a nestranné rozhodování kárného senátu, vyloučením pro podjatost) se způsob ustanovení náhradního člena senátu zcela nelogicky mění tak, že jej podle § 117a odst. 2 věty druhé exekučního řádu volí kárná komise. V tomto bodě je zákon rovněž v rozporu s ust. §5 odst. 3 kárného řádu.

⁹ Autor si je nicméně vědom, že vztah kárné komise a jednotlivých kárných senátů je značně specifický a blíží se vztahu mezi soudním senátem a předsedou soudu jako hlavním představitelem státní správy soudu.

ce (jde-li o soudce), odvolání předsedou kárné komise z funkce člena senátu na vlastní žádost z důvodů zvláštního zřetele hodných, odvoláním prezidentem Komory se souhlasem prezidia pro závažné porušení povinností člena senátu nebo ohrožení důvěry v řádné a nestranné rozhodování kárného senátu podle § 117a odst. 2 věty první exekučního řádu, či vyloučení z projednávání a rozhodování věci z důvodu podjatosti.

Posledně jmenovaná okolnost vedoucí k zániku funkce člena kárného senátu – vyloučení pro podjatost, kterým se zajišťují podmínky pro objektivitu člena kárného senátu podléajícího se na rozhodování v kárném řízení, je projevem zásady rovnosti účastníků a zásady materiální pravdy.¹⁰ Z projednání a rozhodování věci je podle § 6 kárného řádu „*vyloučen člen kárného senátu, u něhož lze mít důvodnou pochybnost o nepodjatosti pro jeho poměr k projednávané věci, k účastníkům kárného řízení anebo k jejich zástupcům*“. O případném vyloučení člena kárného senátu se rozhoduje buď k námitce účastníka vznesené nejpozději při prvním jednání ve věci, nebo na podnět člena kárného senátu; o vyloučení člena kárného senátu rozhoduje předseda kárného senátu, o jeho vyloučení předseda kárné komise a o jeho vyloučení prezident Komory.

Postup kárného senátu po převzetí věci

Poté, co předsedou kárné komise pověřený zaměstnanec Komory přidělí věc v souladu s rozvrhem práce kárnému senátu a předá založený kárný spis jeho předsedovi, lze fakticky považovat kárné řízení za zahájené, byť *de iure* bylo zahájené již doručením kárné žaloby Komoře. Na základě rozhodnutí předsedy kárné komise č. j. KK 01/12 – org., pak předseda kárného senátu přezkoumá, zda kárná žaloba obsahuje všechny obligatorní náležitosti. Kárná žaloba musí podle § 117 odst. 4 exekučního řádu ve spojení s § 9 odst. 2 kárného řádu obsahovat:

- jméno a příjmení kárně obviněného, proti němuž žaloba směřuje
- sídlo exekutora, u něhož je kárně obviněný zaměstnán
- popis skutku, pro který se navrhuje zahájení kárného řízení a v němž je spatřováno kárné provinění
- odůvodnění, které obsahuje uvedení právní povinnosti, jejíž porušení je kárným žalobcem vytýkáno
- označení důkazů, o které se návrh opírá
- připojení důkazů, které má kárný žalobce k dispozici
- součástí kárné žaloby může být (a pravidelně také je) kromě jiného i návrh na uložení konkrétního kárného opatření

Neobsahuje-li kárná žaloba výše uvedené náležitosti, vyzve předseda kárného senátu¹¹ kárného žalobce k odstranění vad podání ve lhůtě, kterou mu k tomu určí. Lhůta nesmí být stanovena kratší než dva týdny a delší než čtyři týdny. V praxi se prozatím nestalo, že by některý z kárných žalobců v tomto směru podal neúplnou kárnou žalobu. Poté, co předseda senátu disponuje bezvadným kárným návrhem, musí splnit svoji oznamovací povinnost. Zahájení kárného řízení oznámí podle § 8 odst. 3 kárného řádu předseda kárného senátu prezidiu Komory a podle § 117b odst. 1 věty třetí též ministru spravedlnosti, není-li kárným žalobcem; ostatní dohledové orgány či kární žalobci se nevyrozumívají. O každém zahájeném kárném řízení má tedy povědomí jak Komora, tak ministerstvo spravedlnosti, přičemž jediným praktickým důvodem zakotvení oznamovací povinnosti je podle autora zmenšení pravděpodobnosti podávání duplicitních kárných žalob.¹² Předseda kárného senátu současně doručí kárnou žalobu bez odkladu kárně obviněnému do vlastních rukou¹³ a písemně poučí kárně obviněného o jeho právu zvolit si zástupce z řad exekutorů nebo advokátů, vyjádřit se ke skutečnostem, které se mu kládou za vinu, a navrhnout důkazy na svou obhajobu. Předseda kárného senátu vyzve kárně obviněného, aby se ve lhůtě, která nesmí být kratší než dva týdny a delší než čtyři týdny, ke kárné žalobě písemně vyjádřil; dosud byla v praxi vždy stanovena lhůta čtyřtýdenní.

¹⁰ SKULOVÁ, Soňa, PRŮCHA, Petr, HAVLAN, Petr, JURNÍKOVÁ, Jana a KADEČKA, Stanislav. Správní právo procesní. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 99 an.

¹¹ Tato povinnost byla citovaným rozhodnutím předsedy kárné komise přenesena na předsedu kárného senátu, byť § 9 odst. 3 kárného řádu tuto povinnost svěřuje zcela nesystematicky předsedovi kárné komise.

¹² Zahájení řízení zakládá překážku litispendence. V praxi k podání další kárné žaloby v „téže věci“ nikdy nedošlo a není zřejmé, zda považovat podání jiného kárného žalobce za přistoupení ke kárnému řízení na straně kárného žalobce, anebo je na místě další kárné řízení zastavit pro neodstranitelnou překážku řízení. Procesní předpisy neupravují možnost, že by na straně jedné bylo více kárných žalobců (na rozdíl od kárně obviněných – srov. § 22 kárného řádu). Z praxe některých kárných senátů NSS však vyplývá, že by se takovému postupu v kárném řízení se soudním exekutorem nebránily.

¹³ § 40 kárného řádu hovoří o tom, že má-li kárně obviněný zástupce, doručí se kárná žaloba pouze jemu, což je zjevný nesmysl, protože se o zahájeném kárném řízení kárně obviněný dozví právě až doručením kárné žaloby, přičemž tedy nemůže ještě být procesně zastoupen.

Zastavení a přerušování kárného řízení

Předseda kárného senátu pravidelně až po vyjádření kárně obviněného, není-li to zřejmé již předtím, zhodnotí, zda ve věci není dán důvod¹⁴ k zastavení či přerušování řízení. Rozhodnutí o zastavení či přerušování řízení může kárný senát (nikoliv jen předseda senátu, ve věci se tedy hlasuje a pořizuje protokol) učinit i bez jednání. O přerušování a obdobně o zastavení kárného řízení má podle § 11 odst. 2 věty druhé a § 12 odst. 2 věty druhé kárného řádu předseda senátu bez odkladu vyrozumět kárného žalobce a kárně obviněného. Dle názoru autora je pouhé „vyrozumění“ zcela nedostačující, protože tím může být značně ztíženo právo kárného žalobce brojit proti rozhodnutí senátu v režimu správního soudnictví; ostatně to odporuje i § 120a odst. 3 exekučního řádu, podle kterého se (každé) rozhodnutí kárného senátu doručí kárně obviněnému či jeho zástupci a kárnému žalobci do vlastních rukou.¹⁵ V praxi proto dochází v těchto případech vždy k doručování odůvodněného usnesení o zastavení či přerušování kárného řízení. Stejně by kárný senát pokračoval i v případě usnesení o pokračování v přerušování řízení podle § 12 odst. 3 kárného řádu, podle kterého se pokračuje, jestliže kárně obviněný v trestním řízení vedeném pro skutek, pro který se vede kárné řízení, nebyl pravomocně shledán vinným.¹⁶

V této souvislosti je třeba zmínit, že může nastat i jiný důvod k přerušování kárného řízení než kolize s probíhající trestním řízení v téže věci nebo předání věci orgánu činnému v trestním řízení, např. protože kárně obviněného pro těžkou chorobu nelze postavit před kárný orgán a nelze mu ustanovit opatrovníka.¹⁷ V každé konkrétní věci je proto potřeba chránit zájmy kárně obviněného a cestou analogie zaplnit tuto mezeru v exekučním kárném právu. Dle názoru autora lze řízení zastavit i z jiných důvodů než vyjmenovaných v exekučním řádu, a to tam, kde se v podobných situacích zastavuje trestní řízení – za použití argumentu *a fortiori*. Proto může kárný senát kárné řízení zastavit:

- je-li kárné opatření, k němuž může kárné řízení vést, zcela bez významu vedle kárného opatření, které pro jiný čin bylo obviněnému již uloženo nebo které ho podle očekávání postihne,

- bylo-li o skutku kárně obviněného již rozhodnuto jiným orgánem a toto rozhodnutí lze považovat za postačující (např. ve správním řízení vedeném Úřadem na ochranu osobních údajů),
- je-li zřejmé, že vzhledem k okolnostem případu již bylo dosaženo účelu kárného řízení.

V případech, kdy se má kárné řízení zastavit z důvodu zpětvzetí kárné žaloby, je třeba zkoumat omezení práva kárného žalobce tak učinit. Jednak není možné vzít kárnou žalobu zpět poté, co se kárný senát odebere k závěrečné poradě o rozhodnutí, jednak v případech zpětvzetí po zahájení (prvního) jednání kárného senátu je možné toto procesní právo efektivně uplatnit pouze se souhlasem kárně obviněného. Důvodem této úpravy je zřejmě skutečnost, že v případě zastavení kárného řízení nemá kárně obviněný nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů v souvislosti s kárným řízením podle § 120 odst. 4 exekučního řádu a *contrario*, zatímco v případě zproštění kárného obvinění ano.

Průběh jednání

V případech, že kárný senát nerozhodne o zastavení nebo přerušování řízení, nařídí předseda kárného senátu ve věci neveřejně ústní jednání tak, aby bylo možno rozhodnout zpravidla při něm.¹⁸ Předseda kárného senátu nebo jím pověřený člen senátu z výše uvedeného důvodu provedou potřebná šetření¹⁹ a zajistí potřebné podklady ve prospěch i neprospěch kárně obviněného, což je projevem zásady materiální pravdy a zásady vyšetřovací. Předseda kárného senátu si vždy vyžádá písemné vyjádření soudního exekutora k dosavadnímu průběhu právní praxe kárně obviněného. Po splnění všech přípravných povinností, doručení vyjádření kárně obviněného nebo po marném uplynutí lhůty k vyjádření předseda senátu určí termín ústního jednání tak, aby se konalo zpravidla nejpozději do tří měsíců ode dne převzetí kárného spisu. O termínu jednání je třeba vyrozumět nejméně patnáct pracovních dnů²⁰ předem kárného žalobce a kárně obviněného a jeho zástupce. V případě, že by kárně obviněný měl ustanoveného opatrovníka,

¹⁴ O těchto důvodech bylo podrobně pojednáno v předchozích příspěvcích publikovaných v Komorních listech.

¹⁵ Současně se také doručí ministru spravedlnosti, pokud nebyl kárným žalobcem. O tom, že by se mělo rozhodnutí doručit též prezidiu (nebo alespoň předsedovi kontrolní komise), kterému se rovněž jako ministrové oznamuje zahájení kárného řízení, právní předpisy nic neříkají.

¹⁶ Obdobně podle § 119 odst. 4 exekučního řádu kárný senát pokračuje v řízení, jestliže orgán činný v trestním řízení rozhodl jinak než pravomoc-

ným odsouzením v trestním řízení.

¹⁷ Opatrovníkem lze soudního exekutora nebo advokáta ustanovit podle § 117b odst. 2 věty druhé pouze s jejich souhlasem.

¹⁸ Jedná se o motivaci kárného senátu ke koncentraci řízení. Tomu odpovídá možnost (nikoliv povinnost – výjimka viz pozn. č. 21) odročení nařízeného jednání pouze pro objektivní nepřekonatelnou překážku v jednání (pobyt kárně obviněného v nemocnici atp.) nebo na žádost kárně obviněného před zahájením jednání, jsou-li k tomu důvody hodné zvláštního zřetele.

¹⁹ Zjistí potřebné skutečnosti a důkazy, nejsou-li uvedeny v kárné žalobě, a opatří k provedení důkazu listiny nebo jiné věci, je-li to potřebné pro náležité objasnění věci.

²⁰ V případě, že tato lhůta není dodržena, může se jednání uskutečnit jen

vyrozumívá se namísto kárně obviněného pouze on. Nedostaví-li se řádně předvolaný kárně obviněný²¹ k jednání, je možné věc projednat v jeho nepřítomnosti. O termínu jednání se rovněž (bez stanovené lhůty) uvědomí soudní exekutor, u nějž je kárně obviněný v pracovním poměru, a předvolají se k němu svědci či znalci, je-li třeba je vyslechnout. Specifikem kárného řízení vedeného Komorou je možnost vyslechnout v řízení svědky, znalce i samotné účastníky řízení (byť o nich kárný řád v této souvislosti nehovoří, exekuční řád však v § 118 odst. 2 ano), jen když se dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď; o tom je třeba tyto osoby poučit v předvolání²² a apelovat na ně informací o významu svědecké výpovědi pro řádné zjištění skutkového stavu. Kárnému senátu se tak značně ztěžuje možnost zcela naplnit zásadu materiální pravdy, v souladu s principem presumpce nevinny značně nahrává procesní úprava dokazování kárně obviněnému. Také ostatní důkazy je možné provést jen tehdy, jsou-li dobrovolně poskytnuty. Na rozdíl od svědeckých výpovědí může kárný senát dožádat na náklady Komory soud k provedení těchto důkazů, byť je třeba mít dle autora na paměti, že se tímto postupem oslabuje zásada bezprostřednosti. Soud totiž může učinit všechna potřebná rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná (tj. dle názoru autora též uložení povinnosti vydat listinu potřebnou k dokazování, sdělit rozhodné skutečnosti – a to pod hrozbou pořádkové pokuty). Podle § 25d instrukce ministerstva spravedlnosti č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, dožádaný soud postupuje přiměřeně jako při dožádání od jiného soudu. Dožádaným soudem je tedy okresní soud, v jehož obvodu je možné úkon s ohledem na hospodárnost provést nejsnáze.

Samotné jednání před kárným senátem se velmi blíží jednání v trestní věci. Vzhledem k neexistenci zvláštní právní úpravy je třeba považovat – i s ohledem na to, že koncipientem či kandidátem může být podle § 20 ve spojení s § 24 odst. 1 písm. a) exekučního řádu pouze občan České republiky²³ – za jednacím jazyk pouze češtinu. Jednání řídí předseda senátu, který rozhoduje ve všech věcech souvisejících s vedením kárného řízení před kárným senátem (tj. od zahájení do skončení jednání), které nejsou svěřeny někomu jinému (např. rozhodnutí o zastavení kárného řízení, rozhodnutí o námitce podjatosti

člena senátu učiněné při jednání). Opravným prostředkem proti rozhodnutí předsedy kárného senátu učiněnému při jednání je námitka, o které rozhoduje bezodkladně kárný senát. Fáze jednání jsou standardní a následují chronologicky: přečtení kárné žaloby, vyjádření kárně obviněného, dokazování, závěrečná řeč kárného žalobce, závěrečná řeč zástupce kárně obviněného, závěrečná řeč kárně obviněného, porada kárného senátu, hlasování a vyhlášení rozhodnutí s podstatnou částí odůvodnění a poučením.

Rozhodnutí

Kárný senát po poradě a hlasování, o kterém se sepisuje zvláštní protokol, rozhodne věcně o tom, zda je kárně obviněný vinen nebo se zprošťuje kárného obvinění; rozhoduje přitom jen o skutku, který je uveden v kárné žalobě. Pro rozhodnutí je rozhodující skutkový a právní stav v době, kdy ke skutku došlo; pozdější úpravy se užije pouze ve prospěch kárně obviněného.²⁴ O tom, že je kárně obviněný vinen, rozhodne kárný senát za kumulativního splnění tří podmínek:

- je prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byla podána kárná žaloba,
- skutek dosahuje intenzity kárného provinění,
- je prokázáno, že skutek spáchal kárně obviněný.

Není-li splněna jedna z podmínek, musí obviněného kárný senát nutně zprostit kárného obvinění bez ohledu na to, že exekuční řád (§ 120 odst. 2) i kárný řád (§ 26) hovoří pouze o nesplnění jedné ze dvou posledních podmínek. Kárné orgány však pravidelně vynášejí zprošťující rozhodnutí s odůvodněním, že se žalovaný skutek nestal.²⁵ Je sporné, dojde-li kárný senát k závěru, že kárně obviněný je vinen, zda může upustit od potrestání. Podle § 22 odst. 2 věty druhé kárného řádu rozhoduje kárný senát při poradě o tom, *zda* a jaké kárné opatření bude kárně obviněnému uloženo. Naproti tomu § 24 kárného řádu a § 120 odst. 1 exekučního řádu hovoří o bezvýjimečné souvztažnosti výroku o vině a uložení kárného opatření. Autorovi, i když tuto možnost teoreticky s použitím ana-

souhlasem všech účastníků řízení.

²¹ Možnost jednat za daných podmínek v nepřítomnosti však neplatí pro kárného žalobce při prvním jednání. Nedostaví-li se řádně předvolaný kárný žalobce k prvním jednání, musí předseda kárného senátu jednání odročit.

²² Termín předvolání je tedy použit kárným řádem nepřesně. Pro imperfektnost dané normy je trochu s nadsázkou možné užít pojem „žádost k podání svědectví“.

²³ O souladnosti této podmínky pro zápis do seznamu koncipientů či kandidátů s právem EU a mezinárodními závazky ČR má autor vážně

pochyby.

²⁴ To hraje zásadní roli při hledání odpovědi, za jakých podmínek je nutné kárnou odpovědnost koncipienta nebo kandidáta posuzovat ve znění exekučního řádu po 1. lednu 2013, které je neproporcionálně tvrdší než předchozí. Nové právní úpravy se v důsledku užije pouze při posuzování skutků spáchaných (resp. dokončených) po 1. lednu 2013.

²⁵ V poslední době např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 14 Kse 6/2012 ze dne 30. ledna 2013.

logie připouští, není známo žádné rozhodnutí kárného orgánu v oblasti exekučního kárného práva, který výrok o upuštění od uložení kárného opatření obsahuje.

Písemné vyhotovení rozhodnutí, kterým se kárné řízení před kárným senátem končí (tj. i usnesení o zastavení), obsahuje, musí obsahovat standardní náležitosti.²⁶ Podle § 120a odst. 2 musí rozhodnutí obsahovat výrok a odůvodnění, další náležitosti jsou konkretizovány v § 37 odst. 1 a 2 kárného řádu. Za zmínku stojí, že kárný řád předepisuje kárnému senátu uvést poučení o tom, že opravný prostředek není přípustný, zatímco z § 120 odst. 4 exekučního řádu plyne, že proti rozhodnutí kárného senátu není přípustné odvolání. Rozhodnutí kárného senátu je dle názoru autora rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem, kterému bylo zákonem svěřeno rozhodování o právech a povinnostech kárně obviněných v oblasti veřejné správy. Je proto v pravomoci soudů ve správním soudnictví rozhodovat o žalobách proti rozhodnutí kárného senátu podaných některým z účastníků řízení.²⁷ S ohledem na čl. 36 Listiny základních práv a svobod, který garantuje právo domáhat se soudní ochrany, by rozhodnutí kárného senátu nemělo obsahovat poučení o smyslu kárného řádu, ale dokonce mělo obsahovat poučení o možnosti podání žaloby v režimu správního soudnictví podle § 72 odst. 1 a odst. 2 soudního řádu správního, byť tuto povinnost exekuční řád a kárný řád explicitně neupravují.

K tomu, aby rozhodnutí kárného senátu nabylo právní moci a stalo se vykonatelným, je nutné jej doručit účastníkům řízení²⁸ do vlastních rukou. Kárně obviněnému se doručuje do sídla exekutora, jehož je zaměstnancem. Zástupci, je-li exekutorem nebo advokátem, se doručuje do jeho sídla. V ostatních případech doručování se přiměřeně použijí ustanovení správního řádu. Kárný řád na jedné straně hovoří o tom, že je-li kárně obviněný zastoupen, doručuje se rozhodnutí podle

§ 37 odst. 4 a § 40 kárného řádu jen zástupci, podle § 41 odst. 3 se však písemnosti doručují rovněž zástupci. Vodítkem pro správný postup kárného senátu je ustanovení § 120a odst. 3 exekučního řádu, které z doručování v takovém případě kárně obviněného vynechává.

Součástí kárného rozhodnutí musí být také výrok o nákladech kárného řízení, které v první řadě ex lege nese Komora.²⁹ V případě odsuzujícího rozsudku je kárně obviněný povinován zaplatit Komoře paušálně stanovené náklady řízení (k dnešnímu dni ve výši 4.000,-Kč, očekává se však navýšení); rovněž udělené pokuty jsou podle § 116 odst. 13 exekučního řádu příjmem Komory.³⁰ Je-li kárně obviněný zproštěn, neplatí kárný žalobce paušálně stanovené náklady řízení; kárně obviněný má v takovém případě nárok na náhradu nákladů účelně vynaložených v souvislosti s kárným řízením. Tento nárok směřuje vůči státu (ministr spravedlnost, předsedové soudu) nebo Komoře (předseda kontrolní komise) v závislosti na osobě kárného žalobce.

Výkon kárného rozhodnutí

Rozhodnutí orgánu komory, resp. kárná opatření vykonává její prezident.³¹ Rozhodnutí o uložení kárného opatření písemného napomenutí a odvolání ze zastupování je vykonatelné dnem jeho právní moci (doručení posledním účastníkovi). Rozhodnutí o uložení kárného opatření napomenutí je vykonatelné podle § 38 odst. 3 kárného řádu již jeho vyhlášením, čímž může být fakticky znemožněno kárně obviněnému docílit odkladného účinku správní žaloby podle § 73 odst. 2 soudního řádu správního.³² Rozhodnutí o uložení kárného opatření pokuty (a náhrady nákladů řízení) je vykonatelné uplynutím lhůty k plnění stanovené kárným senátem, ledaže bylo kárně

²⁶ Jména a příjmení členů kárného senátu, označení účastníků a jejich zástupců, označení projednávané věci, výrok rozhodnutí, v případě odsuzujícího rozhodnutí popis skutku a jeho právní kvalifikace s označením právní povinnosti, která byla porušena, označení uloženého kárného opatření, výrok o nákladech kárného řízení, a dále odůvodnění rozhodnutí, poučení o tom, že opravný prostředek není přípustný, a den a místo vyhlášení. V odůvodnění rozhodnutí se uvede podstatný obsah přednesů, stručně a jasně se vyloží, které skutečnosti považuje kárný orgán za prokázané a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl další důkazy, a posoudí se skutkový a právní stav podle příslušných právních ustanovení, která kárný senát při svém rozhodování použil.

²⁷ A nikoliv pouze kárnému žalobci při podání správní žaloby k ochraně veřejného zájmu podle § 120a odst. 5 ve spojení s § 66 soudního řádu správního.

²⁸ Vyjma rozhodnutí, kterými se kárné řízení nekončí (např. usnesení o přerušování řízení) a která nabývají právní moci a vykonatelnosti již vyhlášením. Pokud bylo rozhodnutí přijato bez jednání, nabývá právní moci dnem písemného zaznamenání jeho výroku do spisu, jak lze dovodit z § 39 kárného řádu.

²⁹ Náklady na organizaci činnosti kárného senátu (náhrada za ztrátu času stráveného na jednání, náhrada účelně vynaložených výdajů, náhrada za ztrátu času stráveného psaním kárného rozhodnutí), náhrada hotových výdajů a ušlého výdělku svědkům, náklady dokazování (znalci, tlumočníci, dožádání soudů apod.) aj.

³⁰ Z připravovaných legislativních aktů Komory vyplývá, že by do budoucna měly příjmy Komory z pokut plynout do sociálního fondu.

³¹ V této souvislosti je třeba zmínit, že kárný řád prozatím nereflektuje změny exekučního řádu po 1. lednu 2013 v oblasti výkonu kárného opatření veřejného napomenutí. Veřejné napomenutí bude vykonáno jeho uveřejněním ve znění a formě určené kárným senátem, dochází tedy k štěpení vykonávacích pravomocí mezi prezidenta a kárný senát.

³² Tento deficit je praxi napraven tím, že k výkonu tohoto kárného opatření dochází až po uplynutí lhůty pro podání správní žaloby.

³³ Pokud senát může rozhodnout o možnosti plnit ve splátkách, může dle

obviněnému umožněno platit pokutu ve splátkách. Jde-li o plnění ve splátkách, neupravuje kárný ani exekuční řád nic bližšího, kárný senát by měl v rozhodnutí určit minimálně jejich výši a podmínky splatnosti;³³ rozhodnutí pak nabývá vykonatelnosti postupně ohledně každé dospělé splátky.

Kárné opatření napomenutí se vykoná jeho vyhlášením, v praxi se však vykonává jeho doručení kárně obviněnému; představa, že prezident Komory objíždí kárně obviněné a ústně je napomíná, je komická. Kárné opatření napomenutí se vykoná jeho zveřejněním ve věstníku Komory, který zpravidla vychází jednou za kalendářní rok. Kárné opatření pokuty (a rovněž náhrada nákladů řízení) je vykonáno jeho zaplacením, případně zaplacením poslední splátky. Kárné opatření odvolání ze zastupování se bezodkladně doručí prezidiu, které jej vykoná postupem podle § 18 odst. 1 písm. b) exekučního řádu.

Kárný spis a nahlížení

Povinností kárného orgánu je zakládat a vést kárný spis. Součástí spisu jsou zejména kárná žaloba, písemná vyjádření, protokol o jednání a hlasování, rozhodnutí, záznamy, jakož i jiné písemnosti a ostatní důkazní prostředky, které byly v průběhu kárného řízení účastníky předloženy nebo v souladu se zákonem a kárným řádem kárným orgánem získány.³⁴ Základním procesním oprávněním účastníků řízení a jejich zástupců je právo nahlížet i po skončení řízení do kárného spisu, který Komora ukládá po dobu čtyřiceti let ode dne pravomocného skončení kárného řízení, a činit si z něj potřebné výpisy. Z důležitých důvodů tak mohou činit také jiné osoby, ale výhradně se souhlasem předsedy kárné komise,³⁵ přičemž proti neudělení souhlasu neexistuje žádný opravný prostředek.

názoru autora rozhodnout také o odnětí tohoto dobrodiní za podmíněk stanovených v rozhodnutí.

³⁴ Součástí spisu tedy nejsou důkazní prostředky, které byly získány v rozporu s kárným řádem (např. svědecká výpověď osoby, která nebyla poučena o tom, že není povinna se dostavit ani se účastnit dokazování v kárném řízení).

³⁵ Takovým důvodem může být např. právní zájem kárně obviněného v jiném řízení ve skutkově související věci na zjištění informací z kárného spisu důležitých pro náležitou obhajobu. V praxi této možnosti bylo využito zatím pouze jednou.

Závěr

Vzhledem k tomu, že tento článek musel být z důvodu svého věcného rozsahu a omezené schopnosti autora formulovat svojí myšlenku stručně rozdělen do tří částí, což znamená časové rozpětí devíti měsíců, došlo v mezidobí ke schválení novel exekučního řádu, která nikoliv nepatrným způsobem změnila oblast kárné odpovědnosti exekutorských koncipientů a kandidátů. Autorova snaha postihnout kárnou odpovědnost a kárné řízení ve své komplexnosti tak byla naplněna pouze částečně. Změna právní úpravy po 1. lednu 2013 si však žádá samostatnou analýzu a její rozbor přesahuje možnosti této minisérie. Ačkoliv se změnil exekuční řád, kárný řád zůstává prozatím nezměněn. Komora by neměla propásnout možnost novelizovat kárný řád a napravit některé nejasnosti, které se objevily v aplikační praxi, autor by se osobně přimlouval k vytvoření nového procesního kodexu exekučního kárného práva.

Seznam literatury:

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar. Trestní právo procesní. 4. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006, 871 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-720-1594-X.*
SKULOVÁ, Soňa, PRŮCHA, Petr, HAVLAN, Petr, JURNÍKOVÁ, Jana a KADEČKA, Stanislav. Správní právo procesní. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 428 s. ISBN 978-807-3801-106.

VYHLÁŠENÍ SOUTĚŽE ODBORNÝCH PRACÍ NA TÉMA „VELKÁ NOVELA“

Mgr. David Hozman
šéfredaktor Komorních listů

V září minulého roku vyhlásila redakce Komorních listů soutěž na téma „velká novela“, přičemž soutěžní práce se mohly zabývat jakýmkoliv novým institutem exekučního řízení nebo právní úpravou podléhající novelizaci provedenou zákonem č. 396/2012 Sb. Do uzávěrky stanovené na den 1. 2. 2013 bylo redakci doručeno celkem osm soutěžních prací.

Každá ze soutěžních prací nejprve prošla standardním recenzním řízením, kdy posudek recenzenta obsahoval též bodové vyjádření hodnocené práce. Konečné pořadí soutěžních prací vzešlo z jednání redakční rady, které se konalo dne 22. 2. 2013. Při jeho stanovení neměla redakční rada žádného důvodu odchýlit se od bodového hodnocení recenzenta.

Při posuzování jednotlivých prací redakční rada ocenila zejména hloubku předkládané argumentace ke konkrétnímu právnímu institutu; tedy ty autory prací, jejichž cílem bylo představit konkrétní procesní postup či právní úpravu ve světle novely občanského soudního řádu či exekučního řádu. Opomenuta samozřejmě nebyla ani stylistická a jazyková úroveň soutěžních prací.

Konečné pořadí soutěžních prací:

1. místo

Mgr. Jan Rathouský - Postižení obchodního podílu povinného ve světle novely

2. místo

Mgr. Vladimír Loutocký - Exekuční soud

3. místo

Mgr. et Mgr. Barbora Maisnerová - Odpovědnost za škodu způsobenou soudním exekutorem

4. až 8. místo

Mgr. et Bc. Petra Konečná - Právní úprava spojování exekučních řízení

Veronika Urbanová - Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu ve světle velké novely exekučního řádu z roku 2012

Mgr. Blanka Březinová - Vymožené plnění v souvislosti s nárokem na odměnu soudního exekutora

Mgr. Veronika Krbcová - Velká novela exekučního řádu a občanského soudního řádu

Mgr. Vojtěch Mihalík - Velká novela exekučního řádu

Autoři nejlépe hodnocených prací získávají kromě čestného uznání v podobě diplomu i finanční odměnu – autor vítězné práce částku 8.000 Kč, autor druhé a třetí práce částku 1.000 Kč.

Ocenění prezidenta Exekutorské komory ČR Mgr. Ing. Proška za nejlépe hodnocenou práci exekutorského koncipienta získal Mgr. Jan Rathouský z Exekutorského úřadu Brno-město JUDr. Aleny Blažkové. Oceněn byl mimo jiné publikací Nový Občanský zákoník (Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících) od autorů Bělohávková, Černého, Jungwirthové, Klímy, Profeldové a Šrotové.

Veškeré soutěžní práce budou otištěny v plném znění. Právní názory uvedené v jednotlivých soutěžních pracích jsou odbornými názory jejich autorů. V tomto čísle Komorních listů Vám přinášíme vítěznou práci Mgr. Jana Rathouského a další tři soutěžní práce, které se umístili na 4. až 8. místě. V červnovém vydání budou otištěny zbylé soutěžní práce.

Redakční rada Komorních listů děkuje za účast v odborné soutěži a gratuluje všem vítězům.

POSTIŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU POVINNÉHO VE SVĚTLE NOVELY

Mgr. Jan Rathouský
exekutorský koncipient
Exekutorského úřadu Brno-město
JUDr. Aleny Blažkové

Jednou z mnoha změn, které přinesla novela občanského soudního řádu a exekučního řádu účinná od 1. ledna 2013¹, je úprava postižení obchodního podílu dle § 320a a násl. OSŘ. Obchodní podíl představuje dle obecného ustanovení § 61 odst. 1 ObchZ účast společníka v obchodní společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Z uvedené definice lze vyvodit jak kvalitativní stránku, která představuje nedělitelný celek práv a povinností, tak stránku kvantitativní, představovanou velikostí obchodního podílu. V současné době však není s ohledem na hmotněprávní úpravu obchodní podíl považován za věc.² Tento právní názor vstupem nového občanského zákoníku³ do účinnosti v roce 2014 vezme za své a obchodní podíl se dle § 489 nového občanského zákoníku stane věcí.

Z procesní úpravy § 320a a násl. OSŘ je i nadále vyloučeno postižení akcií u akciové společnosti, které se budou i nadále postihovat jako movitá věc, a postižení členských práv u bytových družstev. U těchto členských práv se od ledna 2013 postupuje obdobně jako v případě exekuce prodejem nemovitostí.⁴

¹ Zákon č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „novela“).

² DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: Polygon, 2002, s. 1020.

³ Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Přednáška JUDr. Stanislava Pazderky, člena prezidia Exekutorské komory ČR a soudního exekutora Exekutorského úřadu Písek, na semináři exekutorských koncipientů konaném v Ústupkách u Seče ve dnech 10. a 11. září 2012, pořádaném Exekutorskou komorou ČR.

S ohledem na problematiku obchodního podílu se tento článek zaměří na způsob uspokojení věřitelů dlužníka z majetku, který je představován obchodním podílem. Můžeme rozlišit v podstatě dvě základní řešení. První variantou je provedení exekuce prostřednictvím prodeje obchodního podílu v dražbě. Druhou je nucené ukončení účasti společníka v obchodní společnosti a postižení pohledávky z práva na vypořádací podíl či z práva na podíl na likvidačním zůstatku. Dalším cílem je analyzovat novinky v úpravě postižení obchodního podílu u veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným a rozebrat zákonný požadavek na vydání usnesení o částečném zastavení exekuce pro obnovu účasti společníka.

I. Povinný jako společník neomezeně ručící

V případě, že je povinný společníkem ve veřejné obchodní společnosti či komplementářem v komanditní společnosti, hovoříme o tzv. neomezeně ručícím společníkovi, neboť dle § 76 ObchZ ručí celým svým majetkem. U společníků neomezeně ručících novela nepřinesla výraznou změnu, protože exekuce se i nadále postihuje dle § 320a OSŘ pohledávka z práva na vypořádací podíl či pohledávka povinného z práva na podíl na likvidačním zůstatku. Vstup nového společníka na základě dražby je zde s ohledem na neomezené ručení společníků nemyslitelný.

Dle nového znění § 88 odst. 1 písm. f) ve spojení s § 93 odst. 4 ObchZ dochází právní mocí exekučního příkazu k postižení obchodního podílu povinného po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti (§ 46 odst. 6 EŘ – od 1. ledna 2013 došlo k prodloužení 15denní lhůty k dobrovolné úhradě na lhůtu 30denní) ke zrušení těchto obchodních společností. Další podmínkou je, aby ve lhůtě stanovené výzvou nebyl podán návrh na zastavení exekuce. V případě podání takového návrhu nastanou účinky zrušení obchodní společnosti až po právní moci rozhodnutí o tomto návrhu. Zbývající společníci se ovšem mohou do tří měsíců od zrušení společnosti dohodnout na změně společenské smlouvy, že společnost trvá bez povinného i nadále. Nedohodnou-li se, pak uplynutím této lhůty společnost vstupuje do likvidace.

Exekuce postižením pohledávky povinného z nároku na vypořádací podíl nebo z práva na podíl na likvidačním zůstatku provede poddlužník (tj. obchodní společnost) stejným způsobem, jakým se provádí exekuce příkázáním tzv. jiné peněžité pohledávky. „Nevyplatí-li poddlužník oprávněnému takto příkazanou pohledávku, může oprávněný uplatnit své úkojné právo proti poddlužníkovi žalobou podle § 315 OSŘ.“⁵

Za základní interpretační úskalí současné právní úpravy shledávám určení výše a splatnosti pohledávky na vyplacení vypořádacího podílu. Splatnost obchodního podílu při vypořádání je zakotvena § 150 odst. 3 ObchZ. Obchodní společnost má povinnost vyplatit vypořádací podíl bez zbytečného odkladu poté, co splnila povinnost podle § 113 odst. 5 nebo 6 ObchZ, jestliže došlo ke splacení vkladu. Společenská smlouva však může lhůtu pro splatnost vypořádacího podílu prodloužit. Měly by tyto požadavky (splacení vkladu povinným, prodloužení lhůty ve společenské smlouvě) být účinné i vůči věřitelům, kteří o nich vůbec neměli ponětí a nemohli je ani ovlivnit? Daná ustanovení musíme interpretovat i v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR, která konstatuje, že účelem právní úpravy zániku účasti společníka ve společnosti v důsledku vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu by mělo být co nejracionalnější uspokojení pohledávek oprávněných.⁶ Ohledně dané problematiky splatnosti vypořádacího podílu se zcela ztotožňuji s Dědičem,⁷ který doslovný výklad dané právní úpravy při zániku účasti společníka z důvodu postižení obchodního podílu v exekuci považuje za neudržitelný. Jako nejpříjemnější řešení shledává buď zcela kogentní ustanovení u právní úpravy splatnosti vypořádacího podílu (tj. bez závislosti na vůli společnosti), nebo účelový výklad stávajících ustanovení.

Druhým výkladovým problémem je stanovení výše vypořádacího podílu. Dle § 150 odst. 1 ObchZ se určuje ze základu vypočteného podle § 61 odst. 2 ObchZ poměrem obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Jedním z nedostatků této úpravy je například to, že společnosti zpravidla účtují o majetku v historických cenách, které se mohou od reálných hodnot majetku značně lišit, nebo může společnost vytvořit neoprávněné rezervy či opravné položky, a tím snížit výši vlastního kapitálu. Základ pro výpočet vypořádacího podílu tak nemusí zdaleka odpovídat jeho reálné hodnotě.⁸

⁵ DRÁPAL, L. a kol. Občanský soudní řád II. § 201-376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2422.

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 29 Cdo 393/2005.

⁷ DĚDIČ, Jan. Obchodní podíl v exekuci a konkurzu – současný stav a budoucnost (Nezbytnost interpretace úpravy „effet utile“). Právní rozhledy. 2012, č. 15-16, s. 534-535.

⁸ Tamtéž.

II. Povinný jako společník omezeně ručící

V obchodních společnostech se mohou vyskytovat i společníci omezeně ručící, se kterými se setkáme v podobě komanditistů v komanditních společnostech, společníků ve společnostech s ručením omezeným a v neposlední řadě v podobě členů družstev. Procesní právní úprava omezeně ručícího společníka účinná od ledna 2013 na rozdíl od úpravy neomezeně ručícího společníka dosáhla řady změn. Mezi nejvýznamnější bych zařadil možnost dražby obchodního podílu povinného.

U společníka omezeně ručícího se dle nového § 320aa odst. 1 písm. a) OSŘ zakáže povinnému převádět jeho podíl nebo jej jinak zatěžovat (inhibitorium). Dále se dle písm. b) téhož paragrafu zakáže příslušnému orgánu dané společnosti udělit povinnému k převodu nebo k zatížení obchodního podílu souhlas, je-li ho potřeba (arrestatorium).

S ohledem na další postup v rámci exekučního řízení je nutné u dané kategorie společníka rozlišovat mezi obchodním podílem, jenž je nepřevoditelný, omezeně převoditelný a neomezeně převoditelný. (Ne)převoditelnost obchodního podílu by měl soudní exekutor zjistit ze společenské smlouvy či stanov dané společnosti. U nepřevoditelného podílu se postupuje obdobně jako v případě neomezeně ručícího společníka. U podílu, který je neomezeně či omezeně převoditelný, se za splnění tří zákonných podmínek postupuje směrem k prodeji daného podílu v rámci dražby. Zákon tyto tři podmínky definuje takto:

1. Exekuční příkaz musí nabýt právní moci.
2. Musí uplynout 30denní lhůta uvedená ve výzvě dle § 46 odst. 6 EŘ.
3. Byl-li v této 30denní lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, musí existovat pravomocné rozhodnutí o tomto návrhu.

Po splnění tří výše uvedených podmínek je nutnost dle § 320ab odst. 2 OSŘ přibrat znalce k určení celkové ceny převoditelného obchodního podílu. Zákon sice nehovoří, jakou formou má být znalec přibrán, ale dle mého názoru musí dojít k ustanovení znalce prostřednictvím usnesení. Ohledně potřeby usnesení při ustanovení znalce vycházím z Drápalova komentáře k § 328 OSŘ, který konstatuje, že „nejde-li o jednoduchý případ, soud usnesením ustanoví znalce a uloží mu, aby o ceně věci vypracoval znalecký posudek. Přibere-li soud k ocenění znalce, usnesením o tom se účastníkům řízení nedoručuje a nedoručuje se jim ani podaný znalecký posudek“.⁹ U procesní úpravy přibrání

znalce k ocenění je též zakotvena zákonná povinnost obchodní společnosti poskytnout potřebné informace k určení ceny obchodního podílu. V případě porušení dané povinnosti by mělo ze strany soudního exekutora dojít k postupu dle § 53 odst. 1 OSŘ, tj. uložení pořádkové pokuty až do výše 50 tisíc Kč.

Určení ceny znalcem bych přirovnal k odhadu ceny (nejčastější forma určení ceny u movitých věcí) dle § 328 OSŘ, ve kterém se mimo jiné konstatuje, že „*odhad sepsaných věcí není soudním rozhodnutím*“. S ohledem na tuto skutečnost není nutné při určení ceny vydávat usnesení. Zákon tak ale nedává účastníkům žádnou obranu proti ocenění obchodního podílu, ovšem v případě že by účastník měl zájem se s daným odhadem seznámit, je zde možnost nahlédnout do exekučního spisu.¹⁰

Po odhadu ceny obchodního podílu znalcem soudní exekutor vydá dražební vyhlášku a postupuje směrem k vydražení obchodního podílu za použití ustanovení o dražbě movitých věcí (§ 328b až § 330a OSŘ). Mezi největší novinky účinné od ledna 2013 ohledně dražby movitých věcí patří následující: dražební vyhláška je již rozhodnutím, proti dražební vyhlášce není přípustné odvolání, nové objektivní lhůty pro nařízení dražebního jednání, stanovení zákonné povinnosti prokazovat totožnost pro dražitele, nepřipustnost dohody o udělení příklepu, elektronická dražba movitých věcí a povinnost vydražitele zaplatit nejvyšší podání bez zbytečného odkladu.

U obchodního podílu došlo k zakotvení specifik od obecné právní úpravy prodeje movitých věcí. První je povinnost soudního exekutora doručit dražební vyhlášku též i obchodní společnosti. Na danou úpravu reaguje nový odstavec 3 § 148 ObchZ, dle kterého musí obchodní společnost bez zbytečného odkladu informovat společníky způsobem stanoveným pro svolání valné hromady, že jí byla doručena dražební vyhláška a že dražební vyhláška je k nahlédnutí v sídle obchodní společnosti. Společnost je ze zákona dále povinna zaslat opis dražební vyhlášky společníkovi, který o to požádá. Jako druhou povinnost zákonodárce stanovil upřesnění předkupního práva u prodeje obchodního podílu, které náleží pouze jinému společníkovi dané společnosti.

Soudní exekutor od 1. ledna 2013 má možnost využít dle § 330a OSŘ při dražbě obchodního podílu vedle klasické dražby i dražbu elektronickou. V dražební vyhlášce soudní exekutor mimo jiného uvede datum dražby, které nesmí dle novely

⁹ DRÁPAL, L. a kol. Občanský soudní řád II. § 201-376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2462.

¹⁰ Tamtéž.

být kratší než 30 dnů po dni vydání dražební vyhlášky. Dřívější právní úprava žádné stanovení data neupravovala, jediným požadavkem tak bylo pravomocné usnesení o nařízení exekuce a pravomocný exekuční příkaz. Další podmínkou, která pro nařízení dražebního jednání ohledně obchodního podílu musí být splněna, je nepodání vylučovací žaloby. Když dojde k podání vylučovací žaloby, musí dle § 328b odst. 6 OSŘ soudní exekutor odročit dražební jednání až do pravomocného rozhodnutí o této žalobě.

Před zahájením dražebního jednání vychází na povrch rozdíl ohledně omezenosti převodu obchodního podílu. U omezeně převoditelného podílu může dle § 320ab odst. 5 OSŘ být udělen příklep jen tomu, kdo před dražbou prokázal, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami společnosti pro nabytí obchodního podílu. Například u prodeje obchodního podílu v obchodní společnosti, která má společenskou smlouvou určeno, že společníkem může být pouze blondatý slepec, je před dražbou nutné, aby dražitel prokázal, že je blondatý a zároveň i slepý. V jiném případě může vzniknout situace, kdy společenská smlouva bude vyžadovat souhlas valné hromady. Příklep v onom případě tedy bude udělen pouze osobě, u níž valná hromada dá souhlas s nabytím obchodního podílu.

Pokud dražební jednání ohledně obchodního podílu proběhlo úspěšně, soudní exekutor udělí příklep dražiteli, který učinil nejvyšší podání. Dojde-li však k situaci, že nejvyšší podání učinilo více dražitelů, je udělen příklep dražiteli, kterému svědčí předkupní právo, tj. jinému společníkovi dané společnosti. V případě, že zde nefiguruje žádný dražitel s předkupním právem, zavádí § 329 odst. 3 OSŘ již pouze los. Občanský soudní řád tak vypustil možnost dohody o udělení příklepu. Dle mého názoru se jedná o velmi přínosnou změnu, neboť v rámci praxe mohlo docházet k různým, až protizákonným dohodám. Los zaručí, že se vybere vydražitel jen z těch osob, které mají opravdový zájem o daný obchodní podíl. Dle § 320ab odst. 6 OSŘ ve spojení s § 148 odst. 3 ObchZ udělením příklepu v exekuci postižením obchodního podílu společníka v obchodní společnosti se vydražitel stává společníkem namísto toho, jehož obchodní podíl byl vydražen.

Nepodaří-li se však prodat obchodní podíl ani v opakované dražbě, vyzoumí o této skutečnosti soudní exekutor bez zbytečného odkladu písemně obchodní společnost a postupuje dle § 312 odst. 3 a § 313 až § 316 OSŘ. Exekuce v případě ne-

úspěšné opakované dražby postihuje pohledávku povinného z práva na vypořádací podíl společníka. Obchodní podíl vyloučeného společníka tak přejde na obchodní společnost. Nedojde-li k převodu obchodního podílu, rozhodne valná hromada do šesti měsíců ode dne, kdy k vyloučení společníka došlo, buď o snížení základního kapitálu o vklad vyloučeného společníka, nebo o tom, že ostatní společníci převezmou jeho obchodní podíl, jinak může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídit její likvidaci (§ 113 odst. 5 a 6 ObchZ).

Zajímavou otázkou ohledně neúspěšné dražby je převzetí nevydraženého obchodního podílu dle § 330 odst. 4 OSŘ samotným oprávněným. Tuto možnost bych viděl jako reálnou i s ohledem na § 148 odst. 2 písm. c) ObchZ („*doručením vyzoumění o neúspěšné opakované dražbě v exekuci zaniká účast společníka ve společnosti*“). Za stěžejní totiž považuji, že převzetí věci oprávněným má tytéž účinky jako prodej v dražbě. I přes trochu nešťastnou formulaci § 320ab odst. 8 OSŘ se domnívám, že by mělo dojít k vyzoumění o neúspěšné dražbě až po sdělení oprávněného, že nemá zájem daný obchodní podíl převzít. Není přece možné považovat za neúspěšnou dražbu případ, kdy oprávněný bude chtít dle zákonných podmínek převzít obchodní podíl. Soudní exekutor však musí dbát na to, aby i oprávněný před převzetím splnil například u omezeně převoditelného obchodního podílu požadavky stanovené zákonem či společenskou smlouvou. Oprávněný však před samotným přebráním obchodního podílu musí zvážit, zda je pro něj lepší daný obchodní podíl převzít, či je lepší uspokojení z práva na vypořádací podíl.

Specifikem pro celkovou koncepci úpravy postižení obchodního podílu je jednočlenná společnost s ručením omezeným. Největším problémem u dané společnosti zůstal i nadále zánik účasti povinného v této společnosti prostřednictvím exekuce. V kontextu novely se s tímto krokem počítá až po neúspěšně provedené opakované dražbě daného obchodního podílu (u převoditelných podílů), nebo splněním tří zákonných podmínek (u nepřevoditelného podílu). Zvláštní právní úprava pro případ, že uvolněný obchodní podíl na základě vydaného exekučního příkazu nabude jednočlenná společnost, neexistuje, což vyvolává nejasnost použití § 113 odst. 5 a 6 ObchZ na jednočlennou společnost s ručením omezeným. Dále je nutné si uvědomit, že dle § 120 odst. 2 ObchZ společnost není oprávněna vykonávat práva společníka, mezi která mimo jiné patří i hlasování na valné hromadě společnosti. Nejvyšší soud ČR dospěl i přes toto ustanovení k závěru, že „*společnost s ruče-*

ním omezeným, na kterou přešel po vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu obchodní podíl jediného společníka, může rozhodnout o převodu tohoto obchodního podílu podle § 113 odst. 5 ObchZ.¹¹ Nejvyšší soud tak konstatoval, že společnost, která je svým vlastním jediným společníkem, má povinnost o zcizení uvolněného podílu rozhodnout. Avšak nevyjádřil se k důležité otázce, kdo je oprávněn rozhodnout a podle jakých pravidel za situace, kdy platná právní úprava žádné řešení nedává.¹² Zcela protichůdný názor než Nejvyšší soud ČR zastává Dvořák¹³, který uvádí, že zánikem účasti společníka v této společnosti vzniká protiprávní stav, neboť je společnost bez společníků. Za jediný myslitelný způsob řešení vnímá zrušení jednočlenné společnosti na návrh soudního exekutora.

III. Obnovení účasti společníka

Exekuce ovšem může být ukončena dříve, než dojde k samotné realizaci exekučního příkazu (např. vymození pohledávky oprávněného prostřednictvím srážek ze mzdy). Účinky exekučního příkazu, kterým byl postižen obchodní podíl společníka, je tudíž nutno zvrátit. Na danou problematiku však novela pamatuje jen okrajově.

Účinky exekuce nejsou nevratné. Dojde-li k jejich zvrácení před právní mocí exekučního příkazu, postačí dle mého názoru pouze prosté vyrozumění o ukončení exekučního řízení zaslané na příslušný rejstříkový soud a obchodní společnost s upozorněním na skutečnost, že exekuční příkaz dosud nenabyl právní mocí a jeho účinky s ohledem na § 47 odst. 5 EŘ zanikly. Dále však vyvstává otázka, zda je tomu takto i u převoditelného podílu u omezeně ručícího společníka. Domnívám se, že by s ohledem na § 148 odst. 2 písm. c) („účast společníka zaniká doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě v exekuci“) mělo taktéž postačovat prosté vyrozumění o ukončení exekučního řízení do doby, než bude vydáno vyrozumění o neúspěšné opětovné dražbě. Viděl bych zde ovšem jisté nuance. Tento postup by nenastupoval pouze před právní mocí exekučního příkazu, ale měl by širší užití. V případě, že nedojde k vydražení v první dražbě, má povinný možnost uhradit pohledávku oprávněného až do zahájení opakované dražby, aby zde postačovalo ke zmaření účinků exekučního příkazu pouze prosté vyrozumění o ukončení exekuce. V opačném případě jeho účast ve společnosti vyrozuměním o neúspěšné opětovné dražbě zanikne.

Nedojde-li k udělení příklepu ani v rámci opětovné dražby u výše uvedených podílů, postupuje se obdobně jako po splnění tří zákonných podmínek u neomezeně ručícího společníka a nepřevoditelného podílu u omezeně ručícího společníka. To znamená, že dokud nebude společnost zrušena dle § 68 odst. 6 písm. c) ObchZ nebo jde-li o veřejnou obchodní společnost či komanditní společnost, v níž byl povinný komplementářem, které byly sice ze zákona zrušeny, ale dosud nezanikly, účast povinného se dá v daných případech ještě obnovit.¹⁴ K obnově účasti společníka je dle dikce ustanovení § 88 odst. 3, § 102 odst. 3 a § 148 odst. 5 ObchZ potřeba, aby bylo vydáno usnesení o zastavení exekuce, jehož právní mocí dojde k obnově účasti společníka v obchodní společnosti.

Nejvyšší soud ČR si v minulosti položil dvě důležité otázky ohledně této problematiky. První se zaměřila na možnost obnovy účasti společníka i jiným způsobem než výše uvedeným, tj. pravomocným zastavením exekuce. Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že k obnově účasti společníka obchodní společnosti nedochází „zrušením“ exekučního příkazu, nýbrž pouze zastavením exekuce.¹⁵ Rozhodnutí, kterým by soudní exekutor vydaný exekuční příkaz zrušil, nemůže být podkladem pro obnovení účasti povinného ve společnosti, neboť zákon s ním tento následek nespojuje.¹⁶

Druhá otázka se zabývala problémem existence možnosti odvrátit zánik účasti společníka ve společnosti (po vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě či splněním tří zákonných podmínek) v případě, že povinný v průběhu exekučního řízení dobrovolně uhradí vymáhané pohledávky oprávněného (vč. nákladů soudního exekutora). Nejvyšší soud ČR se s onou otázkou vypořádal tak, že „nebude-li exekuce zastavena podle § 52 odst. 1 EŘ a § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, účast povinného ve společnosti s ručením omezeným, jež zanikla podle § 148 odst. 2 ObchZ, se pouhým zaplacením vymáhané pohledávky povinným neobnoví“.¹⁷

S ohledem na výše uvedené není možné zmařit účinky již vydaného exekučního příkazu (po splnění tří výše uvedených podmínek či vyrozuměním o neúspěšné opakované dražbě) jinak než cestou zastavení exekuce. Soudní exekutor tudíž nemůže při úplném vymození daného exekučního řízení (například srážkami ze mzdy povinného) v současné době rejstříkový soud a obchodní společnost pouze o této skutečnosti vyrozumět, ale je nutné s ohledem na dikci obchodního zákoníku a na judikaturu Nejvyššího soudu vydat usnesení

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 850/2006.

¹² HAJNÁ, Kateřina. Co s uvolněným obchodním podílem jednočlenné společnosti s ručením omezeným (k diskuzi). Bulletin Advokacie. 2009, č. 5, s. 21-22.

¹³ DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 190-191.

¹⁴ DRÁPAL, L. a kol. Občanský soudní řád II. § 201-376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2422.

¹⁵ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3646/2010.

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 29 Cdo 339/2008.

o částečném zastavení pro tento způsob provedení exekuce. Při vydání usnesení dle mého názoru musíme mít na vědomí, že pouze upravuje vedení řízení, proto zde není přípustné odvolání (§ 202 odst. 1 písm. a) OSŘ). Dané usnesení je nutné doručit účastníkům řízení a po právní moci ho zaslat taktéž na rejstříkový soud a obchodní společnost.

Právní úpravu obchodního zákoníku neshledávám za zcela ideální, neboť toto ustanovení nerespektuje zvláště § 46 odst. 7 („Po skončení exekuce zašle exekutor oznámení o skončení exekuce orgánům, které ve svých evidencích vedou poznámku o probíhající exekuci. Dané oznámení není rozhodnutí soudního exekutora.“) a § 47 odst. 5 („Provedením exekuce zanikají účinky všech vydaných exekučních příkazů.“) EŘ. Jako příkladné řešení tohoto nesouladu bych viděl v novelizované úpravě exekutorského zástavního práva v § 69a odst. 5 EŘ, kde je konstatováno, že „exekutorské zástavní právo zaniká rovněž právní mocí rozhodnutí, kterým soudní exekutor ruší exekuční příkaz. Nezaniklo-li exekutorské zástavní právo dříve jiným způsobem, zaniká skončením exekuce“. Zákon o obchodních korporacích¹⁸ účinný až od 1. 1. 2014 na toto pamatuje pouze částečně, a to u společnosti s ručením omezeným v § 206. Z daného paragrafu plyne, že k obnovení účasti společníka bude postačovat pouhé zrušení exekučního příkazu. Ostatní úprava u veřejné obchodní společnosti a u komanditní společnosti ovšem zůstala zachována a bude tak nadále vyžadováno pravomocné zastavení exekuce.

IV. Závěr

Novou úpravu shledávám za přínosnou a uvidíme, jak se v praxi osvědčí. Ohledně dražby obchodního podílu vidím velký přínos v možnosti získat obchodní podíl pro třetí osobu na základě „zdravé soutěže“. Na druhou stranu je zde jisté riziko, že do obchodní společnosti se dostane osoba, která může být osobou nastrčenou konkurenční společností k získání know-how dané obchodní společnosti. Valná hromada tak přijde o možnost ovlivnit výběr nového společníka. Jediné řešení v této problematice vidím ve větším důrazu na nového společníka ve společenské smlouvě obchodní společnosti.

Domnívám se, že novelizovaná úprava poskytuje rozsáhlejší možnosti pro uspokojení pohledávek oprávněných. Úprava účinná do konce roku 2012 se ukázala jako zcela nevyhovující. Existovala totiž spousta obchodních společností, která na daný exekuční příkaz vůbec nereagovala a oprávněnému tak nezbyvalo nic jiného než se domáhat svých práv prostřednictvím podlužnické žaloby s nejistým výsledkem. Oprávněný

ani soudní exekutor totiž většinou neměli k dispozici žádné relevantní údaje o výši vypořádacího podílu povinného.

Za zklamání velké novely občanského soudního řádu a exekučního řádu považuji trvajícím úpravu ohledně obnovení účasti společníka prostřednictvím usnesení o zastavení exekuce. Tuto situaci však neřeší ani zákon o obchodních korporacích. Za ideální řešení celkové koncepce bych viděl, jak jsem již uvedl výše, obdobnou úpravu té, kterou je upraven zánik exekutorského zástavního práva v § 69a EŘ.

Seznam literatury:

- Přednáška JUDr. Stanislava Pazderky, člena prezidia Exekutorské komory ČR a soudního exekutora Exekutorského úřadu Písek, na semináři exekutorských koncipientů konaném v Ústupkách u Seče ve dnech 10. a 11. září 2012, pořádaném Exekutorskou komorou ČR.*
- Důvodová zpráva k novele č. 396/2012 Sb., kterou se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.*
- DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: Polygon, 2002.*
- DĚDIČ, Jan. Obchodní podíl v exekuci a konkurzu – současný stav a budoucnost (Nezbytnost interpretace úpravy „effet utile“). Právní rozhledy. 2012, č. 15-16.*
- DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008.*
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201-376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.*
- HAJNÁ, Kateřina. Co s uvolněným obchodním podílem jednočlenné společnosti s ručením omezeným (k diskuzi). Bulletin Advokacie. 2009, č. 5*

¹⁸ Zákon 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

VYMOŽENÉ PLNĚNÍ V SOUVISLOSTI S NÁROKEM NA ODMĚNU SOUDNÍHO EXEKUTORA

Mgr. Blanka Březinová

exekutorská koncipientka
Exekutorského úřadu v Jeseníku
JUDr. Antonína Dohnala

Otázka nároku na odměnu soudního exekutora je ožehavým tématem snad již od vzniku exekutorského stavu v roce 2001. Odměna soudního exekutora byla mnohokrát předmětem judikatorní činnosti soudů, včetně soudu Ústavního, které nárok soudního exekutora na odměnu za provedení exekuce upřesnily, v některých případech i značně modifikovaly. Oním pověstným „jablkem sváru“ se stala definice vymoženého plnění. Výslovná definice vymáhaného plnění v exekučním řádu, ani v jiných předpisech s výkonem exekuční činnosti souvisejících, ve znění platném a účinném, není. Možná proto (anebo právě proto) se touto otázkou soudy v České republice tak často zabývají. Vyjdeme-li z obecného ustanovení § 87 exekučního řádu, nákladem exekuce je mimo jiné odměna exekutora. Její výpočet je pak stanoven vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, v platném znění (dále jen „vyhláška MS“), konkrétně v ustanoveních §§ 5-12. Ani v tomto prováděcím předpisu však není nijak konkretizováno, ve kterých (všech) případech soudnímu exekutorovi nárok na odměnu vznikne a v jaké výši, ve kterých (všech) případech má soudní exekutor nárok na odměnu sníženou nebo kdy mu nárok na odměnu nevznikne vůbec. Pro vyplnění této „mezery“ je tak nutné sáhnout právě k judikatuře, zejména soudu Ústavního.

Ústavní soud opakovaně ve svých rozhodnutích zdůrazňuje, že odměna soudního exekutora by měla být závislá na částce, kte-

rou skutečně v rámci exekučního řízení vymůže. Potud by patrně problém nevznikal. Ovšem Ústavní soud v tomto ohledu za vymožené plnění považuje pouze peněžní prostředky, které soudní exekutor vymůže některým ze způsobů stanovených exekučním řádem. V tomto směru (dnes již legendární) nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06, jakož i řada dalších, říká, že o vymožené plnění se nejedná v případech, kdy „povinný, byť až po nařízení exekuce, avšak stále před jejím nuceným provedením, vymáhanou částku v plné výši bez přímé účasti exekutora dobrovolně oprávněnému uhradil“¹. Nadto Ústavní soud analogicky postupuje i v případech hotových výdajů.² Bez jakékoliv ambice polemizovat s vysloveným názorem Ústavního soudu se domnívám, že takové řešení, kdy za vymožené plnění lze považovat pouze částky vymožené některým ze způsobů provedení exekuce (exekučním příkazem), má svá úskalí. Patrně každému soudnímu exekutorovi se například již stalo, že nařídí dražební jednání k prodeji (ne)movitých věcí a povinný těsně před počátkem dražebního roku vymáhanou pohledávku uhradí. Zde je situace většinou řešena tak, že povinnému je na místě vyhotoven příkaz k úhradě nákladů exekuce, povinný se vzdá práva podání námitek proti tomuto příkazu, čímž soudní exekutor zajistí, aby se mu odměny dostalo v plné výši. Pokud by však povinný před zahájením dražebního roku částku složil na účet soudního exekutora, a dražbu tak již nebylo možné provést,³ dostal by se soudní exekutor do situace, kdy povinný dlužník „splnil sám svoji povinnost (bez přímé exekuce), byť v poslední možný moment“⁴.

Uvedené by ad absurdum znamenalo, že soudní exekutor by ani v takových případech neměl požadovat odměnu (respektive by ji neměl požadovat v plné výši), ačkoliv úhrada vymáhané pohledávky těsně před provedením dražebního jednání je jako dobrovolné plnění skutečně jen těžce akceptovatelná. Obzvláště problematicky se pak jeví uvedený výklad ve spojení s ustanovením § 44a odst. 2 exekučního řádu, kdy „složil-

-li povinný u exekutora částku ve výši vymáhané pohledávky, nákladů exekuce a nákladů oprávněného, exekutor na návrh povinného zruší rozhodnutím zákaz podle odstavce 1 a podle § 47 odst. 4.⁵ V takové situaci totiž soudní exekutor fakticky nevymáhá ničeho. Takové exekuční řízení však může být vedeno po delší časové období, kdy by soudní exekutor neměl účtovat za tuto činnost žádnou odměnu, protože zde se jedná o ryze dobrovolné plnění. Obdobná situace nastává v případě ustanovení § 54 odst. 4 exekučního řádu.⁶ Jednalo by se také o případy, kdy vykonavatel místo provedení mobiliární exekuce doveze hotové peníze od povinného. Jak by se každý soudní exekutor s takovou situací vyrovnal a snažil se ji řešit, lze jen domýšlet, stejně jako lze jen spekulovat o tom, zda takové důsledky pro povinného Ústavní soud zamýšlel. Soudní exekutor by totiž v takovém případě nebyl nijak motivován umožnit povinným splácení vymáhané pohledávky (které bývá často dlouhodobější a pro dlužníky nejméně zatěžující) a patrně by po uplynutí lhůty k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti bez dalšího přistoupil k provedení exekuce vydáním a následným provedením exekučních příkazů.

Vymožené plnění navíc není pouze základem k určení odměny soudního exekutora, objevuje se i jinde v exekučním řádu, např. v ustanovení § 46 odst. 4, kde je stanovena povinnost soudního exekutora vyplatit vymožené plnění oprávněnému. Pokud bychom přijali shora naznačenou definici vymoženého plnění, znamenalo by to snad, že peníze získané soudním exekutorem jinak (tj. mimo vydané exekuční příkazy), dobrovolně, by tomuto zákonnému ustanovení nepodléhaly a nemusely být ve 30denní lhůtě vyplaceny oprávněnému?⁷

Předmětem tohoto příspěvku sice není problematika stanovení výše odměny soudního exekutora souladně s judikaturou Ústavního soudu České republiky, přesto je v této oblasti řada dalších a zásadních nálezu.⁸ Obzvláště problematicky se

¹ Např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 998/09 ze dne 30. 6. 2009.

² V nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2930/2009 ze dne 21. 1. 2010 se konstatuje: „Podle názoru Ústavního soudu je nutno též náhradu hotových výdajů soudní exekutorky podle ust. § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, posuzovat analogicky k odměně za provedení exekuce podle ust. § 5 a násl.

V případě dobrovolného splnění dlužné částky, kdy exekutor již nemohl vymoci nic, a proto je základem pro určení jeho odměny částka nulová, je nezbytné vyčíslit náhradu hotových výdajů nikoliv paušální částkou, ale pouze na základě prokazatelných výdajů...“

³ V případě, kdy by soudní exekutor přesto dražbu provedl, jednalo by se o porušení zákona, viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 273/2007 ze dne 20. 10. 2008, kterým byl dle mého názoru pozměněn dřívější názor Nejvyššího soudu České republiky vyjádřený v usnesení sp. zn. 20 Cdo 2769/2006 ze dne 10. 1. 2008.

⁴ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 684/07 ze dne 17. 2. 2009.

⁵ Zrušení generálního a speciálního inhibitoria.

⁶ Odklad exekuce v případě složení jistoty ve výši vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce.

⁷ V praxi pochopitelně žádný ze soudních exekutorů nemá důvod zdržovat peněžní prostředky, které patří oprávněnému, v tomto případě se jedná pouze o teoretickou úvahu.

⁸ Např. nálezy sp. zn. II. ÚS 1038/08 ze dne 8. 7. 2008, sp. zn. I. ÚS 2947/07 ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 808/10 ze dne 17. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 2134/09 ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 660/09 ze dne 20. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 296/08 ze dne 8. 12. 2010, ve kterých Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje potřebu stanovit odměnu soudního exekutora s ohledem na stupeň dobrovolnosti plnění povinného, „namáhavost, složitost a odpovědnost“ jeho činnosti, souladně s principem proporcionality a zásadou minimalizace zásahů do majetkové sféry povinného. Zcela zvláštní kategorií pak tvoří judikatura soudů týkající se nároku na odměnu soudního exekutora v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného; za všechny např. stanovisko Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. Cpjn 200/2005 (Rc 31/2006).

ve světle uvedených nálezů jeví otázka „složitosti, namáhavosti a odpovědnosti“ činnosti soudního exekutora v souvislosti s jeho nárokem na odměnu, případně na její výši. Že se v tomto případě jedná o ryze subjektivní hledisko, které si každý soudní exekutor a každý exekuční soud může vyložit dle svého uvážení, je zcela nabílední. Autorka si na tomto místě dovolí vyslovit svůj názor v tom směru, že měla-li by být odměna soudního exekutora skutečně stanovována tímto postupem dle velmi vágních definic, docházelo by k naprosto neodůvodněným a nezanedbatelným rozdlům v odměnách soudních exekutorů (názory jednotlivých soudců a soudních exekutorů ohledně „namáhavosti“ exekuční činnosti jsou z četných rozhodnutí naprosto patrné) a tímto způsobem by mohla být odměna exekutora stanovena velmi benevolentně v jakékoliv výši, bez ohledu na stávající právní úpravu. Autorka takové stanovení výše odměny soudního exekutora považuje za zcela nepřijatelné, zejména z důvodu nutnosti zachovat zásadu rovnost všech účastníků exekučních řízení (napříč exekutorskými úřady) a také z důvodu zachování principu právní jistoty. Soudní exekutor by měl jednoznačně vědět, za jakou úplatu svou činnost vykonává, stejně jako by to měl (předem) vědět povinný. Vyjma snížení odměny⁹ a (nebo) hotových výdajů soudního exekutora¹⁰ v případě splnění vymáhané povinnosti v 15denní lhůtě ode dne doručení výzvy k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti, respektive při splnění vymáhané povinnosti v uvedené lhůtě při plnění nepřesahujícím 10.000,- Kč, nezná platná právní úprava cestu, kterou by mohla být odměna soudního exekutora, případně jeho hotové výdaje, stanoveny odchylně od ostatních případů.

V souvislosti se schválenou novelou exekučního řádu dochází k nové definici vymoženého plnění (nové znění ustanovení § 46 odst. 4 exekučního řádu). Podle něj „za vymožené plnění se považuje plnění získané provedením exekuce některým ze způsobů podle § 59 odst. 1¹¹, provedením exekuce podle odstavce 6¹² nebo hrazené na vymáhanou povinnost od uplynutí lhůty podle odstavce 6 a vydání exekučního příkazu do provedení exekuce podle tohoto exekučního příkazu“. Teprve tímto ustanovením bude v exekučním řádu zcela jednoznačně definováno vymožené plnění a odpadnou tak diskuse nad tím, co je vlastně vymoženým plněním v exekučním řízení. Těžko však

odhadovat, zda a popřípadě jakým způsobem bude toto ustanovení modifikováno (či popřeno) výkladem soudů, ať již soudy prvního, či druhého stupně, soudem Nejvyšším či Ústavním.

Seznam literatury:

- Kasíková, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 2. vydání, Praha 2010, 658 s. Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, v platném znění.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 296/08 ze dne 8. 12. 2010.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 660/09 ze dne 20. 3. 2012.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2134/09 ze dne 24. 11. 2010.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 808/10 ze dne 17. 8. 2010.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2947/07 ze dne 21. 10. 2008.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1038/08 ze dne 8. 7. 2008.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2930/09 ze dne 21. 1. 2010.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 684/07 ze dne 17. 2. 2009.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 998/09 ze dne 30. 6. 2009.*
- Nález Ústavního soudu sp. zn. P. ÚS 8/06 ze dne 1. 3. 2007.*
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 273/2007 ze dne 20. 10. 2008.*
- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2769/2006.*
- Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 200/2005 (Rc 31/2006).*

⁹ Ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky MS.

¹⁰ Ustanovení § 13 odst. 3 vyhlášky MS.

¹¹ Tedy exekučním příkazem.

¹² Plnění ve lhůtě dle výzvy soudního exekutora k dobrovolnému plnění (nově ve 30denní lhůtě).

PRÁVNÍ ÚPRAVA SPOJOVÁNÍ EXEKUČNÍCH ŘÍZENÍ

Mgr. et Bc. Petra Konečná

exekutorská koncipientka
Exekutorského úřadu Praha 5
JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D.

Dne 1. 1. 2013 nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu a exekučního řádu v podobě zákona č. 396/2012 Sb. (dále jen „novela“). Tato novela do českého právního řádu zavádí značné množství poměrně významných změn. Mezi jednu z nejvýznamnějších změn patří i nová právní úprava spojování exekučních řízení. Spojování čistě exekučních řízení až do účinnosti této novely nebylo upraveno. Na spojování exekučních řízení se tak použila obecná právní úprava spojování (nalézacích) řízení zakomponovaná v ustanovení § 112 občanského soudního řádu. V souvislosti s narůstajícím počtem exekučních řízení, mezi nimiž v hojném počtu figuruje i vymáhání tzv. bagatelních pohledávek, stejně jako v souvislosti se vzrůstající, nejen mediální diskusí nad proporcionalitou nákladů jak nalézacího, tak exekučního řízení, se však tato obecná právní úprava začala jevit jako nedostačující. Z uvedeného důvodu proto došlo k vyčlenění, resp. k vytvoření samostatné právní úpravy spojování exekučních řízení, kterou však rovněž nelze považovat za zcela bezchybnou.

Spojování exekučních řízení dle ustanovení § 112 OSŘ

Do účinnosti předmětné novely bychom samostatnou právní úpravu spojování čistě exekučních řízení hledali jen marně. Na spojování exekučních řízení se tak ve smyslu ustanovení § 52 odst. 1 exekučního řádu použila právní úprava obsažená v občanském soudním řádu, konkrétně v jeho ustanovení § 112. Dle ustanovení § 112 odst. 1 občanského soudního řádu: *„V zájmu hospodárnosti řízení může soud spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků.“*¹

Podle citované právní úpravy o spojování (nalézacích) řízení rozhoduje (nalézací) soud. Jak je tomu však v případě exekučních řízení, v nichž vystupuje exekuční soud a zároveň i provedením jednotlivých exekucí pověřený soudní exekutor? Nejvyšší soud České republiky ve svém stanovisku sp. zn. Cpjn 200/2005, v němž se mimo jiné v rámci procesního nástup-

¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

nictví zabýval i všeobecným vymezením toho, v jakém stadiu rozhoduje v exekučním řízení exekuční soud a kdy pověřený soudní exekutor (bod X.), dovodil, že rozhodovat je oprávněn „soud do nařízení exekuce (včetně), a jelikož pak následuje stádium provedení exekuce, otevírá se prostor pro rozhodování exekutora... Kritickým mezníkem je okamžik, kdy soud doručil exekutorovi usnesení o nařízení exekuce, jelikož od něj exekutor „provádí“ exekuci tím, že vydává exekuční příkazy (§ 44 odst. 3, § 47 odst. 1 ex. ř.)“.² V případě, že se spojovaná exekuční řízení již nacházejí ve stadiu provádění exekuce, tj. po vydání usnesení o nařízení exekuce a jeho doručení exekutorovi, přísluší rozhodnutí o spojení věcí ke společnému řízení výhradně soudnímu exekutorovi. V případě, že se všechna spojovaná exekuční řízení nenacházejí ve stadiu provádění exekuce, tj. některé z těchto exekučních řízení již sice je zahájeno, ale ke dni rozhodování o spojení věcí ke společnému řízení soudní exekutor neobdržel usnesení o nařízení této exekuce a pověřený soudní exekutor, není soudní exekutor oprávněn v této fázi exekučního řízení tuto exekuci spojit.

Byť se shora uvedené jeví jako zcela jasné, některé exekuční soudy zastávají právní názor, že z předmětného stanoviska nijak nevyplývá, že by exekuční soud nemohl exekuční řízení, která jsou u něj vedena, spojit ke společnému projednání svým rozhodnutím po pověření soudního exekutora provedením exekuce. V praxi se tak například lze setkat se situacemi, kdy exekuční soud spojuje již nařízené exekuce s dosud nenařízenými, tj. pouze zahájenými exekučními řízeními, tedy bez ohledu na procesní fázi jednotlivých řízení, či kdy o spojení exekucí exekuční soud rozhoduje duplicitně, tedy poté, co již o spojení exekučních řízení rozhodl pověřený soudní exekutor. Duplicitní rozhodnutí o spojení exekučních řízení ze strany exekučního soudu by samo o sobě nepředstavovalo fatální pochybení, ačkoliv se jedná o zcela nadbytečný krok. Bohužel však není výjimečná ani situace, kdy exekuční soud ignoruje usnesení soudního exekutora o spojení natolik, že v rámci svého duplicitního rozhodnutí rozhodne o spojení exekučních řízení do zcela odlišného exekučního řízení, než do kterého dotčené exekuce spojil pověřený soudní exekutor, „nejlépe“ do exekučního řízení evidovaného u jiného soudního exekutora. Absurdnost popsaného stavu nabývá na významu zejména tehdy, uvědomíme-li si, že jsou to mnohdy právě exekuční soudy, které u soudních exekutorů údajně s odkazem na zásadu hospodárnosti podněcují neslučování exekucí, v nichž nefigurují (co do místní příslušnosti) shodné exekuční soudy nebo dokonce shodní soudci. Samotným exekučním soudům však v mnoha případech nečiní problém spojit exekuční řízení doslova bez lahu a skladu. Svou neuvážeností – někdy označovanou jako procesní opatrnost – tak vhájí soudního exekutora, ať už spojeného, nebo spojovaného exekučního řízení (pokud se samozřejmě nejedná o tytéž osoby) do patové situace. Soudní exekutor samozřejmě může směrem k exekučnímu soudu, jenž o spojení rozhodl, vznést podnět na změnu rozhodnutí o spojení, či dokonce může vznést podnět k vyloučení ke sloučení zjevně nevhodného řízení. Eventuálně může sám rozhodnout o vyloučení takového řízení. I v tomto případě se

však jedná z povahy věci o nadbytečné kroky zpomalující vymáhání příznaného nároku.

Český právní řád je součástí kontinentální právní kultury. Stanoviska Nejvyššího soudu ČR tedy nelze považovat, zaměňovat či jen připodobňovat k precedentům typickým pro angloamerickou právní kulturu, přestože je jejich povaha do jisté míry poněkud schizofrenní. Jejich vliv na rozhodovací praxi by však neměl být zejména soudy nižších stupňů brán na lehkou váhu. Zastávám proto názor, že exekuční soudy by měly respektovat (nejen) citované stanovisko Nejvyššího soudu ČR a o spojení rozhodovat pouze ve vztahu k dosud nenařízeným, tj. zatím jen zahájeným exekucím. Zbývající agendu by exekuční soudy měly ponechat na soudních exekutorech. Toto vymezení rozhodovacích pravomocí přispěje mimo jiné ke snazší a rychlejší orientaci ve sloučených i slučovaných řízeních.

Bez ohledu na to, zda v daném případě o spojení exekučních řízení rozhoduje soudní exekutor nebo exekuční soud, shodně tak činí rozhodnutím ve formě usnesení. Proti usnesení o spojení není ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu ve spojení s ustanovení § 52 odst. 1 exekučního řádu přípustné odvolání. O spojení může být rozhodováno jak na základě návrhu některého z účastníků řízení, nejčastěji povinného, tak z vlastní iniciativy rozhodujícího subjektu. V obou případech je nutné si uvědomit a zdůraznit, že ani soudní exekutor, ani exekuční soud nemají výslovnou, nebo dokonce automatickou povinnost exekuční řízení spojit. Mylná domněnka o existenci této povinnosti je mimo jiné výsledkem účelového výkladu relevantních judikatur – zejména příslušných nálezů Ústavního soudu. Je rovněž – bez jakékoliv pejorativní konotace – nešvarem posledních několika let, že přibývá mediálně známých případů, které zejména soudní exekutory staví do role údajných vykořisťovatelů povinných.

Ústavní soud se k otázce spojování vyjádřil opakovaně, na tomto místě však připomeňme například nálezy sp. zn. I. ÚS 2930/09 ze dne 21. 1. 2010, kde Ústavní soud konstatoval, že ustanovení § 112 občanského soudního řádu je „*třeba interpretovat nikoliv tak, že je předmětem volné úvahy soudce, a nikoliv jen v souvislosti se zásadou ekonomie řízení, ale z hlediska souladnosti procesního postupu soudu s ohledem na náklady řízení s principem proporcionality zásahu do vlastnického práva povinného, který plyne z požadavku právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Z principu proporcionality vyplývá nezbytnost minimalizace legitimního zásahu do základních práv účastníků řízení, kterým nesmí být vedením řízení způsobena větší než zcela nezbytná újma. Soudy, ale i jiné orgány veřejné moci, proto musí volit taková řešení, která by minimalizovala zásah do základních práv účastníků řízení. Tyto postuláty by měly vést obecné soudy k úvaze o spojení věcí. Jak rezonuje ve veřejnosti, je situace, kdy vymáhané původně dlužné částky jsou nepatrným zlomkem nákladů řízení, a především nákladů exekuce, považována za obecně nespravedlivou, neracionální a ohrožující i legitimní zájmy věřitelů, resp. jejich základní práva legitimního očekávání vrácení dluhu.*“³

² Stanovisko Nejvyššího soudu ČR přijaté dne 15. 2. 2006, sp.zn. Cpjn 200/2005.

³ Nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 2930/09.

Shora citovaným nálezem však Ústavní soud soudnímu exekutorovi (exekučnímu soudu) explicitně nepřikazuje řízení automaticky spojovat. „Pouze“ mu tímto naznačuje, že spojení věcí, které spolu po všech stránkách souvisejí, je z důvodu hospodárnosti řízení a z důvodu minimalizace zásahů do základního práva na vlastnictví povinného nanejvýš žádoucí.⁴ Ani ve vztahu ke spojování řízení tak nelze jednostranně a účelově opomíjet, že soudní exekutor vykonává exekuční činnost nezávisle (ust. § 2 exekučního řádu). Jeho povinností je postupovat v exekuci rychle a účelně a dbát při tom ochrany práv všech účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem (ust. § 46 odst. 1 exekučního řádu), nejen povinného.

Je tedy na soudním exekutorovi, event. na exekučním soudu, aby v intencích mimo jiné čl. 36 Listiny základních práv a svobod rozhodl, zda je účelné, vhodné a možné exekuční řízení spojovat. Mezi rozhodující kritéria pro spojení, resp. nespojení dvou a více exekučních řízení patří především otázka totožnosti účastníků řízení, tj. oprávněného a povinného, a otázka hospodárnosti takového spojení. Totožností účastníků exekučního řízení se rozumí to, zda v době rozhodování o spojení v exekuci na straně oprávněného a povinného figurují stejné subjekty. Oproti novele je pro posouzení totožnosti účastníků řízení, zejména pak osoby oprávněné, rozhodující okamžik rozhodování o spojení. Soudní exekutor (exekuční soud) tedy nemusí posuzovat, zda osoba oprávněná v době rozhodování o spojení skutečně byla věřitelem povinného v době vzniku vymáhání pohledávky, nebo zda se jedná o právního nástupce původního věřitele povinného. Čím by se však soudní exekutor (exekuční soud) při rozhodování o spojení měl zabývat, je situace, kdy na straně oprávněného figuruje shodný subjekt, avšak tento je v každém jednotlivém případě zastoupen jiným právním zástupcem, tzn., že by oprávněný měl mít nárok na dvoje náklady právního zastoupení v exekučním řízení, což se zcela pochopitelně bude dostávat do kolize s požadavkem hospodárnosti spojování. Povinností oprávněného není mít v každém jednotlivém exekučním řízení stejného právního zástupce. Uvedené na něm ostatně ani nelze požadovat. Vzhledem k tomu, že v zájmu oprávněného je úspěšné vymožení celkové pohledávky, je pochopitelná snaha oprávněného zvyšovat své šance například tím, že pro vymáhání jednotlivých pohledávek volí jak různé právní zástupce, tak například i různé soudní exekutory. Jsem toho názoru, že za uvedené situace nelze spojení exekučních řízení, v nichž sice na straně oprávněného figuruje stejný subjekt, v každém takovém případě však zastoupený jiným právním zástupcem, za účelné. Pokud by přesto došlo ke spojení řízení, považuji za nutné přiznat oprávněnému dvoje náklady právního zastoupení. Ani jedním řešením

dle mého názoru není povinnému odebrána možnost bránit se proti (ne)spojení exekucí jinými způsoby, o nichž bude v tomto příspěvku rovněž řeč.

Jak už bylo naznačeno výše, velmi diskutabilní je problematika hospodárnosti spojení, s níž úzce souvisí například to, zda se exekuční řízení nacházejí ve stejné procesní fázi, zda v exekučních řízeních figuruje stejný exekuční soud, zda byl provedením těchto exekučních řízení pověřen totožný soudní exekutor, eventuálně například i to, pro jaké plnění (nepeněžité, peněžité, opakující se) byla jednotlivá exekuční řízení zahájena, resp. nařízena, či skutečnost, že některá z případně spojovaných exekučních řízení vyžadují odlišné (složitější) postupy a způsoby provedení nebo podléhají jiné právní úpravě (typicky před novelou a po ní).

Nejlepší obranou je útok

V praxi je hospodárnost mnohem více než s výše uvedeným spojována s náklady exekuce (včetně nákladů právního zastoupení oprávněného), neboť je všeobecným trendem tyto náklady na úkor soudní exekutorů a oprávněných, resp. právních zástupců snižovat. Zaobírat se však na tomto místě náklady exekuce, vč. nákladů právního zastoupení oprávněného v exekučním řízení, by samo o sobě vydalo na samostatný příspěvek. Proto se zaměřím pouze na otázky přímo související se spojováním exekučních řízení.⁵

V případě, že dojde ke spojení dvou a více exekucí, (v zásadě) platí, že soudnímu exekutorovi náleží jen jedny náklady exekuce (ust. § 87 a násl. exekučního řádu), stejně tak oprávněnému, který je v exekučním řízení zastoupen právním zástupcem, náleží jen jedny náklady právního zastoupení v exekučním řízení.

V případě, že ke spojení nedojde, nebo sice dojde, avšak některý z účastníků (nejčastěji povinný) nesouhlasí s vyčíslenými náklady spojeného řízení, může se tento účastník bránit podáním námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce.⁶ Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce sice nelze považovat za univerzální obranný prostředek, neboť zcela univerzální obrana proti spojení/nespojení exekučních řízení v podstatě neexistuje. Jejich podáním však lze docílit snížení nákladů exekuce, a tím i snížení ekonomického dopadu na povinného.

⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 2930/09.

⁵ V minulosti nebyl výjimkou ani právní názor, dle kterého v případě spojení soudní exekutor sice měl nárok pouze na jedny náklady exekuce, oprávněný zastoupený ve spojovaných exekučních řízeních však měl nárok na náklady právního zastoupení oprávněného ve vztahu ke každému ze spojených exekučních řízení. Pod vlivem zejména nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1881/11 ze dne 16. 1. 2012 však bylo od tohoto právního názoru postupně upouštěno.

⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2009, sp. zn. 20 Cdo 1473/2008.

Byť Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 8. 9. 2011 sp. zn. II. ÚS 2013/10 konstatoval, že „za situace, kdy se justiční informační systémy neustále zdokonalují, je vždy nutné zvažovat, zda skutkově a právně obdobné věci týchž účastníků, které k příslušnému soudu nebo soudnímu exekutorovi napadnou, z důvodů procesní ekonomie nespojit“;⁷ existuje stále celá řada důvodů (i kdyby jen technické a organizační povahy), proč exekuční řízení vést odděleně. Nehledě na to, že i při odděleném vedení jednotlivých exekucí, kdy de facto ani de iure nedojde ke spojení, lze dosáhnout obdobného ekonomického efektu jako při spojení. Aniž by totiž došlo k rozhodnutí o spojení dle ustanovení § 112 občanského soudního řádu, je možné požadovaného účelu spojení řízení dosáhnout v rámci rozhodnutí o nákladech exekuce formou příkazu k úhradě nákladů exekuce, ve kterém se promítá požadovaný efekt spojení exekučních řízení. Osobně výše nastíněný postup považuji za velmi praktický, a to nejen ve vztahu k soudním exekutorům. Na tomto místě si však dovoluji zdůraznit, že tímto způsobem by dle mého názoru měla být zhojena pouze a jen „aktivní“ řízení. I zde by totiž mělo platit, že ve vztahu k exekucím, které soudním exekutorem (exekučním soudem) nebyly spojeny, a došlo tak k jejich skončení, například vymožením, resp. u nichž došlo k zániku pověření soudního exekutora, se již (nyní) nelze domáhat postupu dle ustanovení § 112 občanského soudního řádu.⁸

Spojování exekučních řízení dle novely

Novela účinná od 1. 1. 2013 zavádí do českého právního řádu samostatnou právní úpravu slučování exekučních řízení (ust. § 37 exekučního řádu). Dle intertemporálních ustanovení novely se řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti novely (tzv. stará řízení) dokončí (až na výjimky, mezi něž nepatří ust. § 37 exekučního řádu) v případě spojování podle ustanovení § 112 občanského soudního řádu podle dosavadních předpisů.⁹ Nová právní úprava slučování exekučních řízení tak dopadá pouze na „nová“ řízení zahájena ode dne nabytí účinnosti předmětné novely. Ve smyslu nové právní úpravy se tak nelze dožadovat sloučení tzv. starých řízení. Obdobně se dle mého názoru nelze dožadovat ani sloučení nových a starých řízení do jedné exekuce, a to nejen s ohledem na zmíněné intertemporální ustanovení. Novela do českého právního řádu zavádí nové postupy při vymáhání pohledávek, nové způsoby provádění exekuce, jakož i další podstatné změny. Vzhledem k této skutečnosti tak nelze považovat sloučení starých a nových řízení nejen za možné, ale především za účelné.

Nová právní úprava rozlišuje dva typy slučování, a sice zákoně a návrhové. Ex lege je slučováno každé další exekuční řízení zahájené stejným oprávněným proti témuž povinnému u stejného exekutora a to v případě, že je zahájeno dříve, než zanikne oprávnění tohoto exekutora k vedení předchozí exekuce. Ke spojení dalšího řízení dochází automaticky (ze zákona), a to ode dne podání exekučního návrhu ke stejnému soudnímu exekutorovi (za předpokladu, že exekutor bude provedením této exekuce pověřen).¹⁰

Ačkoliv soudní exekutor již nerozhoduje o spojení řízení, která splňují výše popsaná kritéria, považuji za vhodné (nikoliv nutné), aby po zákonném spojení každého dalšího exekučního řízení soudní exekutor vydal (fakultativně) usnesení o spojení, kterým účastníkům řízení a dalším dotčeným subjektům předmětné spojení oznámí (tj. deklaruje). Vzhledem k tomu, že ke spojení další exekuce k předchozí exekuci dochází jen tehdy, pokud je soudní exekutor i k této další exekuci ve smyslu ustanovení § 43a exekučního řádu pověřen, vyvstává na tomto místě otázka, zda je soudní exekutor i v tomto případě povinen postupovat důsledně v souladu s ustanovením § 44 exekučního řádu, a to zejména tehdy, pokud již ve sloučeném řízení vydal a povinnému doručil exekuční příkaz včetně výzvy podle ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu.

Domnívám se, že soudní exekutor je povinen ve vztahu ke každému dalšímu sloučenému řízení postupovat v souladu s ustanovením § 44 exekučního řádu. S každým dalším sloučeným řízením by tak soudní exekutor měl povinnému doručovat mimo jiné novou výzvu k dobrovolnému splnění povinnosti dle ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu. Touto výzvou by však soudní exekutor měl povinného vyzývat pouze k úhradě těch částek, které skutečně připadají na (do)spojovaná řízení, nikoliv na celou sloučenou exekuci. V případě, že před spojením dalšího exekučního řízení zněly náklady původní exekuce na paušální částky (3.000,- Kč + 3.500,- Kč + DPH) a spojení dalšího exekučního řízení nebude mít na takto v paušální výši vyčíslené náklady vliv, měl by být výzvou k dobrovolnému splnění povinnosti povinný vyzván jen k úhradě vymáhané pohledávky, event. k úhradě předběžně vyčíslených nákladů oprávněného, neboť předběžně vyčíslené náklady této další (do)spojované exekuce v danou chvíli činí 0,- Kč. Ani úhrada (do)spojované exekuce dle ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu by tedy neměla ovlivnit (ve smyslu ust. § 11 vyhlášky MS č. 330/2001 Sb.) původní (plnou) paušální výši nákladů spojené exekuce. Pokud by spojení dalšího exekučního řízení mělo mít vliv na náklady původní exekuce, měla by výzva co do nákladů exekuce znít právě a jen na tu částku, o kterou se (do)

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. II. ÚS 2013/10.

⁸ Usnesení Okresního soudu v Písku ze dne 26. 9. 2012, č. j. 19 EXE 536/2011-64.

⁹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹⁰ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

spojením dalšího řízení náklady původní exekuce navýší. Případné splnění povinnosti mimo jiné dle ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu by se tak mělo projevit opětovně pouze ve vztahu k této navýšené části nákladů exekuce. Obdobně je dle mého názoru nutné postupovat například i za situace, kdy soudní exekutor ve sloučeném exekučním řízení již vydal a povinnému doručil exekuční příkaz na některý ze způsobů provedení exekuce. Byť zde existuje argument, že tímto postupem ztratí soudní exekutor, resp. jím vydaný exekuční příkaz své pořadí, zastávám právní názor, že s každým (do)spojovaným řízením by soudní exekutor měl vydat další exekuční příkaz na stejný způsob provedení exekuce, vztahující se právě a jen k (do)spojované exekuci. Přiznávám, že orientace ve sloučených spisech za shora naznačené situace může být matoucí. Z objektivního hlediska však výše nastíněný postup prozatím – než praxe ukáže opak – považuji za v uvozovkách všestranně spravedlivý a ve své podstatě velmi přehledný. Pro úplnost je nutné dodat, že v zájmu hospodárnosti řízení soudní exekutor může kteroukoliv z takto spojených věcí vyloučit k samostatnému řízení.¹¹

Výše popsaný režim se týká především spojování řízení, která jsou vedena v rámci jednoho exekutorského úřadu. Novela však kromě toho upravuje i podmínky pro spojování exekučních řízení, jejichž provedením byly pověřeny různé exekutorské úřady (resp. soudní exekutoři).

V případech, že jsou exekuční řízení proti těmto povinnému vedena u více soudních exekutorů nebo zahájí-li další oprávněný u téhož exekutora exekuční řízení proti těmto povinnému, exekuční soud tato řízení na návrh povinného spojí ke společnému řízení, jestliže:

- a. je oprávněným osoba, jež byla věřitelem povinného v době vzniku vymáhané pohledávky, nebo její právní nástupce, a řízení již nebyla spojena ze zákona, a současně
- b. je předmětem jednotlivých spojovaných řízení vymožení peněžitého plnění nepřevyšujícího částku podle § 202 odst. 2 občanského soudního řádu (10.000,- Kč), a současně
- c. jsou proti povinnému vedena alespoň 2 exekuční řízení podle písmene a.

Návrhové spojování řízení se týká zejména tzv. bagatelních pohledávek. O návrhu povinného na spojení exekučních řízení rozhoduje exekuční soud, který tak činí (nyní již obligatorně) usnesením, proti němuž není odvolání přípustné (ust. § 202 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu ve spojení s ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu). V usnesení o spojení exekuční soud určí, který exekutor řízení povede. Novela v této souvislosti stanovuje, že soudnímu exekutorovi, který spojené řízení nepovede, bude náležet náhrada účelně vynaložených hotových výdajů, o níž exekuční soud rozhodne v usnesení o spoje-

ní. Zároveň novela připouští i možnost, že v zájmu hospodárnosti exekuční soud řízení nespojí, vyžaduje-li to stav těchto řízení nebo se tato řízení ke spojení zjevně nehodí.¹²

Nerada bych se v tomto příspěvku uchýlila k prosté jednostranné kritice novelizované právní úpravy, neboť mám za to, že ve vztahu k ní již mnoho kritiky bylo a zřejmě ještě bude vyřčeno. Po zkušenostech se spojováním exekučních řízení ve starém režimu, tj. dle ustanovení § 112 občanského soudního řádu, kdy některé exekuční soudy s odkazem na právo účastníků řízení na zákonného soudce, resp. zákonný soud, spojovaly pouze ta exekuční řízení, v nichž věc rozhodoval nejen tentýž soud, nýbrž i ad absurdum tentýž soudce, si však v této souvislosti dovedu představit situaci, kdy (nejen) ve sporných otázkách (nejen) soudní exekutoři nebudou chtít akceptovat spojování exekučních řízení napříč exekutorskými úřady právě s odkazem na případné porušení jednoho ze základních práv, totiž práva na zákonného soudce (zákonný soud). Nehledě dále na eventuální problémy související at' už s vyčíslováním náhrady účelně vynaložených hotových výdajů soudní exekutora, jemuž jsou spojovaná řízení „odebírána“, tak se samotným předáváním exekučních spisů a následnou orientací v nich. Myslím, že na tomto místě nebudu daleko od pravdy, když prohlásím, že exekuční řízení spojovaná napříč exekutorskými úřady se v mnoha směrech stanou strašákem soudních exekutorů pověřených provedením takových exekucí.

Ačkoliv tedy v jistém ohledu vítám existenci samostatné právní úpravy spojování (čistě) exekučních řízení, dovoluji si závěrem shrnout, že novou právní úpravu považuji za značně nedostatečnou. Zákonodárci se v novele omezili pouze na konstatování pro spojení relevantních podmínek, aniž by přitom vzali na zřetel konkrétní, nejen právní důsledky nové právní úpravy.

Seznam literatury:

- Nález Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. I. ÚS 2930/09.*
Nález Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. II. ÚS 2013/10.
Nález Ústavního soudu ze dne 16. 1. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1881/11.
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2009, sp. zn. 20 Cdo 1473/2008.
Stanovisko Nejvyššího soudu ČR přijaté dne 15. 2. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005.
Usnesení Okresního soudu v Písku ze dne 26. 9. 2012, č. j. 19 EXE 536/2011-64.
Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹¹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹² Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

VELKÁ NOVELA EXEKUČNÍHO ŘÁDU

Mgr. Vojtěch Mihalík Úvod

advokátní koncipient
AK Mgr. Petra Houžvičky

Dne 11. 10. 2012 vyhlásila redakční rada Komorních listů soutěž pro autory odborných prací. Za téma bylo zadavatelem vybráno zpracování poslední novely občanského soudního řádu a exekučního řádu. Předmětnou „velkou novelou“ se rozumí zák. č. 396/2012 Sb. ze dne 19. 10. 2012, který v zásadní části nabyl účinnosti počátkem roku 2013. Obsahem odborného článku se měl stát jakýkoliv nový institut upravující exekuční řízení či právní úprava podléhající novelizaci.

Sám sebe se neodvážuji nazvat „autorem odborných prací“. Možná právě proto však tvořím tuto práci. Zajímá mě, jak její (ne)kvalitu posoudí objektivní a odborně zdatní profesionálové. Primárním cílem mého zapojení se do soutěže je možnost se seznámit nenucenou a (pro mě) poměrně netradiční formou s velmi aktuální, dosti rozsáhlou a zároveň velmi zásadní změnou právního řádu, která je důležitou i pro výkon mé profese a činnost v rámci ní prováděné.

Ve své „odborné práci“ bych se rád obecně zaměřil na změny v zahajování výkonu rozhodnutí prováděného jak soudem, tak exekutorem. Dále mám v úmyslu blíže ji zpracovat, zhodnotit a vyjádřit se ke konkrétním institutům, které „velká novela“ do exekučního řádu, příp. občanského soudního řádu zapracovává, a které mi přišly přínosné, moderní či užitečné, příp. kontroverzní, ne zcela domyšlené a problematické. Jednoduše zajímavé. Za tyto považuji předražek, dražbu pohledávek a exekuci pozastavením řídičského oprávnění. V závěru práce bych vyzvedl několik drobných změn, které hodnotím velmi pozitivně a které mě výrazně zaujaly.

Doufám, že práce bude přínosná nejen pro jejího autora, ale rovněž pro případné čtenáře.

Změny v zahájení nuceného výkonu rozhodnutí

V článku zveřejněném na internetu jsem se zabýval riziky výkonu rozhodnutí prováděného soudem i exekutorem a dospěl jsem k závěru, že pro věřitele je jednoznačně výhodnější a zajímavější domoci se vymožení své pohledávky či plnění jiné povinnosti cestou soudního exekutora.¹ V tomto článku jsem dále

¹ Viz <http://www.epravo.cz/top/clanky/nuceny-vykon-rozhodnuti-prostrednictvim-soudu-ci-exekutora-82507.html>.

poukazoval na jistou dvojkolejnost nedobrovolného výkonu rozhodnutí a vzhledem k mému přesvědčení o výhodnosti využití služeb soudního exekutora jsem preferoval zjednodušení a zpřehlednění právní úpravy právě ve prospěch monopolizace výkonu rozhodnutí pouze soudními exekutory. Dnes již o stejném tak úplně přesvědčen nejsem. Je sice pravdou, že při zahájení vykonávacího řízení u soudu bylo třeba uhradit soudní poplatek (což je samo o sobě dosti odrazující), kteroužto povinnost exekuční řízení sebou neneslo a dá se očekávat, že osoby finančně zainteresované na výsledku řízení přeci jen projeví více snahy a osobního zaujetí pro danou věc, celkové uspokojení věřitele mohlo být zejména v případech objemnějších pohledávek větší právě v případě výkonu rozhodnutí prostřednictvím soudu. Osoby podílející se na soudním výkonu rozhodnutí jsou státními zaměstnanci, kteří odměnu za vykonanou práci dostanou bez ohledu na výši vymožené částky. Tato se tak již v průběhu soudního řízení krátí pouze minimálně, kdy dle § 337c občanského soudního řádu se jako první v pořadí uspokojí pohledávky nákladů vzniklých státu v tomto řízení.² Náklady státu budou však rozhodně nižší než ve stejném pořadí uspokojované pohledávky samotného soudního exekutora (viz § 87 odst. 1 exekučního řádu – náklady exekuce jsou odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při exekuci, náhrada za doručení písemností, a je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty)³. Výkon rozhodnutí prostřednictvím exekutora se tak i v tomto obraze nemusí jevit být zas tak výhodným.

Velká novela občanského soudního řádu „vyslyšela“ mé původní myšlenky a pravomoci soudů v nuceném výkonu rozhodnutí částečně omezila. Seznam uvedený v § 274 občanského soudního řádu zahrnuje úplný výčet exekučních titulů, na základě kterých je možno nucený výkon rozhodnutí zahájit. Tento je však nyní ve vztahu k soudnímu výkonu modifikován a omezen nově přidanými odstavci 2 a 3 § 251 téhož právního předpisu, dle kterého „soud nařizuje a provádí výkon rozhodnutí pouze o výchově nezletilých dětí, nejde-li o exekuční titul, který lze vykonat podle správního řádu nebo daňového řádu, je-li podán návrh na vyklizení bytu nebo místnosti se zajištěním bytové náhrady, o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným, orgánů Evropských společenství a jde-li o cizí rozhodnutí. Velká novela dále doplňuje, že bude-li k soudu podán návrh na výkon rozhodnutí v jiné věci než ve věci podle výše uvedené, soud návrh odmítne“.⁴ Uvedené však nemusí mít tak zásadní dopad a omezení, a to i vzhledem ke znění § 251 odst. 2 písm. b) OSŘ, kdy soud neod-

mítne návrh na výkon povinností stanovených v exekučním titulu, který by nemohl být proveden dle správního či daňového řádu. Před soudním výkonem rozhodnutí tak dostávají přednost správní a daňové předpisy. Soud tak odmítne návrh na výkon povinnosti vyplývající jak z výkazu nedoplateků sestavený z údajů evidence daní, vykonatelného rozhodnutí, kterým je stanoveno peněžité plnění, či z vykonatelného zajišťovacího příkazu⁵, tak z vykonatelného rozhodnutí, příp. smíru vydaného ve správním řízení.⁶ Mám však za to, že i v minulosti správní orgány a správce daně využíval zejména daňové a správní exekuce pro výkon rozhodnutí vydaných v rámci činnosti těchto orgánů, běžné agendy se uvedené omezení tedy nijak citelně nedotkne. Soudy jsou tímto ustanovením spíše chráněny před vymáháním nedobytných pohledávek, které by na ně správní a daňové orgány po proběhnutí neúspěšného vymáhání přenesly. Ve všech ostatních záležitostech zůstane činnost soudu takřka nezměněna a omezení pravomoci a příslušnosti soudů ve věcech výkonu rozhodnutí tak bude spíše minimální.

V rámci zahájení soudního výkonu rozhodnutí nedochází k žádné změně, v případě, že se však oprávněný rozhodne využít služeb exekutora, změny budou poměrně rozsáhlé. Před účinností „velké novely“ platilo schéma uvedené na následujících řádcích. § 28 exekučního řádu stanovil obecnou tezi, že „exekuci má provést ten exekutor, kterého v návrhu na provedení exekuce navrhne oprávněný, a který byl exekučním soudem pověřen provedením exekuce“.⁷ Exekuční řízení se tedy pochopitelně zahajovalo na návrh, který byl adresován přímo vybranému exekutorovi. Dnem doručení návrhu exekutorovi bylo exekuční řízení zahájeno. Exekutor však nemohl exekuci začít provádět předtím, než jej soud pověřil touto činností. O předmětné pověření požádal sám exekutor soud, a učinit tak musel do 15 dnů od doručení návrhu. Soud následně ve stejné lhůtě (pokud nebyly splněny podmínky pro zamítnutí návrhu) exekuci nařídil a pověřil exekutora jejím provedením. Odvoláním se bylo možno bránit proti uvedenému usnesení o nařízení exekuce.⁸

Ke změně způsobené „velkou novelou“ dochází již ve výše uvedeném obecném ustanovení o exekuci, kdy tuto „vede ten exekutor, kterého v exekučním návrhu označí oprávněný a který je zapsán v rejstříku zahájených exekucí“.⁹ Řízení je i po novele pochopitelně zahájeno dnem, kdy exekuční návrh došel exekutorovi, nově však dochází ke změně v omezení exekutora, kdy tento může začít zjišťovat a zajišťovat majetek povinného nejdříve poté, kdy soud vydal pověření, které však není soudním rozhodnutím a zároveň se nedoručuje účastníkům říze-

² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění do 31. 12. 2012.

⁸ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění do 31. 12. 2012.

⁹ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

ní.¹⁰ V současnosti tak není vydáváno rozhodnutí, kterým se nařizuje exekuce, ale oprávněný je o zahájení exekuce pouze vyrozuměn. Účinky nařízení výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu má nyní exekuční příkaz. Povinnému exekutor posléze zasílá předmětné vyrozumění (ne později než první exekuční příkaz), dále samotný exekuční návrh, exekuční titul a výzvu ke splnění vymáhané povinnosti (v této je výčíslen vymáhaný nárok a záloha na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného).¹¹ Výše uvedená změna má dle mého názoru největší pozitivní dopad v tom směru, že odstraňuje schizofrenní nabídku prostředků obrany v případě, že dotčené osoby se zahájením exekučního řízení a provedením exekuce nesouhlasí. Tyto tak nemusí tápat nad tím, zda se proti jednotlivým rozhodnutím (zejm. usnesení o nařízení exekuce) bránit odvoláním či navrhopat zastavení řízení, byla totiž zavedena jednoznačná preference zastavení řízení, což tak nadále může být učiněno jak na návrh, tak z moci úřední exekutorem nebo soudem. Rovněž se domnívám, že těmito změnami může být dosaženo pružnějšího a rychlejšího průběhu exekučního řízení.

Jak jsem zmínil již výše v úvodu, na dalších řádcích mám v úmyslu krátce popsat nově zavedené instituty, které považuji za zajímavé.

Prodej pohledávky v dražbě

Jedním z nově zavedených institutů, který mě zaujal, je možnost prodat pohledávku v dražbě. Byť nepůsobím přímo v exekutorské profesi, a nemám tedy dostatek informací o jednotlivých způsobech provedení exekuce, mám za to, že exekuce příkázáním peněžitých pohledávek je oproti příkázání pohledávek z účtu u peněžního ústavu velmi málo využívanou formou provedení exekuce. Uvedené může mít však negativní vliv na celkový výsledek exekuce, neboť dle mého názoru např. při sepisování movitých věcí v místě podnikání dlužníka může pozorný exekutor narazit na celou řadu právních titulů obsahujících pohledávky povinného za třetími osobami, které by k uspokojení pohledávky oprávněného mohly sloužit. Do příslušné části občanského soudního řádu byl nově zařazen § 314b, který upravuje, jak již napovídá název této kapitoly, prodej pohledávky v dražbě. Oproti obvyklému způsobu provedení exekuce naložením s pohledávkou povinného je možno nařídit právě prodej pohledávky v dražbě. „Zaplatí-li vydražitel nejvyšší podání řádně a včas, přejdou na vydražitele veške-

rá práva a povinnosti k pohledávce doposud svědčící povinnému, a to s právními účinky k okamžiku udělení příklepu.“¹² Při dražbě pohledávky se postupuje obdobně jako u dražby movitých věcí (nejnižší podání činí jednu třetinu rozhodné ceny apod.).

Oprávněnému nadále prospívá možnost domoci se plnění tak, že dlužník povinného sám vyplatí oprávněnému svůj závazek (pohledávku povinného), a to v rozsahu, pro který byl výkon rozhodnutí nařízen. Neučiní-li tak dlužník povinného dobrovolně, může sám oprávněný proti této osobě podat návrh na výkon rozhodnutí, ale pouze za situace, kdy by tak mohl učinit sám povinný (musel by tedy existovat exekuční titul). Oprávněnému dále prospívá aktivní legitimace k podání návrhu na zahájení nalézacího řízení.¹³ Domnívám se, že pohledávky povinného za jeho dlužníky budou jen v minimu případů nadány silou a možností zahájit exekuční řízení, a mám tak za to, že pro samotného oprávněného není příliš povzbudivá ta představa, že po ukončení jednoho soudního řízení musí zahájit nové a opětovně získat exekuční titul proti další osobě, tentokrát po dlužníkovi povinného. Nově nabízená možnost vydražit pohledávku však může být atraktivní a výhodná pro celou řadu subjektů (např. obchodních partnerů vzájemně spojených jednotlivými závazkovými právními vztahy), které za výhodnou cenu mohou získat pohledávky, které pak samy uplatní, použijí jako zástavu, dále převedou či započtou, a oprávněnému tak alespoň částečně bude uspokojena jeho pohledávka.

Předražek

V části občanského soudního řádu týkající se provedení exekuce formou prodeje nemovitostí se objevil zcela nový institut nazvaný „předražek“. Smyslem tohoto ustanovení je zajistit oprávněnému co možná nejvyšší uspokojení jeho pohledávky. Kdokoliv (kromě pochopitelných výjimek) může soudu do 15 dnů ode dne zveřejnění usnesení o příklepu písemně navrhnout, že vydraženou nemovitost chce nabýt alespoň za částku o čtvrtinu vyšší, než bylo nejvyšší podání. Ve stejné lhůtě musí být předražek uhrazen na účet soudu. Pokud k tomu dojde, je vydražitel soudem vyzván, aby oznámil, zda nejvyšší předražek dorovná. Soud posléze vydá usnesení o předražku, kterým je zrušeno původní rozhodnutí o příklepu, rozhodne o předražiteli a výši ceny, kterou je třeba uhradit.¹⁴ Domnívám se, že se jedná o poměrně zajímavé novum, které opět může přispět k výraznějšímu uspokojení pohledávky oprávněného. Jak čas-

¹⁰ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

to bude tento institut využíván, však ukáže až sama praxe, neboť osoba, která skutečně má zájem o určitou nemovitost, se velmi pravděpodobně zúčastní již samotné dražby, v rámci které bude chtít nemovitost získat. Pokud tato osoba neučiní nejvyšší podání, těžko si představit, že v průběhu následujících 15 dnů se rozhodne připlatit čtvrtinu ceny dosažené vydražením. Samotná právní úprava mi v tomto případě připadne neúplná, neboť výslovně neřeší doplatek ceny dosažené vydražením osobou, která uhradila předdražek (zejm. není stanovena lhůta, v rámci které je tak třeba učinit), a rovněž neupravuje vrácení ceny dosažené vydražením původnímu vydražiteli.

Pozastavení řídičského oprávnění

Pozastavení řídičského oprávnění je mediálně a společensky pravděpodobně nejdiskutovanější změnou zanesenou do procesu výkonu rozhodnutí „velkou novelou“. Uvedený způsob provedení exekuce je pochopitelně zařazen ke způsobům, kterými se uspokojují práva na peněžitá plnění, přičemž se tomuto způsobu dostává jisté exkluzivity, neboť tento druh exekuce může být proveden pouze za situace, kdy je vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě. Exekuční příkaz je exekutorem zrušen až v okamžiku, kdy povinný doloží, že k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, nezbytně potřebuje své řídičské oprávnění, či pokud uhradí nedoplatek výživného na nezletilé dítě.¹⁵ Předmětné ustanovení vyvolalo řadu negativních reakcí,¹⁶ ke které se ostatně připojil i Václav Klaus, kdy využil svého práva a původní novelu (v tomto případě se jednalo o novelu trestního zákoníku, která však dopadá na řešení téže situace) vetoval s odůvodněním, že „nerozumí tomu, jakou souvislost má řízení motorových vozidel s neplacením alimentů, přičemž se naopak domnívá, že znemožnění používání motorových vozidel mohou být ztíženy výdělečné možnosti a tedy i schopnost platit výživné. Toto ustanovení považuje za nesmyslné, kontra-produktivní a diktované pouze podprahovými emocemi“.¹⁷

Ztotožňuji se s názorem pana prezidenta republiky v tom, že zamezení možnosti řídit motorové vozidlo nemá de facto žádnou souvislost s (ne)hrazením výživného na nezletilé děti. Přesto novelizovanou úpravu považuji za pozitivní a užitečnou. Při určování výživného je možno se často setkat s tím, že zejména osoby samostatně výdělečně činné daňovými priznáními prokazují tu skutečnost, že nedosahují takřka žádného příjmu. Způsob života, hodnota obydlí, příp. ošacení a další drobnos-

ti však navozují dojem, že výdělek takovéto osoby zcela jistě nebude takový, jak se na pohled do formálních a oficiálních dokumentů může zdát. Obdobné to bude u osob, které nejsou oficiálně zaměstnány, přesto provádějí takovou činnost, kterou za závislou práci lze považovat. Na druhé straně pak stojí osoba, již byly nezletilé děti svěřeny do péče a která musí poskytovat výživné za oba rodiče. Za takové situace se oprávněný velmi obtížně domůže splnění své pohledávky přímým peněžitým plněním. Byť se tak nová úprava může jevit jako vydírání a pohledávku na výživném nemůže přímo uspokojit, mám za to, že svým vlivem může dlužníka ke splnění povinnosti donutit, a je tedy pro oprávněného a vyživované osoby přínosná. Navíc je tu ten vedlejší fakt, že užívání hromadné dopravy je daleko levnější než používání motorového vozidla, následkem čehož by měl být povinný schopen lépe hradit svůj závazek.

Drobné změny exekučního řádu a občanského soudního řádu s pozitivním dopadem

V této kapitole bych rád pouze v odrážkách a stručně zmínil drobné změny exekučního řádu a občanského řádu, které považuji za velmi pozitivní. Jedná se zejména o:

- možnost uhradit cenu nemovitosti dosaženou vydražením prostřednictvím úvěru s tím, že soud zřídí zástavní právo k předmětné nemovitosti ve prospěch věřitele z této smlouvy (§ 336 odst. 2, § 336 odst. 3 písm. § 336l odst. 4 OSŘ)¹⁸, neboť tímto je účast na dražbě umožněna osobám, které nedisponují finančními prostředky k okamžité úhradě ceny dosažené vydražením, přičemž se dá očekávat, že zájemců o vydražení nemovitosti přibude, což sebou nese možnost vyššího uspokojení pohledávky oprávněného,
- nemožnost dohody dražitelů, kteří učinili stejné nejvyšší podání při dražbě movitých věcí i nemovitostí (§ 329 odst. 3 a § 336 odst. 1 OSŘ)¹⁹, neboť odstraněním této možnosti je zamezeno činnosti spekulantů, kteří o vydražení movité věci či nemovitosti neměli zájem a pouze uměle zvyšovali cenu a jejich návrh na dohodu spočíval fakticky v „úplatku“ za přenechání „vítězství“ v dražbě,
- postupné snižování nejnižšího podání při opakovaných dražbách nemovitostí – při druhém dražebním jednání se nejnižší podání stanoví ve výši 50 % výsledné ceny, ve třetím činí 40 % výsledné ceny, ve čtvrtém 30 % a v pátém 25 % výsledné ceny (§ 336m odst. 3 OSŘ)²⁰,

¹⁶ Viz např. http://www.profiridic.cz/2_aktuality/ak.htm.

¹⁷ Prezident vetoval novelu trestního zákoníku. Klaus.cz [online]. 17. 9. 2012 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: <http://www.klaus.cz/clanky/3186>.

¹⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

neboť se takto mohou stát zajímavými i zcela neatraktivní nemovitosti, které by za polovinu odhadní ceny nebylo možné vydražit, a je tak reálné alespoň částečné uspokojení pohledávek věřitelů,

- možnost soudu zjednat si do nemovitosti povinného vstup, je-li to nutné pro určení ceny nemovitosti, kdy dříve bylo pouze stanovena povinnost (tato zůstala) povinného, popř. i dalších osob, umožnit prohlídku nemovitosti (§ 336 odst. 3 OSŘ)²¹, neboť kompletní prohlídkou nemovitosti dojde k přesnějšímu určení její ceny, což je spravedlivé jak pro povinného, tak pro dražitele, a zvýšenou transparentností dražeb se zcela jistě rozšíří okruh dražitelů, a to i o ty, kteří by jinak nekupovali „zajíce v pytli“,
- zaslání exekučního titulu, exekučního návrhu a výzvy k dobrovolnému splnění povinnosti povinnému (§ 44 odst. 1 EŘ)²², neboť je třeba, aby povinný byl perfektně informován o exekučním řízení, což sebou může následně přinést brzké a dobrovolné uhrazení pohledávky, v důsledku se jednak sníží náklady povinného, jednak včasnost uspokojení pohledávky sebou pochopitelně přináší pozitiva i na straně oprávněného,
- povinnost exekutora vyplatit oprávněnému peněžité plnění zásadně do 30 dnů od doby, kdy peněžité plnění obdržel (§ 46 odst. 4 EŘ)²³, neboť doposud musel exekutor vyčkat právní moci usnesení o nařízení exekuce, což sebou neslo byrokratickou povinnost nechat rozhodnutí soudem označit doložkou právní moci, což výplatu vymoženého plnění zbytečně a značně prodlužuje,
- možnost plnit vymáhanou povinnost jak exekutorovi, tak oprávněnému (§ 46 odst. 4 EŘ)²⁴, neboť toto ustanovení může zajistit rychlou úhradu pohledávky přímo k rukám oprávněného, což jednoznačně zkracuje dobu pro uspokojení práva oprávněného a zároveň chrání povinného, který zejména při menší znalosti právních předpisů za účinnosti dříve účinné právní úpravy hrdil přímo oprávněnému, přičemž se domníval, že již nenese negativní důsledky zahájeného exekučního řízení, což se v konečném důsledku neukázalo být pravdou.

v zásadě pozitivním duchu, ale zároveň kladně hodnotím drobné, takřka neznamenné úpravy, které však mohou mít zejména ve vztahu k pohodlnému, rychlému a účinnému vytvoření přiznaných práv oprávněného za současné ochrany zájmů povinného velký význam. Věřím, že zákonodárce bude do budoucna dalšími změnami exekuční řádu a občanského soudního řádu směřovat zejména k dalšímu zrychlování a zefektivnění exekučního řízení, zvyšování pravomocí exekutorů v rámci ochrany zájmů oprávněného při současném šetření práv povinného za důrazného trvání na přiměřenosti postupu osob výkon rozhodnutí provádějících. Rovněž doufám, že věřitel bude mít nadále možnost vybrat si mezi výkonem rozhodnutí prostřednictvím soudu či exekutora a zároveň, že v případě exekutorů nebude omezeno konkurenční prostředí a věřiteli nadále zůstane právo zvolit si svého exekutora bez ohledu na jeho místní příslušnost.

Seznam literatury:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Prezident vetoval novelu trestního zákoníku. Klaus.cz [online]. 17. 9. 2012 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: ht

Závěr

Velkou novelou předpisů upravujících nucený výkon rozhodnutí došlo k poměrně výrazné změně zejména ve vztahu k řízení vedenému soudním exekutorem. Nejenže došlo k začlenění zcela nových institutů a k rozsáhlé změně těch stávajících

²¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

²² Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

²³ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

²⁴ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů

SVĚTOVÝ KODEX EXEKUTORA

JUDr. Juraj Podkonický, Ph.D. Úvod

soudní exekutor
Exekutorského úřadu Praha 5,
člen Výboru Mezinárodní unie soudních
exekutorů (UIHJ)

V Komorních listech se zahraničnímu prvku majícímu vliv na exekutorskou profesi v České republice věnujeme pravidelně. V aktuálním vydání vám umožníme seznámit se s návrhem Světového kodexu exekutora.

Mgr. Eva Matušincová

exekutorská koncipientka
Exekutorského úřadu Praha 5
JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D.

Návrh Světového kodexu exekutora byl prezentován na 21. Mezinárodním kongresu UIHJ konaném na jaře loňského roku v Kapském městě v Jihoafrické republice, a to profesorkou práva na Univerzitě v Nice a současně předsedkyní Vědecké Rady Mezinárodní unie soudních exekutorů (UIHJ) paní Natalií Fricero, z jejíž přednášky vychází i tento článek. Zmíněný kodex je podobně jako jiné kodexy dokumentem doporučujícím, či možná ještě lépe řečeno shrnujícím. Světový kodex exekutora by měl být přijat orgány UIHJ v letošním roce tak, aby jeho aplikace mohla být zařazena do praxe jednotlivých členských států UIHJ (kterých je v současnosti 75) již v roce 2014 či 2015.

Mgr. Lukáš Jirsa

exekutorský koncipient
Exekutorského úřadu Praha 5
JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D.

Ve Světovém kodexu exekutora jsou vymezeny ty nejzákladnější principy, teze a pravidla vztahující se k vykonávacímu řízení. Jedná se například o právo na domožení se soudně přiznaného práva autoritativně v rámci vykonávacího řízení, o otázku vymezení exekučních titulů, o otázku nákladů v rámci vykonávacího řízení či o otázku délky vykonávacího řízení. Obdobně jako u projektu STOBRA lze i zde říci, že Světový kodex exekutora má sloužit v první řadě jako podklad pro harmonizaci postupů v rámci vykonávacího řízení a jako jeden z materiálů, s nímž by měli zákonodárci pracovat při novelizacích předpisů týkajících se vykonávacích řízení.

V podstatě je možné říci, že Světový kodex exekutora vychází z právních názorů prezentovaných orgány Rady Evropy, zejména z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) a z doporučení Evropské komise pro efektivitu justice (CEPEJ). Cílem tohoto článku tedy bude přiblížení základních zásad pre-

zentovaných ve Světovém kodexu exekutora z pohledu právních názorů prezentovaných orgány Rady Evropy, když občas, spíše pro zajímavost, zabrousíme i do vnitrostátní úpravy některých členských států UIHJ.

Právo na vymáhání pohledávek

Mezi základní práva zmíněná ve Světovém kodexu exekutora patří v první řadě právo věřitele vynutit si od dlužníka dodržování jeho závazků za podmínek stanovených zákonem. Věřitel disponující exekučním titulem může za zákonem stanovených podmínek podat návrh na výkon rozhodnutí a v rámci výkonu rozhodnutí na základě zákonem stanovených podmínek může být věřitel uspokojen zpeněžením majetku dlužníka. Tato zásada, která se nám může zdát samozřejmou, je zakotvena v článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Výklad zmíněného ustanovení ve vztahu k výkonu rozhodnutí formuloval Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí ze dne 19. 3. 1997 ve věci Hornsby proti Řecku.¹ Soud v tomto rozhodnutí dospěl k závěru, že právo na efektivní výkon rozhodnutí v přiměřené době je integrální součástí práva na spravedlivý proces vyplývající z článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Dle Evropského soudu pro lidská práva z článku vyplývá nutnost dodržování práva na spravedlivý proces, které musí být chápáno i jako právo stran úspěšných v nalézacích řízeních na vymožení peněžitých a nepeněžitých plnění přiznaných stranám v rámci nalézacích řízení. Absence efektivního výkonu rozhodnutí by totiž dle názoru Evropského soudu pro lidská práva vedla k situaci, která by byla v rozporu se zásadou panství práva, kterou se členské státy Rady Evropy zavázaly dodržovat. Dle soudců si lze článek 6 odst. 1 Úmluvy vykládat i tak, že v případě, kdy by bylo konečné rozhodnutí v nalézacím řízení dále nevyvratitelné, byly by nalézací rozsudky nikoliv aktem autoritativním, ale pouze aktem doporučujícím. Soud dále konstatuje, že vykonávací řízení nemůže být chápáno jako autonomní část soudního řízení. Soud v rozhodnutí zdůrazňuje, že článek 6 odst. 1 Úmluvy musí být chápán tak, že veškeré části civilního řízení zaměřené na spory o právech a povinnostech byly provedeny v přiměřené době.

Na tomto místě lze pro zajímavost uvést i příklady z jednotlivých členských států UIHJ, přičemž vycházíme z Velkého dotazníku UIHJ, do kterého se zapojily všechny členské státy UIHJ a jehož výsledky byly prezentovány 25. listopadu 2011 na sněmu konaném v Paříži.

Francouzský občanský soudní řád výslovně přiznává jakémukoliv věřiteli za zákonem předvídaných podmínek právo na vynucení plnění od dlužníka.

V právních předpisech některých ze států bývalého Sovětského svazu (např. Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Kazachstán) bývá výslovně zdůrazňováno právo k výkonu rozhodnutí za podmínek práva na spravedlivý proces, zejména v přiměřené době.

V některých členských státech EURODANUBE – eurodanubijské skupině států střední a východní Evropy (např. v Rumunsku, Maďarsku nebo v Moldávii) není právo na vynucení plnění od dlužníka výslovně zmíněno, i když z jiných zákonných ustanovení existence zmíněného práva vyplývá. Jde například o zákonné formulace, které udělují soudnímu exekutorovi aktivní roli při výkonu práva. Exekutor je zde dle zákona povinen provést výkon rozhodnutí rychle a účelně za použití efektivních prostředků. I zde však musí soudní exekutor konat v souladu se zákonem a ctít práva účastníků exekučního řízení i dalších zúčastněných osob.

Pravým opakem je Portugalsko, které zmiňuje v článku 20 portugalské ústavy právo na spravedlivý proces a právo na efektivní obranu svých práv, když v tomto článku je zahrnuto věřitelovo právo na výkon rozhodnutí jakožto jedno ze základních práv

Vymezení exekučních titulů

Exekučním titulem je dle Světového kodexu exekutora každé vykonatelné rozhodnutí soudu, vykonatelné rozhodnutí rozhodčího soudu či jakékoliv jiné rozhodnutí, kterému právo přiznává vykonatelnost.

¹ ECHR, 19 March 1997, n° 25701/94, Hornsby vs. Greece : D. 1998, 74, note Fricero ; RTD civ. 1998, 993, obs. Marguénaud; N. Fricero, Le droit européen à l'exécution des jugements, Dr et Procédures 2001, p. 6.

Otázkou vymezení exekuční titulů se v rámci Rady Evropy zabývala Evropská komise pro efektivitu justice (CEPEJ). Ta na svém čtrnáctém zasedání v prosinci 2009, přijala Pokyny (*The guidelines for better implementation of the existing recommendation of the Council of Europe*), jejichž úkolem je snaha o lepší implementaci již existujících doporučení Rady Evropy. Pokyny, jejichž další revize se připravuje na rok 2013, uvádí, že národní legislativy by měly obsahovat jasné definice toho, co je vykonatelným rozhodnutím a jaké jsou podmínky vykonatelnosti. Rozhodnutí by měla být formulována jasně a srozumitelně, aby se zabránilo jejich chybným interpretacím.

V rámci Evropské unie a jiných mezinárodních institucí není otázka vymezení a obsahu exekučního titulu dále řešena. Samostatné úpravy v různých podobách pak můžeme nalézt v právních řádech jednotlivých států. Již v rámci evropských států se setkáváme s různými způsoby úpravy exekučních titulů. Například maďarské a rumunské procesní normy upravují tuto problematiku tak, že „výkon rozhodnutí bude proveden na základě rozhodnutí soudu nebo jiného dokumentu, který je vykonatelný“. Právní úprava tedy neobsahuje ani taxativní, ani demonstrativní výčet rozhodnutí, která jsou způsobilá být exekučním titulem. Každé rozhodnutí soudu může být podkladem pro výkon za podmínek, že je vykonatelné. Totéž platí také pro cizozemská rozhodnutí a rozhodčí nálezy.

Portugalsko v této otázce používá demonstrativního výčtu exekučních titulů, kdy titulem pro výkon rozhodnutí může být soudní rozhodnutí, rozhodčí nález, notářský zápis a další vykonatelná rozhodnutí. Svou úpravou se tak velmi podobá české úpravě, jak ji známe z ustanovení § 40 odst. 1 exekučního řádu.

Podobně je upraven exekuční titul také v zemích východní Evropy, například v Rusku, Bělorusku, Moldávii či na Ukrajině. Podle statistik z těchto zemí 70 % titulů pochází z oblasti veřejného práva. Jde zejména o rozhodnutí v daňových, přestupkových a jiných správních řízeních.

Francie a Kazachstán jsou představitelem taxativní úpravy exekučních titulů, kdy francouzský a kazašský soudní řád vy-

čerpávajícím způsobem vyjmenovává všechny konkrétní exekuční tituly.

Náhrada nákladů výkonu rozhodnutí

Dle Světového kodexu exekutora nese náklady výkonu rozhodnutí dlužník, jestliže soud nerozhodne, že věřitel zneužil svého práva vymáhat pohledávku. Náklady smírného předexekučního vymáhání dluhu potom nese věřitel, jestliže soud nerozhodne, že celé či částečné náklady nese dlužník, který jednal ve zlé víře.

Náhrada nákladů výkonu rozhodnutí je pro Radu Evropy, respektive pro Evropskou komisi pro efektivitu justice (CEPEJ) stěžejní otázkou. Touto problematikou se CEPEJ podrobně zabývala na zmiňovaném kongresu v Kapském Městě. Jednalo se zejména o oblast kontroly nákladů výkonu rozhodnutí, jejich transparentnost, srozumitelnost a o podmínky pro určování nákladů v rámci mezistátního výkonu rozhodnutí.

CEPEJ doporučilo členským státům přijmout právní úpravu nákladů výkonu rozhodnutí v podobě, která jasně a stručně určuje jejich výši. Věřitel by měl mít garantováno, že pokud ponese náklady výkonu rozhodnutí, budou tyto náklady jednoznačně určeny právním předpisem a může se tedy s nimi seznámit před samotným zahájením výkonu rozhodnutí. Bylo také doporučeno nastavit v rámci právní úpravy takové mechanismy, které by věřitele v určitých případech zprošťovaly povinnosti náklady uhradit či mu umožnily uhradit náklady výkonu rozhodnutí formou splátek.

Členské státy by měly garantovat efektivní výkon rozhodnutí bez ohledu na výši dluhu. S tím souvisí také vhodně zvolený způsob provádění výkonu rozhodnutí a informování věřitele o stavu a průběhu řízení, i s ohledem na vznikající náklady zvoleného výkonu rozhodnutí. CEPEJ se nekompromisně vyjádřila ke zbytečnému či úmyslnému zvyšování nákladů výkonu. Takové náklady by měl nést sám soud či soudní exekutor, případně osoba, která takové navýšení svým jednáním zapříčinila.

² K tomu např. ECHR, 9 June 2009, n° 28142/04, Bendayan Azcantot and Benalal Bendayan vs. Spain, § 71; ECHR, 17 March 2005, n° 38305/02 Gorokhov and Roussaïev vs. Russia, nebo ECHR, n° 28142/04, Bendayan Azcantot and Benalal Bendayan vs. Spain, prec., § 74).

Vzhledem ke zvyšujícímu se pohybu osob a služeb v Evropě se také zvyšuje poptávka po mezistátních výkonech rozhodnutí. CEPEJ v této otázce vyzdvihuje především transparentnost nákladů výkonu rozhodnutí přesahující národní rámec. Státy by měly vytvořit veřejně přístupnou databázi nákladů výkonu rozhodnutí, aby byl zajištěn přístup k těmto údajům i osobám z jiných států.

Vymáhání bez zbytečných průtahů

Mezi další z požadavků kladených Světovým kodexem exekutora na své členy je požadavek na rychlý a efektivní výkon rozhodnutí. Otázkou přiměřenosti délky řízení se již podrobně zabývaly orgány Rady Evropy, jejichž výsledkem je rozsáhlá judikatura Evropského soudu pro lidská práva a některá doporučení Rady Evropy.

Evropský soud pro lidská práva (ESLP) eviduje například značné množství judikatury, kdy vytýká členským státům nedůvodné průtahy při vymáhání. ESLP členským státům vyčítá nejen nevymáhání, ale rovněž i pozdní vynucení soudního rozhodnutí. Kritéria pro posouzení průtahů ve vykonávacích řízeních, která aplikuje ESLP, jsou shodná s kritérii, která se používají pro posouzení průtahů v nalézacích řízeních. Mezi ně patří především složitost řízení, chování žalobce i rozhodujících orgánů, důsledky řízení/řešení sporů pro strany.

ESLP opakovaně potvrdil, že shora uvedená kritéria jsou uplatnitelná i pro případ vynucení (konečného) rozhodnutí. ESLP v této souvislosti zdůraznil, že exekutor je povinen při vymáhání postupovat svědomitě a „přísně“, ale zároveň zdůraznil, že stát nemůže trestat dlužníka za to, že využil veškeré zákonem předvídané prostředky k ochraně svých zájmů.²

Rada Evropy ve svých doporučeních apeluje na to, aby členské státy umožnily efektivní komunikaci mezi soudy, exekutory, účastníky řízení a zúčastněnými osobami, aby právní úprava neposkytovala prostor pro zbytečné prodlužování výkonu rozhodnutí, aby opravné prostředky v rámci výkonu rozhodnu-

tí sloužily výhradně k ochraně práv účastníků řízení, nikoliv k účelovému prodlužování délky řízení, či aby byl v první řadě kladen důraz na konsensuální dohodu mezi účastníky řízení.

Rada Evropy rovněž přišla s myšlenkou, že by členské státy měly uvažovat o zavedení databáze, která by uživatelům umožnila vypočítat předpokládanou dobu trvání jednotlivých metod vymáhání. Databáze by měla umět spočítat průměrnou dobu trvání každého způsobu vymáhání, jež v dané legislativě přichází v úvahu. Databáze by měla vzniknout za součinnosti osob pověřených vymáháním pohledávek a měla by být přístupná široké veřejnosti s cílem umožnit i osobám v jiných členských státech přístup do této databáze.

Závěr

V rámci rubriky Ze zahraničí jste se po předchozích dvou článcích měli možnost seznámit s významným dokumentem, který v příštích letech zásadním způsobem ovlivní oblast vymahatelnosti práva – Světovým kodexem exekutora a vlivem orgánů Rady Evropy na utváření tohoto dokumentu. V textu jsme mimo jiné zmínili Evropskou komisi pro efektivitu justice (CEPEJ), která má nesporný vliv na právní úpravu vykonávacích řízení v členských zemích Rady Evropy a jejíž dokument z roku 2009 – Pokyny k lepší implementaci již existujících doporučení Rady Evropy ve vztahu k výkonu rozhodnutí (*The guidelines for better implementation of the existing recommendation of the Council of Europe*) – dozná již v letošním roce další revizi. I s ohledem na tento očekávaný akt může dojít k mírnému zpoždění s přijetím Světového kodexu exekutora, který bude reflektovat přijaté změny v dokumentu Rady Evropy.

A právě s ohledem na význam Evropské komise pro efektivitu justice (CEPEJ) pro oblast vykonávacího řízení a exekucí bude její činnost tématem rubriky Ze zahraničí v jednom z příštích vydání Komorních listů.

Z JUDIKATURY NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

rubriku připravila
Mgr. Vladimíra Medková
exekutorská kandidátka
Exekutorského úřadu Liberec JUDr. Soni Karasové

Návrh na určení lhůty k úkonu jako řízení sui generis

usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 11 Tul 1/2012, ze dne 22. 10. 2012
§ 174a z. o soudech a soudcích, z. č. 6/2002 Sb.

Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu, upravené v ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích, představuje promítnutí zásad spravedlivého procesu z hlediska naplnění práva účastníka nebo jiné strany řízení na projednání jeho věci bez zbytečných průtahů. Jde o řízení sui generis, jehož smysl (účel) spočívá v tom, že příslušný soud nařídí na návrh účastníka (toho, kdo je stranou řízení) soudu, vůči němuž návrh směřuje (procesnímu soudu), aby ve stanovené lhůtě provedl procesní úkon, u něhož dochází v řízení k průtahům, a že tímto způsobem bude zabráněno dalším průtahům, k nimž by mohlo ve vztahu k tomuto procesnímu úkonu za řízení dojít. Daný institut (tj. řízení o návrhu na určení lhůty) rozhodně nelze chápat jako další mimořádný opravný prostředek určený k přezkoumání pravomocných rozhodnutí soudů.

Nepřiměřená délka řízení a nemajetnost povinného

rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 4051/2011, ze dne 31. 10. 2012
§ 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1455/2009, ve vztahu k soudnímu výkonu rozhodnutí uvedl, že stát je povinen poskytnout oprávněnému takový mechanismus či systém, který mu umožní získat od povinného zaplacení soudem přiznané částky, nemůže však být odpovědný za nevymožení platby pohledávky z důvodu platební neschopnosti povinného – soukromé osoby

Při posuzování délky vykonávacího (exekučního) řízení z pohledu vzniklé nemajetkové újmy je třeba zkoumat, do jakého okamžiku šlo o účelné vedení řízení směřující k reálnému vymožení práva oprávněného, a od kdy již další průběh řízení ztrácí svůj význam, neboť vymožení pohledávky oprávněného se stává vzhledem k okolnostem případu nereálné či neúčelné. Řízení o výkon rozhodnutí či exekuční řízení je specifické tím, že nesměřuje k vyřešení sporu mezi stranami, ale k uspokojení oprávněného v případě, že povinný nesplnil svoji povinnost

uloženou mu vykonávaným rozhodnutím nebo jiným titulem dobrovolně. K ukončení řízení o výkon rozhodnutí či exekučního řízení dochází obecně buď nuceným vymožením uložené povinnosti (zaplacení vymáhané pohledávky v případě peněžitého plnění) nebo zastavením výkonu rozhodnutí podle § 268 o. s. ř. či případně podle § 55 exekučního řádu.

Odlišností exekučního řízení vedeného podle exekučního řádu od provádění výkonu rozhodnutí soudem je, že exekuční řízení může probíhat tak dlouho, dokud je naplňován jeho účel, neboli dokud existuje reálná šance, že pohledávka oprávněného bude alespoň zčásti či úplně vymožena. Zjišťování majetku dlužníka a volba způsobu provedení exekuce je svěřena do rukou soudního exekutora. Oprávněný naopak svou dispozicí neurčuje způsob vymožení uložené povinnosti jako v řízení o výkon rozhodnutí, kde je povinen při vymáhání peněžitých částek navrhnout konkrétní způsob provedení výkonu rozhodnutí, kterým je soud vázán. Exekutor sám posuzuje, jakým způsobem bude exekuce provedena a vydává a ruší exekuční příkazy, volí vhodný způsob exekuce, vše v zájmu dosažení splnění závazků povinného (viz § 47 odst. 1 exekučního řádu), přičemž účinky vydaných exekučních příkazů zanikají provedením exekuce či zastavením exekuce (§ 47 odst. 5 a § 55 exekučního řádu), tak je nutno mít za to, že pověření exekutora k jeho činnosti a konkrétní exekuční řízení takto založené trvá do provedení exekuce nebo do jejího zastavení. V případě soudním exekutorem objektivně zjištěné nemajetnosti povinného bude zpravidla přicházet v úvahu zastavení exekuce pro nemajetnost dlužníka, buď rozhodnutím exekutora podle § 55 odst. 2 exekučního řádu, nebo rozhodnutím soudu podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Z pohledu právní jistoty účastníků, jejíž dotčení zakládá nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení, **není vhodné, aby – na rozdíl od výkonu rozhodnutí soudem - exekuční řízení, které vydáním exekučního příkazu nenaplnilo svůj účel, a ve kterém nelze ani v budoucnu očekávat možné vymožení alespoň části pohledávky oprávněného, bylo formálně neuzavřené a trvalo delší dobu bez zjevné činnosti exekutora. Je na něm, aby stav nedobytnosti pohledávky promítl do svého oprávnění exekuci zastavit, nebo aby podal podnět soudu k zastavení exekuce, jsou-li pro to splněny zákonné podmínky, a tím dal stav nemožnosti dobytí pohledávky pro účastníky řízení na vědomí.**

Přiměřené zadostiučinění v řízeních pro peněžité plnění

rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 3412/2011, ze dne 9. 10. 2012
§ 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb.

Zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení se poskytuje za nejistotu spojenou s právním postavením poškozeného, která je tím větší, čím větší je pro něho význam předmětu řízení. Při posuzování významu předmětu řízení pro poškozeného nelze odhlédnout od příslušenství plnění, které je předmětem řízení a jeho případně narůstající výše v průběhu řízení.

Má-li poskytované odškodnění kompenzovat stav nejistoty, ve které byl poškozený nepřiměřeně dlouhým řízením udržován a újmě spojené s touto nejistotou má odpovídat forma a případná výše odškodnění, musí výše zadostiučinění především odpovídat významu předmětu řízení pro poškozeného, je-li však předmětem řízení peněžité plnění, není obecně důvodné, aby ji zadostiučinění přiznané v penězích svou výší přesahovalo.

Povaha vylučovací žaloby

rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 663/2012, ze dne 26. 9. 2012
§ 19 z. o konkursu a vyrovnání, z. č. 328/1991 Sb., § 267 o.s.ř.

Vylučovací žaloba podle ustanovení § 19 ZKV je svou povahou žalobou určovací. Povahu určovací žaloby neztrácí vylučovací žaloba ani tehdy, týká-li se vylučovací nárok (výjimečně) peněz. Rozsudek, jímž soud takové žalobě vyhověl, se nevykonává (výkon rozhodnutí ani exekuci podle něj nelze nařídit). Vyhovující výrok rozsudku, na jehož základě má dojít k vyloučení peněžitého plnění z konkursní podstaty úpadce, proto nelze formulovat jako povinnost k zaplacení peněžitého plnění.

Pojem exekuce v z. č. 119/2001 Sb.

usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 3121/2011, ze dne 17. 7. 2012 § 130 odst. 3 ex. řádu

Podle § 130 odst. 3 exekučního řádu, ve znění účinném od 1. 11. 2009, jsou-li exekucemi prováděnými podle tohoto zákona i výkonem rozhodnutí prováděným podle občanského soudního řádu postiženy tytéž věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, postupuje se podle zákona, kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí (zákon č. 119/2001 Sb.).

Zákonem č. 286/2009 Sb. byl s účinností od 1. 11. 2009 změněn mimo jiné i zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, v jeho § 2 písmeno a) včetně poznámek pod čarou č. 1 až 3, jenž zněl: „Pro účely tohoto zákona se rozumí exekucí výkon rozhodnutí nařizovaný soudem a prováděný soudem nebo soudním exekutorem podle zvláštních právních předpisů1), daňová exekuce nařizovaná a prováděná správcem daně podle zvláštního právního předpisu2), a výkon rozhodnutí nařizovaný a prováděný orgánem veřejné správy podle zvláštního právního předpisu“, tak, že zní: „Pro účely tohoto zákona se rozumí exekucí výkon rozhodnutí nařizovaný a prováděný soudem podle zvláštního právního předpisu1), exekuce nařizovaná soudem a prováděná soudním exekutorem podle zvláštního právního předpisu1a), daňová exekuce nařizovaná a prováděná správcem daně podle zvláštního právního předpisu2) a exekuce nařizovaná a prováděná správním orgánem podle zvláštního právního předpisu.

Z pojmu „exekucemi“ obsaženého v ustanovení § 130 odst. 3 exekučního řádu, ve znění účinném od 1. 11. 2009, lze jazykovým výkladem dovodit, že zákon č. 119/2001 Sb., ve znění zákona č. 286/2009 Sb., je - mimo případů uvedených v R 2/2006 - třeba aplikovat nejen při souběhu výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti podle občanského soudního řádu s exekucí prodejem nemovitosti podle exekučního řádu, ale také v situaci, jsou-li tytéž nemovitosti postiženy dvěma či více exekucemi podle exekučního řádu

Náhrady škody a smlouva o běžném účtu

rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 4227/2009, ze 31. 7. 2012
§ 382 obch. zák. ve spojení s § 415 obč. zák.

Umožnila-li banka realizovat výběry z bankomatu nad rámec zůstatku peněžních prostředků na účtu, a to navzdory povaze účtu, který byl sjednán jako kreditní, zcela zjevně porušila povinnosti stanovené právními předpisy vydanými za účelem předcházení vzniku škody nebo omezení jejího rozsahu.

Vlastnictví bytové jednotky

rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 4195/2010, ze dne 15. 8. 2012
§ 21 odst. 2 z. č. 72/1994 Sb.

S vlastnictvím jednotky jsou spojena práva k pozemku. Je-li vlastník budovy i vlastníkem pozemku, převede na vlastníka jednotky s převodem jednotky i spoluvlastnický podíl na pozemku odpovídající velikosti spoluvlastnického podílu na společných částech domu, to platí i pro původního vlastníka budovy a podílového spoluvlastníka pozemku.

Nejsou-li spoluvlastníky pozemku všichni vlastníci jednotek v domě nebo nejsou-li spoluvlastníky v poměru, v jakém jsou spoluvlastníky společných částí domu, provedou vlastníci jednotek mezi sebou převod podílů tak, aby spoluvlastnictví k pozemku odpovídalo spoluvlastnictví společných částí domu.

Vlastníci jednotek, kteří nejsou současně spoluvlastníky pozemku v poměru, v jakém jsou spoluvlastníky společných částí domu, jsou povinni mezi sebou provést takové vzájemné převody spoluvlastnických podílů k pozemku, jejichž výsledkem bude naplnění zákonného požadavku na spoluvlastnictví pozemku v určeném poměru. Tato povinnost přitom stíhá jak vlastníky jednotek, kteří jsou spoluvlastníky pozemku v menším než zákonem požadovaném poměru (popř. nejsou spoluvlastníky pozemku vůbec), tak i ty vlastníky jednotek, jejichž spoluvlastnický podíl na pozemku převyšuje jejich spoluvlastnický podíl na společných částech budovy.

Jestliže některý z vlastníků tuto povinnost nesplní a smlouvu o převodu odpovídajícího podílu na pozemku neuzavře, mohou se ostatní dotčení vlastníci jednotek domáhat splnění této povinnosti žalobou o uložení povinnosti smlouvu uzavřít; pravomocný rozsudek ukládající takovou povinnost přitom nahrazuje projev vůle – akceptaci návrhu smlouvy (§ 161 odst. 3 o. s. ř.). Převod podílu se přitom děje zásadně za úplaty odpovídající ceně v čase a místě obvyklé.

Převod směnky

rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Cdo 3045/2010, ze dne 31. 10. 2012
§ 11 z. směnečného a šekového, z. č. 191/2005 Sb.

Převedení směnky, k němuž došlo po splatnosti směnkou zajištěné pohledávky, bez současného převodu směnkou zajištěné pohledávky, nemá žádný vliv na povinnost zaplatit směnku.

Po splatnosti směnkou zajišťované pohledávky tedy majitelé směnky nic nebrání v tom, aby dosáhl (náhradního) uspokojení své (směnkou zajištěné) pohledávky také tím způsobem, že směnku převede za úplatu na třetí osobu.

Z nálezů Ústavního soudu ČR:

Nepřiměřené zadostiučnění za nedůvodné průtahy v (šikanózním) exekučním řízení

IV. ÚS 3115/12 ze dne 21. 1. 2013

§ 13, § 31a zákona č. 82/1998 Sb., § 268 odst. 1 písm.e) o.s.ř.

Nalézací a odvolací soud ve svých rozhodnutích zcela pominuly, že exekutorem zvolený způsob exekuce prakticky na celý majetek povinného, s nímž dodnes stěžovatel nemůže zcela volně disponovat, pro částku 5 075 Kč, byl prima facie šikanózní, neproporcionální a tím i nezákonný a neústavní, zjevně nasvědčující zásahu do základního práva na ochranu vlastnictví zaručeného čl. 11 Listiny, resp. na pokojné užívání majetku dle čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, jakož i do základního práva na soukromý život zaručeného čl. 10 Listiny a čl. 8 Úmluvy, jak bylo výše již naznačeno. Z tohoto širšího pohledu závěr nalézacího soudu o malém významu předmětu řízení pro poškozeného nemůže obstát a navíc je i v příkrém rozporu s jím zjištěnými skutečnostmi i jeho vlastními rozhodovacími důvody, zejména s jeho názorem, že "skutečně by zřejmě postačilo vydání exekučního příkazu na přikázání pohledávky z účtu, exekuční příkaz na řadu nemovitostí již nemovitostí již byl nadbytečný.

Ustanovení opatrovníka a konflikt zájmů

I. ÚS 2545/12 ze dne 17. 10. 2012

§ 20 odst. 1 a § 29 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 99/1963 Sb.

Při ustanovení opatrovníka je nutno přísně vážit, zda by nemohlo dojít ke kolizi zájmů zástupce a zastoupeného. Nelze totiž očekávat, že podřízený pracovník - zaměstnanec rozhodujícího orgánu jako opatrovník účastníka řízení ve věci řešené tímto orgánem bude brojit proti jeho postupu a rozhodnutí (sp. zn. II. ÚS 629/04). Je tedy zásadně nevhodné, pokud je opatrovníkem účastníka řízení ustanovena osoba podřízená orgánu veřejné moci, který vede řízení, a to právě s ohledem na z toho plynoucí konflikt mezi povinnostmi vůči zaměstnavateli a vůči účastníkovi řízení. Skutečnost, že v souzené věci opatrovník nepodal opravný prostředek proti rozhodnutí napadenému ústavní stížností, je tedy nutné vidět právě ve světle tohoto konfliktu zájmů.

Neústavnost lhůty k uplatnění námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu

IV. ÚS 376/11 ze dne 14. 1. 2013

§ 175 o.s.ř.

Lhůta ve smyslu § 175 o. s. ř. vlivem vývoje společenských poměrů nepřipustně omezuje možnost směnečných dlužníků bránit svá práva před soudem, a tím ve směnečných vztazích vytváří ničím neodůvodněnou nerovnost mezi směnečnými dlužníky a směnečnými věřiteli ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny. V dnešní realitě tržního hospodářství je směnka uplatňována i mezi subjekty, jež zásadně nejsou v rovném postavení a které nemohou - aniž by bylo spravedlivé to od nich očekávat - vnímat směnečný vztah v celé jeho šíři a reflektovat tak případná rizika pro ně z něj plynoucí. Je-li smyslem lhůty omezení entropie a snížení nejistoty v právních vztazích, například při uplatňování práv, pak na druhou stranu ale zmíněné omezení uplatnění práv například prostřednictvím zákonodárcem stanovené lhůty nesmí vést k jejich popření, respektive k jejich vyprázdňení, zvláště jde-li o základní práva a svobody (srovnej čl. 4 odst. 4 Listiny). Jak směnečný věřitel, tak směnečný dlužník musí mít zajištěnou reálnou možnost uplatnit svá práva před soudem. Proto Ústavní soud rozhodl podle § 70 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, že se ustanovení § 175 odst. 1 o. s. ř. ve slovech "do tří dnů" a ve slovech "v téže lhůtě" ruší uplynutím dne 30. dubna 2013.

Aplikace zásady souladu výkonu práv s dobrými mravy v řízení o vyklizení bytu

IV. ÚS 3653/11 ze dne 5. 6. 2012

§ 3 odst. 1 občanského zákoníku

Zásada souladu výkonu práv s dobrými mravy představuje významný korektiv, který v odůvodněných případech dovoluje zmírňovat tvrdost zákona a dává soudci prostor pro uplatnění pravidel slušnosti. Pojem dobré mravy nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat praeter legem či dokonce contra legem, pokud jde o reprobaci jednání přičícího se dobrým mravům. Dobré mravy v tomto pojetí tedy jsou souhrnem etických obecně uznávaných a zachovávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými mravními zásadami a právními principy.

Při nařízení exekuce vyklizením bytu žalovanou, nelze nebrat v úvahu fakt, že žalobce nerespektuje pravomocné soudní rozhodnutí, exekučně bezvýsledně vykonávané, jímž byla žalobci uložena povinnost učinit prohlášení vlastníka domu, v němž se nachází předmětný byt. Právě tento fakt měl být obecnými soudy, které mají být ve své činnosti vedeny především snahou nalézt spravedlivé řešení, při posuzování rozporu s dobrými mravy považován za výchozí a určující, a to již s ohledem na obecnou zásadu právní, že nikdo svým protiprávním jednáním nemůže zlepšit své postavení (nemo ex suo delicto meliorem suam condicionem facere potest), stejně jako na zásadu plynoucí z ustanovení čl. 11 odst. 3 věty druhé Listiny, podle níž vlastnictví nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými zájmy.

K povinnosti soudu přezkoumat otázku (nedostatku) pravomoci rozhodce i v exekučním řízení, a to i bez námítky účastníka

IV. ÚS 3779/11 ze dne 10. 1. 2013

§ 4, § 7 a § 13 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Základní zásady řízení platí i v řízení před rozhodci a právo na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny) lze přiměřeně vztáhnout i na rozhodčí řízení. Požadavek na konkretizaci a individualizaci výběru rozhodce zdůrazňuje proto, že rozhodčí řízení představuje jakýsi "odklon" od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu. Není-li tedy rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, nevylučuje, aby otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i v exekučním řízení. Takový závěr platí i bez zřetele k tomu, že stěžovatel v exekučním řízení nedostatek pravomoci rozhodce v rozhodčím řízení nenamítl.

PROFESNÍ PROFILY NOVÝCH SOUDNÍCH EXEKUTORŮ

JUDr. Jiří Janečka, Ph.D.

soudní exekutor

Exekutorského úřadu Plzeň-jih

Povězte prosím, čtenářům Komorních listů, odkud pocházíte a kdy jste se narodil.

Narodil jsem se 24. 6. 1968 ve Vsetíně, pocházím tedy z Valašska. Od roku 2005 žiji v Praze.

Jaké studia jste absolvoval a jakou odbornou praxi máte za sebou?

V roce 1991 jsem absolvoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. V roce 1998 jsem tam také ukončil postgraduální studium a obhájil doktorandskou práci na téma zajištění závazků. Mimo devítiměsíčního výkonu základní vojenské služby ve funkci vyšetřovatele a tříletého angažmá v bance jsem až do roku 2005 působil v advokacii. V roce 2005 jsem přijal nabídku JUDr. Ivana Erbena, soudního exekutora pro Prahu 8, kde jsem až do svého jmenování soudním exekutorem působil jako exekutorský kandidát. Tímto všem svým zaměstnavatelům a kolegům děkuji za důvěru a možnost samostatné práce.

S jakým záměrem či posláním byste rád vykonával exekutorský úřad?

Na exekutění se mi líbí souběh právní a organizační činnosti. Činnost soudního exekutora a jeho zaměstnanců je upravena zákonem, nemělo by tedy docházet k zásadním rozdílům v činnosti jednotlivých úřadů.

Jsou se vznikém nového úřadu spojeny rozsáhle povinnosti? Kdy plánujete otevřít svůj úřad?

V mém případě se jedná o jmenování do úřadu, kde předchozí exekutor ukončil činnost. Otevření úřadu je tedy vázáno na převzetí spisové agendy a zatím se věci vyvíjejí tak, že před otevřením úřadu využiji celou k tomu stanovenou tříměsíční lhůtu.

Mgr. Zdeněk Ráček

soudní exekutor
Exekutorského úřadu Žďár nad Sázavou

Povězte, prosím čtenářům Komorní listů, odkud pocházíte a kdy jste se narodil.

Narodil jsem se 12. května 1976 ve Velkém Meziříčí v okrese Žďár nad Sázavou. V tomto regionu v současné době bydlím, i když většinu svého profesního života jsem prožil v Brně.

Jaká studia jste absolvoval a jakou odbornou praxi za sebou máte?

Jsem absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Studium jsem ukončil v roce 1999. Po dokončení studia jsem až do roku 2002 pracoval jako vyšetřovatel u PČR – SKPV – Brno-venkov – odbor hospodářské kriminality. Od roku 2002 jsem začal pracovat jako exekutorský koncipient u soudního exekutora JUDr. Milana Dobeše v obvodu Brno-město. Po složení exekutorských zkoušek jsem zde dále působil v pozici exekutorského kandidáta a do roku 2011 ve funkci zástupce soudního exekutora. Od roku 2012 až do mého jmenování soudním exekutorem jsem působil jako advokát.

S jakým záměrem či posláním byste rád vykonával exekutorský úřad?

Mým cílem je vybudovat exekutorský úřad, který bude fungovat především rychle a efektivně při uspokojování oprávněných nároků klientů, a to současně při zachování individuálního přístupu ke každému z exekučních případů. S touto strategií a se zkušenostmi z dosavadní praxe hodlám získat stabilní pozici v „exekuční branži“. Zajištěním řádného a naprosto bezchybného fungování exekutorského úřadu chci přispět k tomu, aby profesní exekutorský stav byl stavem respektovaným nejen u ostatních právnických profesí, ale i u široké veřejnosti.

Jsou se vznikem nového úřadu spojeny rozsáhlé povinnosti? Kdy plánujete otevřít svůj úřad?

Souhlasím s tvrzením, že nově jmenovaného soudního exekutora čeká hned v počátku jeho působení řada povinností. Jelikož jsem se s řadou těchto povinností setkal již v době, kdy jsem vykonával funkci zástupce odvolaného soudního exekutora JUDr. Milana Dobeše, necítím se těmito povinnostmi nijak zaskočen. Navíc podpora, kterou Exekutorská komora České republiky poskytuje nově jmenovaným soudním exekutorům, je na výborné úrovni. Tudíž v tomto směru ani nepředpokládám při zahájení exekuční činnosti nějaké komplikace.

S předchozím souhlasem Exekutorské komory České republiky jsem za sídlo svého Exekutorského úřadu v obvodu Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou zvolil Velkou Bíteš. V průběhu měsíce března se mi podařilo splnit veškeré náležitosti pro otevření kanceláře úřadu a v témže měsíci jsem již zahájil exekuční činnost.

Mgr. Zuzana Sobíšková

soudní exekutorka
Exekutorského úřadu Sokolov

Povězte, prosím, čtenářům Komorních listů, odkud pocházíte a kdy jste se narodila.

Narodila jsem se 30. 8. 1981 v Praze, kde také celý život žiji.

Jaká studia jste absolvovala a jakou odbornou praxi máte za sebou?

V roce 2007 jsem absolvovala právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Již v průběhu studií jsem měla možnost přičichnout k práci soudce, a to v rámci dvousemestrové stáže u Obvodního soudu pro Prahu 4 na úseku civilním i trestním. Poslední dva roky studia jsem pak strávila uplatňováním nabytých teoretických znalostí v praxi, konkrétně v pražské advokátní kanceláři Jansta&Kosta a spol. Po ukončení studia jsem přijala místo koncipientky Exekutorského úřadu Praha 6 soudního exekutora JUDr. Jana Grosama. Po složení exekutorských zkoušek jsem se v březnu 2011 stala nejen exekutorskou kandidátkou, ale také zástupkyní JUDr. Grosama.

S jakým záměrem či posláním byste ráda vykonávala exekutorský úřad?

Osobně preferuji kvalitu před kvantitou. Můj exekutorský úřad se bude prezentovat rychlostí a důsledností. Důraz budu klást zejména na rychlost v počáteční fázi exekučního řízení, tj. zpracování podaných návrhů, zjišťování a následné zajišťování majetku povinných. Mým strategickým cílem je stát se středně velkým úřadem se stabilní pozicí v oboru.

Jsou se vznikem nového úřadu spojeny rozsáhlé povinnosti? Kdy plánujete otevřít svůj úřad?

Ano, otevření úřadu s sebou přináší celou řadu nejrůznějších povinností od hledání vhodného sídla úřadu přes zákonné a jiné, zejména evidenční povinnosti, až po nábor a zaškolení zaměstnanců. Ráda bych touto cestou vyjádřila svůj dík zejména JUDr. Janu Grosamovi, jehož rad a kritické oponentury si velmi vážím. Pochopitelně nesmím zapomenout ani na dobrou spolupráci s tajemníkem Komory Mgr. Petrem Ustohalem, který ochotně a s úsměvem zodpovídá nekonečné otázky nově začínajících exekutorů. Otevření úřadu plánuji od dubna 2013.

ROZLOUČENÍ JUDr. Jan Grégr

soudce Obvodní soud pro Prahu 10

Vážení soudní exekutoři,

v posledních dvaceti letech své soudní praxe jsem se věnoval problematice výkonu rozhodnutí, od roku 2001 pak téměř výhradně exekucím a spolupráci s Vámi. Vaší práce jsem si vždy velmi vážil a se znalostí věci ji mohu hodnotit jako obecně vysoce prospěšnou a záslužnou, ačkoliv společensky dosud nedocenenou.

Dovoluji si Vám oznámit, že odchodem do důchodu ukončím koncem dubna letošního roku svou profesní činnost.

Bylo mi ctí s Vámi spolupracovat.

KURZFASSUNGEN

**prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
Mgr. Vladimíra Medková**

Kauf- und Mietvertrag über einen Betrieb mit
Hinblick auf Tätigkeit eines Gerichtsvollziehers

Der Artikel befasst sich mit Vertragsinstituten des Handelsrechts, mit Kauf- und Mietvertrag über einen Betrieb, Regelung der Vertragsbestandteile und ihren Wirkungen. Er führt Empfehlungen für Kontraktation und künftige Rechtsregelung ein. Im Artikel wird erwähnt, wo kann sich ein Gerichtsvollzieher mit diesen Verträgen während eines Vollstreckungsverfahrens begegnen. Außerdem wird die Vollstreckung in Betriebsverkauf und die neue Regelung des Betriebsrückgriffs nach den novellierten Vollstreckungsvorschriften, die in kraft 1 Januar 2013 getreten sind, kurz vorgestellt.

Mgr. Ing. Antonín Toman

Disziplinarverantwortung von Kandidaten
und Konzipienten für das Amt eines
Gerichtsvollziehers – Teil III

In dem dritten Teil der Disziplinarerzählung, die wegen der legislativen Veränderungen in zwei Hälften verteilt wurde, wird das Disziplinarverfahren vor der Disziplinarkommission der Vollstreckungskammer der Tschechischen Republik chronologisch beschrieben, und zwar ab Einleitung des Verfahrens bis zur Vollstreckung der Disziplinarmaßnahme. Der Artikel knüpft fließend an den vorigen Beistand an, der mit Einführung in den Prozessteil des Vollstreckungsdisziplinarrechts beendet wurde. Dem Leser werden damit auch die Organisationsgrundlagen der Disziplinarbefugnis unserer ständischen Selbstverwaltung angeboten.

Mgr. Jan Rathouský

Rückgriff des Geschäftsanteils
des Verpflichteten im Licht der Novelle

Zum Zweck dieses Artikels gehört es auf die Problematik des Rückgriffs des Geschäftsanteils eines Gesellschafters in verschiedenen Gesellschaften hinzuweisen, die in §320a ff der tschechischen ZPO ab 1 Januar 2013 geregelt wird. Bei diesem Institut gibt es viele Neuigkeiten, denn bisherige Regelung hat sich als mangelhaft erwiesen. Angelpunkt des Artikels befasst sich mit der ganz neuen Möglichkeit bei Vollstreckung in Geschäftsanteil, und zwar die Versteigerung. Nicht zuletzt wird die gegenwärtige Problematik der Erneuerung der Teilnahme des Gesellschafters in der Handelsgesellschaft aufgrund des Beschlusses über die teilweise Vollstreckungseinstellung verfasst.

Mgr. Blanka Březinová

Erzwungene Leistung im Zusammenhang
mit Anspruch auf Vergütung des
Gerichtsvollziehers

„Suum cuique tribuere“ (Jedem, das seine) – Belohnung des Gerichtsvollziehers und Entstehen des Anspruchs daran gilt als Gegenstand zahlreichen Diskussionen, sowie Auslegungstätigkeit der Gerichten. Ziel dieses Artikels wird Komplexansicht auf die Auslegung des Begriffs erzwungene Leistung in Kontext mit aktueller Judikatur und Nachdenken über Folgen und Wirkung dieser Auslegung auf die Verpflichtete anzubieten. In dem Artikel wird gleichzeitig die neue Rechtsregelung exponiert. In Kraft treten wird ab Januar 2013 vorausgesetzt.

Mgr. et Bc. Petra Konečná

Rechtsregelung der Verfahrensverknüpfung

Am 1 Januar 2013 ist die Novellierung der ZPO und ZV-Ordnung in Kraft getreten. Diese Novelle führt viele Veränderungen in die tschechische Rechtsordnung ein. Verknüpfung strengen Vollstreckungssachen wurde bis dieser Zeitpunkt nicht geregelt. Aus diesem Grund wurde die allgemeine Bestimmung §112 der ZPO benutzt. Diese allgemeine Rechtsregelung fängt als mangelhaft an zu scheinen. Aus diesem Grund wurde eine selbständige Regelung der Verknüpfung der Vollstreckungsverfahren angenommen, die man nicht als fehlerlos halten kann.

Mgr. Vojtěch Mihalík

Die große Novelle der Vollstreckungsordnung

In diesem Artikel wird es um Bearbeitung der gewählten Aspekte der „Großen Novelle“ der ZPO und ZV-Ordnung bestrebt. Zum Schwerpunkt dieser Facharbeit gehören die Veränderungen in Einleitung der Vollstreckungsverfahren. Auf diesen einleitenden Teil führt Autor nach seiner Meinung moderne, interessante, oder im Gegenteil kontroverse oder problematische Institute aus, die Novelle in das Zwangsrecht einführt. Dabei handelt es sich um Überbot, Versteigerung der Forderungen und Vollstreckung in Beanstandung des Führerscheins. Zum Abschluss wird es kurz an einige interessante Veränderungen hingewiesen.

INHALT

VORWORT	6	Zehntmal zum Anstand im Recht JUDr. et PhDr. Stanislav Balík	49	Erzwungene Leistung im Zusammenhang mit Anspruch auf Vergütung des Gerichtsvollziehers Mgr. Blanka Březinová	
	11	Ich wünsche Einklang der rechtlichen Professionen Gespräch mit JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Richter des Verfassungsgerichts	52	Rechtsregelung der Verfahrensverknüpfung Mgr. et Bc. Petra Konečná	
	13	P-konto: ein Gespenst oder Hoffnung? JUDr. Stanislav Pazderka	57	Die große Novelle der Vollstreckungsordnung Mgr. Vojtěch Mihalík	
ARTIKEL	16	Kauf- und Mietvertrag über einen Betrieb mit Hinblick auf Tätigkeit eines Gerichtsvollziehers prof. JUDr. Karel Marek, CSc., Mgr. Vladimíra Medková	VOM AUSLAND	62	Weltkodex eines Gerichtsvollziehers JUDr. Juraj Podkonický, Ph.D., Mgr. Eva Matusíncová, Mgr. Lukáš Jirsa
	35	Disziplinarverantwortung von Kandidaten und Konzipienten für das Amt eines Gerichtsvollziehers – Teil III Mgr. Ing. Antonín Toman	JUDIKATUR	66	Aus der Judikatur des Höchstgerichtes der Tschechischen Republik vorbereitet von Mgr. Vladimíra Medková
GEWINNSPIEL	42	Veröffentlichung des Facharbeitswettbewerbs zum Thema „Die große Novelle“ Mgr. David Hozman	NACHRICHTEN DER KAMMER	70	Professionsprofile der neuen Gerichtsvollzieher JUDr. Jiří Janečka, Ph.D., Mgr. Zdeněk Ráček, Mgr. Zuzana Sobišková
	43	Rückgriff des Geschäftsanteils des Verpflichteten im Licht der Novelle Mgr. Jan Rathouský			

Fotografie auf der Titelseite: Verfassungsgericht der Tschechischen Republik

Komorní listy

čtrnácté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘIJMENÍ J. Název článku. Komorní listy, 01/2013. Praha: Exekutorská komora ČR, 2013. s. POČET STRAN PŘÍSPĚVKU. MK ČR E 19153.

Redakční rada

Mgr. Petra Báčová
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
Mgr. David Hozman
JUDr. Milan Makarius
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
Mgr. Vladimíra Medková
Mgr. Pavel Tintěra

zdarma
náklad 700 ks
vychází čtvrtletně
datum vydání 25. 3. 2013

MK ČR E 19153
registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on-line)

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 70940517
Komorní listy
Na Pankráci 1062/58
140 00 Praha 4

kontakt

tel.: + 420 296 804 190
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Michal Jančuška

sazba a tisk

PRINTECO s.r.o., Brno

Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky

Šílíte z omezené nabídky?

Konto PROFESE přizpůsobíme podle vás

A jako novinku pro vás máme Konto Exekutor - pro vymožené peněžité plnění exekutora, které je ošetřeno speciální samostatnou smlouvou odpovídající zákonu. Více informací vám poskytnou pracovníci Kompetenčního centra pro svobodná povolání nebo bankéři na našich pobočkách.

Kompetenční centrum pro svobodná
povolání 955 960 401-403
www.unicreditbank.cz

Jednou jste dole, jednou nahoře.
S námi zvládnete obojí.

Vítejte v
 UniCredit Bank

ZVÝŠÍME ÚSPĚŠNOST VAŠICH DRAŽEB UŠETŘÍME VÁŠ ČAS A PRÁCI

Exekutorské elektronické dražby

Zajistíme kvalitní a účinnou inzerci u všech dražeb

Převzeme za Vás komunikaci se zájemci

Poskytneme prostor na elektronickou dražbu

A pokud je ještě nepoužíváte - naučíme Vás to.

**Vyzkoušejte spolupráci s námi
3 dražby pro Vás zrealizujeme zdarma.**

Proč spolupracovat právě s námi:

- ⇒ Sami jsme provedli přes 1700 dražeb a desítky aukcí.
- ⇒ Dražby děláme více než 10 let a jsme nejúspěšnější dražební společností v oblasti veřejných dražeb.
- ⇒ S elektronickými dražbami máme pět let zkušeností.
- ⇒ Měříme úspěšnost inzerce – víme kde a jak inzerovat.
- ⇒ Na našem webu hledá dražené nemovitosti 500.000 lidí ročně.
- ⇒ Přes 75% našich dražeb je úspěšných již v prvním kole.
- ⇒ Pravidelně zasíláme reporting o stavu dražeb.
- ⇒ Dražební systém splňuje veškeré zákonem stanovené požadavky.
- ⇒ Nastavíte Vám rozsah spolupráce na míru Vaším potřebám.

Pro více informací nás kontaktujte:

EURODRAŽBY.CZ a.s.
U Pískovny 890/1
182 00 Praha 8
Tel: +420 800 900 490
Fax: +420 234769 000
www.eurodrazby.cz
exekutor@eurodrazby.cz

DRAŽEBNÍ A AUKČNÍ SPOLEČNOST

eurodrazby

Ing. Radim Hasman
předseda představenstva